

The image features a blue wireframe cube, tilted slightly to the right. A red square is centered within the cube's front face. Inside the red square, the words "THINKING" and "INSIDE THE BOX" are written in a bold, black, sans-serif font, stacked vertically. The background is white, and the overall composition is clean and modern.

THINKING
INSIDE THE BOX

เปิดกล่องดวงใจ ... (อ๋อ!)

ในบรรดาหนังสือทั้งหลายที่ผมตามอ่านเพื่อที่จะทำเอกสารสำหรับโครงการพัฒนาศักยภาพของทีมงานนั้น ส่วนใหญ่ก็จะเป็นหนังสือแนวการบริหาร, การตลาด, การปฏิบัติงาน หรือไม่อย่างนั้นก็เกี่ยวกับ “การคิด” โดยเฉพาะที่เป็นหัวเรื่องเกี่ยวกับ “ความคิดสร้างสรรค์” ... แต่ก็ไม่ได้จำกัดอยู่แค่นั้น เพราะหลายๆ เรื่องที่เอ่ยถึงก็มาจากหนังสือแนวปรัชญา ซึ่งน่าจะจัดอยู่ในพวกมนุษยศาสตร์หรือสังคมศาสตร์อะไรซักอย่าง

อย่างเช่นคราวนี้ก็จะเป็นเรื่องที่ผมค้นออกมาจากหนังสือ 3-4 เล่ม ซึ่งมีทั้งที่เกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ เกี่ยวกับงานในด้านการบริหาร แล้วก็มีส่วนเล็กๆ ที่ไปเกี่ยวกับจิตวิทยาทางคณิตศาสตร์ แล้วก็เล่มที่เอามาทำเป็นชื่อปกเอกสารชิ้นนี้ ... **Thinking Inside The Box** ... นอกจากนั้นแล้วก็สืบค้นหาค้นหาเอกสารซึ่งเป็นบันทึกความคิดและความรู้สึกส่วนตัวของผมต่อเหตุการณ์ “ปลดกลางอากาศ” ที่แทรกซ้อนเข้ามาในขณะที่กำลังเตรียมงานต้นร่างของบทความฉบับนี้เมื่อต้นๆ ปี 2004 ด้วย

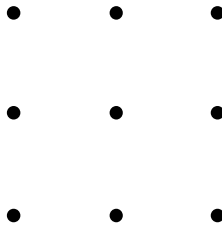
โดยสภาพส่วนตัวแล้ว บันทึกที่ทำการหาเอกสารตามที่เป็นอยู่เนี่ย อาจจะไม่เหมาะสมด้วยเหตุผลบางประการ ซึ่งเดิมทีเดิยผมก็ตั้งใจที่จะตัดต่อข้อความบางตอนนั้นใหม่ เพื่อให้กลมกลืนกับบทความในเอกสารฉบับนี้อีกชั้นหนึ่งด้วย แต่หลังจากได้อ่านและคิดทบทวนอยู่หลายครั้ง ผมกลับรู้สึกว่ามีข้อความหลายๆ ตอนที่ผมต้องการจะสื่อสารกับทุกคนจริงๆ โดยใช้เหตุการณ์ “ปลดกลางอากาศ” เป็นสื่อในการบ่งชี้ถึงทัศนคติที่พวกเราควรจะต้องปรับปรุงแก้ไข จึงตัดสินใจคงข้อความเดิมทั้งหมดไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ และส่งผลให้เอกสารฉบับนี้น่าจะเป็นเอกสารฉบับที่ยาวที่สุดตั้งแต่ผมร่ายอักษรมากกว่า 10 ฉบับ

จุดหักเหที่ทำให้ผมตัดสินใจเขียนเอกสารขยายความต่อจากฉบับต้นร่างเดิม (ที่น่าจะจบตัวเองลงไปตั้งแต่สรุปเหตุการณ์ไว้เมื่อวันที่ 19.02.2004 นั้น) เกิดขึ้นมาจากหนังสือชื่อ What Management Is? ที่บังเอิญยกตัวอย่างประกอบการบรรยายด้วยจิตวิทยาทางคณิตศาสตร์ที่คล้ายคลึงกับตัวอย่างที่ใช้ในฉบับร่างของผม (ซึ่งคิดมาจากหนังสือ MegaCreativity และ See You At The Top) ผมจึงเห็นความต่อเนื่องบางประการที่พาดพิงไปถึงปกหนังสือชื่อ Thinking Inside The Box ที่ตัวเองไม่ได้ซื้อเก็บไว้เมื่อนานมาแล้วด้วย ประกอบกับแนวคิดบางส่วนที่บรรยายไว้ใน What Management Is? ค่อนข้างที่จะสอดคล้องกับบันทึกที่ทำการหาเอกสารฉบับนี้อีกชั้นหนึ่ง การคงบทความเดิมไว้ทั้งหมดก็มีเหตุผลจากกรณีนี้เป็นส่วนประกอบ โดยสาเหตุหลักจริงๆ ก็ น่าจะอยู่ที่บันทึกเดิมนั้นค่อนข้างที่จะเลื่อนไหลอย่างสายน้ำที่ไม่มีรอยต่อใดๆ จะเหมาะสมแก่การตัดต่อด้วยนั่นเอง

บทความทั้งหมดในที่นี้ยังมีรูปแบบในการนำเสนอเช่นเดียวกับเอกสารที่ผ่านๆ มา อาจจะมีส่วนกระทบกระทั่งความคิดหรือความรู้สึกของคนหลายๆ คน ซึ่งค่อนข้างที่จะเป็นปกติธรรมดาตามาก เพราะปัญหาของผมไม่ได้อยู่ที่เรื่องราวหรือความคิดนั้นๆ กระทบกระทั่งกับใครหรือไม่ แต่ปัญหาที่ผมยังคำนึงถึงอย่างสม่ำเสมอก็คือเรื่องราวและความคิดที่เอ่ยอ้างออกมานั้น “มันจริงรีเปลา?” ต่างหาก !!

Mr. Z., กรุงเทพฯ
16.03.2004

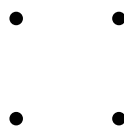
ต้นกระแสนการฝ่ากฎเกณฑ์

ว่ากันว่ากระแสนิยมของคำว่า Thinking Outside The Box หรือ “การคิดนอกกรอบ” เริ่มต้นจากการนำโจทย์คณิตศาสตร์ข้อนี้มาเป็น “ตุ๊กตา” เพื่อนำเสนอ ... โจทย์มีอยู่ว่า ...

“จงลากเส้นตรง 4 เส้นที่ต่อเนื่องกัน (คือไม่ต้องยกมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ขีดเขียนใด ๆ) ให้ตัดผ่านจวนครบทุก ๆ จุดของภาพที่กำหนด”

และเป็นธรรมดาที่โจทย์ประเภทนี้จะไม่เฉลยคำตอบในหน้าเดียวกัน เพื่อให้คนอ่านมีโอกาสที่จะทดลองคิดด้วยจินตนาการของตัวเอง ดังนั้นเพื่อที่จะไม่ให้เสียหน้ากระดาษไปเฉยๆ ผมจึงถือโอกาสหยิบโจทย์ที่ดัดแปลงจากโจทย์ข้อนี้มาให้ดูอีกข้อหนึ่ง ... เป็นโจทย์ที่คัดลอกมาจากหนังสือ MegaCreativity แต่เป็นโจทย์ที่มีความตั้งใจจะนำเสนอในมุมมองที่ถือว่าเหมือนกันกับโจทย์ classic เดิม ...

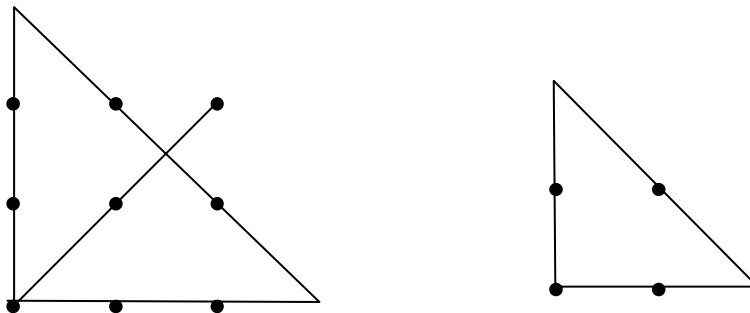
“จงลากเส้นตรง 3 เส้นที่ต่อเนื่องกัน ให้ผ่านจุดต่าง ๆ ในภาพจวนครบทุกจุด โดยจุดสิ้นสุดของเส้นตรงเส้นสุดท้ายจะต้องเป็นจุดเดียวกับจุดเริ่มต้นของเส้นตรงเส้นแรก”

เอาล่ะ !! ผมอยากให้คุณคิดกันซักหน่อยก่อนที่จะพลิกไปดูเฉลยก็แล้วกัน ถือซะว่าเป็น “การศึกษาตัวเอง” เพื่อดูว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างในกระบวนการคิดของพวกเรา ...

มีความเป็นไปได้ว่าคนที่เปิดมาหน้านี้มี 3 ประเภทครับ

1. คิดคำตอบได้แล้ว
2. หาคำตอบไม่ได้
3. ไม่อยากจะเสียเวลาคิด

ซึ่งก็ไม่ใช่ว่าใครจะเก่งกว่าใคร หรือว่าใครจะดีกว่าใคร เพราะผมรู้สึกชื่นชมได้ทั้ง 3 ประเภทอยู่ดีแหละครับ เนื่องจากมันหมายถึงว่าเอกสารชิ้นนี้ยังอยู่ในความสนใจอยู่บ้างไม่ว่าคนที่พลิกมาจะจัดอยู่ในกลุ่มไหนก็ตาม 😊 คำตอบของโจทย์ทั้งสองข้อเป็นอย่างไรครับ ...

และเมื่อผลลัพธ์มันออกมาเป็นอย่างนี้เองจึงเกิดคำพูดที่นิยมยกมาเอ่ยอ้างกันตลอดช่วงปลายศตวรรษที่ 20 ว่า **Thinking Outside The Box** หรือ “การคิดนอกกรอบ” นั่นเอง เพราะจุดต่างๆ ที่เราเห็นในโจทย์นั้นทำให้เกิด “สี่เหลี่ยมจินตภาพ” ขึ้นในความคิดของเรา และกลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ปิดกั้นให้หลายๆ คนต้องใช้เวลาอยู่พักหนึ่งจึงจะสามารถก้าวพ้นขอบเขตในกระบวนการคิดของตัวเองออกมาได้ หรือแม้แต่บางคนอาจจะคิดอะไรไม่ออกเลยด้วยซ้ำ ... **สิ่งที่ถูกนำเสนอที่นี่ก็คือต้องการให้เห็นตัวอย่างของเส้นตรงอย่างน้อย 2 เส้นที่ก้าวล่วงขอบเขตทางจินตภาพนี้ออกไป เพื่อที่จะแก้ปัญหาของโจทย์ให้ได้นั่นเอง**

แต่ว่า ... อัจฉริยะบุคคลไม่ใช่คนที่หยุดแค่คำตอบแรก .. ฮ่า .. ฮ่า .. ฮ่า .. ผมเชื่อว่าหลายๆ คนเคยพบเห็นโจทย์ และคำตอบนี้มาก่อนแล้ว และสามารถที่จะขีดเส้นทั้งหมดลงไปอย่างอัตโนมัติด้วยซ้ำ ซึ่งจริงๆ แล้วนั่นคือความแตกต่างระหว่างคนที่ผ่านการฝึกฝนมาแล้วกับคนที่ม่ประสบการณ์กับโจทย์ประเภทนี้เป็นครั้งแรก ไม่ใช่แปลว่าคนที่ขีดได้เร็วกว่าจะเป็นคนที่ฉลาดกว่าเสมอไป ... เออละ ... คราวนี้ลองใหม่นะ ... โจทย์ก็คือโจทย์ 2 ข้อเดิม เงื่อนไขทุกอย่างก็เหมือนเดิม แต่ผมเพิ่มเงื่อนไขต่อท้ายให้กับทั้ง 2 ข้ออีกเล็กๆ น้อยๆ ว่า ...

“ห้ามเหมือนกับรูปที่ปรากฏอยู่ในหน้านี้ !!”

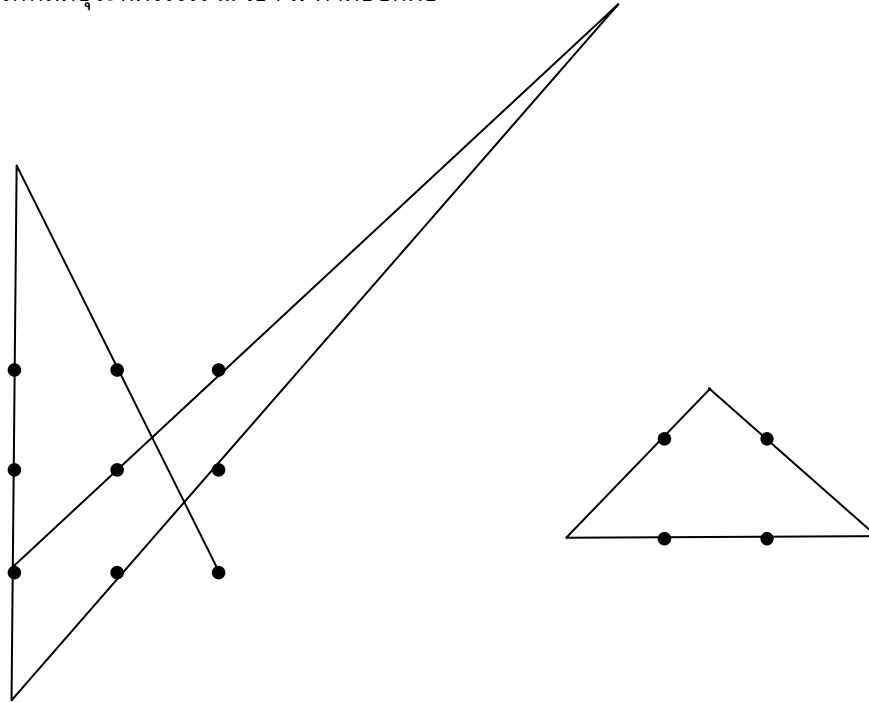
ปัญหาหนึ่งในกระบวนการคิดของมนุษย์เราก็คือ เมื่อได้คำตอบแรกแล้วก็มักจะหยุดคิดไว้แค่นั้น ถือเอาสิ่งที่นึกคิดออกมาได้เป็นสรณะเสมอ โดยสิ่งที่เลวร้ายหนักกว่าเดิมก็คือ คำตอบของตัวเองนั้นแหละจะกลายเป็น “กรอบ” อันใหม่ที่ทำให้เราเองนี่ก็อะไรที่แตกต่างออกไปจากเดิมยกมากขั้นอีกหลายเท่า ... สมหน้าหน้า 😊

เฮ้ !! ลองคิดให้เป็นแบบอื่นดูซะมั่ง แล้วค่อยพลิกไปดูหน้าถัดไป ..

มีความเป็นไปได้ว่าคนที่เปิดมาหน้านี้มี 3 ประเภทครับ

1. คิดคำตอบได้แล้ว
2. หาคำตอบไม่ได้
3. ไม่อยากจะเสียเวลาคิด

เหมือนเดิมเลยวะ .. ฮ่า .. ฮ่า .. มันก็ไอ้ 3 ประเภทเดิมนั้นแหละที่พลิกมาหน้านี้เพื่อดูคำตอบ หรือไม่มันก็เพื่อจะอ่านมันต่อไปให้หมดธุระที่ตั้งใจไว้ ... เอ้า !! คำตอบก็คือ

ความแตกต่างระหว่างคำตอบในหน้านี้กับหน้าที่แล้วก็คือ ทุกๆ เส้นที่ขีดจะทะลุออกนอกกรอบทั้งหมด ซึ่งในกรณีของโจทย์ข้อแรกยังถึงกับต้องปิด “องศา” ของเส้นที่ไม่น่าจะตัดกันให้เอียงเล็กน้อยโดยลากผ่านแบบสัมผัสจุดเท่านั้น ไม่ได้ผ่าเข้ากลางจุดอย่างในหน้าที่ผ่านมาอีกด้วย ... ซี้โกงมัย? ก็แล้วแต่จะตีความ เพราะในโจทย์ไม่ได้ห้ามว่าผ่านแบบสัมผัสจุดไม่ได้นี่หว่า ☺ ... จริงๆ ก็ไม่ได้ตั้งใจจะกวนตีนอย่างไรสาระ ผมเพียงแต่กำลังจะบอกว่าจุดต่างๆ ที่เห็นนั้น ไม่ใช่เพียงแค่สร้าง “สี่เหลี่ยมจินตภาพ” เท่านั้น มันถึงกับกำหนดกรอบทางความคิดในมิติของ “องศา” ของเส้นทั้งหมดด้วยซ้ำไป ซึ่งทำให้พวกเรามัวแต่พะวงกับเส้นที่เป็น 90° หรือ 45° เท่านั้น

ไหนๆ ก็ไหนแล้ว ผมเลือกที่จะนำเสนอเงื่อนไขใหม่ให้กับโจทย์ข้อแรก (ที่มีจุด 9 จุดนั้นแหละ) อีกซักแบบหนึ่ง ...

“ให้ลากเส้นตรงเพียง 3 เส้นที่ต่อเนื่องกัน โดยจะต้องผ่านให้ครบทั้ง 9 จุด”

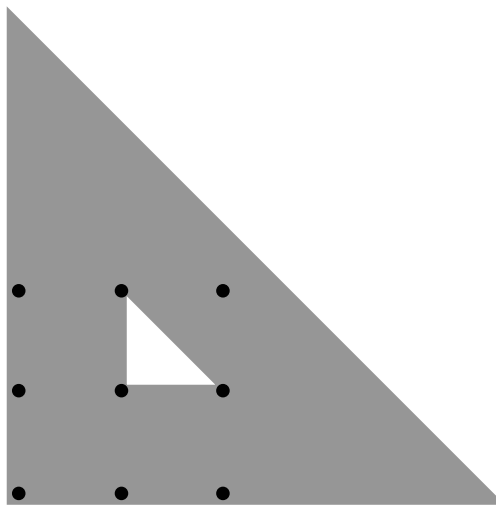
จะเห็นว่าผมลดจำนวนเส้นตรงของโจทย์ลงไป 1 เส้น เพื่อให้มันทราบดีกว่าเดิมเล็กน้อย แต่คำตอบที่จะได้ออกมานั้นแหละที่จะเป็นส่วนหนึ่งของการนำเสนอในบทความที่จะเล่าต่อออกไปในชุดนี้ ... ลองคิดดูก่อนค่อยพลิกไปหน้าถัดไปครับ !!

มีความเป็นไปได้ว่าคนที่เปิดมาหน้านี้มี 3 ประเภทครับ

1. คิดคำตอบได้แล้ว
2. หาคำตอบไม่ได้
3. ไม่อยากจะเสียเวลาคิด

ถึงยังไงซะก็ยังเป็นคน 3 ประเภทเดิมเสมอแหละครับ ... ความอยากรู้อยากเห็นยังเป็นสิ่งที่ผมชื่นชมเสมอ ☺ ...

ถ้าใครที่รู้สึกว่าการ “บิดเบือนองศา” ของเส้นในการแก้โจทย์คราวที่แล้วของผมเป็นเรื่องซีโกง ผมอยากให้คุณการแก้ปัญหาที่ “กวนตีน” กว่านั้นในกรณีนี้ครับ ...

เส้นตรงๆ 3 เส้นที่ต่อเนื่องกัน แต่มีความหนาของเส้นเพียงพอที่ทำให้โจทย์บ้างๆ ซ่อนผ่านพ้นไปได้อย่างน่าตกใจที่สุด ... โดยทั่วๆ ไปแล้ว พวกเรามักจะถูกจำกัดขอบเขตทางความคิดด้วยมิติเดียวของคำว่า “เส้น” ที่มักจะหมายถึงเส้นบางๆ เล็กๆ เท่านั้น ซึ่งนั่นก็คือ “กรอบทางความคิด” ที่ทำให้เราแก้โจทย์ข้อนี้ไม่ออก แต่ในความเป็นจริงก็คือ “เส้น” ทุกเส้นยังมีมิติของความหนาหรือความใหญ่โตของมันประกอบอยู่ด้วยเสมอ มันคือเหตุผลที่ปากกาเขียนแบบทุกยี่ห้อต้องมีเบอร์ของปากกาคำกับเอาไว้ เพื่อให้ผู้ที่เขียนแบบสามารถเลือกใช้ขนาดของเส้นที่จะขีดแต่ละเส้นให้มีความใหญ่เล็กแตกต่างกันไปตามแต่วัตถุประสงค์ของเส้นนั้นๆ ... สำหรับโจทย์ข้อนี้ก็ถือการใช้เส้นตรงขนาด 50 points เป็นตัวขีดลงไปแทนขนาด 0.75 point ที่เคยขีดเอาไว้ในหน้าก่อนๆ

มันคือการแก้โจทย์ที่ “กวนตีน” มาก แต่ผมเองก็ไม่รู้จะเอาเหตุผลอะไรไปต่อล้อต่อเถียงอยู่ดี !! ... จริงๆ แล้วผมดัดแปลงโจทย์ข้อนี้มาจากหนังสือเรื่อง **MegaCreativity** ที่เขาให้ขีด “เส้นขนาด 2 เส้นที่ตัดกัน” เพราะผมรู้สึกว่าการนำเสนอเรื่อง “มิติความหนาของเส้น” ด้วยโจทย์ข้อเดิมๆ ของเรามันดูจะเข้าท่ากว่าและมีความต่อเนื่องกว่าเท่านี้เอง

ทั้งหมดนี้ก็คือ “ต้นกระแสรู” แห่งการเรียกร้องให้มนุษย์เรียนรู้และฝึกฝนตนเองให้เป็นคน “คิดนอกกรอบ” หรือ **Thinking Outside The Box** เพื่อที่จะเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้กับตนเองและสังคมรอบข้าง ด้วยความเชื่ออย่างสุดซึ้งตรงใจว่า มันคือหนทางที่จะนำพาให้โลกเจริญก้าวหน้าอย่างไม่สิ้นสุด !! ...

ก้อแล้วจริง ๆ มันเป็นอย่างที่ไม่ไว้ใจเป่ล่าละ ???!

มหัศจรรย์อันลวงโลก !!

ไม่ต้องตกอกตกใจหากคำว่า “Thinking Outside The Box” หรือ “การคิดนอกกรอบ” ได้กลายเป็นคำถกเถียงของ “พวกนอกกรอบ” ในที่สุด เพราะมีกลุ่มบุคคลอยู่ประเภทหนึ่งที่ชอบทำอะไรแปลกๆ ไม่ค่อยจะมีระบบระเบียบ และไม่ค่อยจะอยู่กับร่องกับรอย ... เห็นกรอบที่ไหนเป็นต้องแหก เห็นกฎที่ไหนเป็นต้องละเมิด เห็นมาตรฐานอะไรกำหนดเอาไว้ก็จะต้องรื้อทำลาย ... โดยส่วนใหญ่ก็จะอาศัยปัญญาของคำว่า creative หรือ “ความคิดสร้างสรรค์” กับคำถกเถียงที่ว่า “Thinking Outside The Box” หรือ “การคิดนอกกรอบ” เป็นเครื่องอำพราง เพื่อให้การกระทำที่อุกอาจของตนมีระดับของความอุบาทว์น้อยลงไปได้นิดหน่อยในความรับรู้ของผู้คนทั่วไป

จริงๆ แล้วตัวอย่างของโจททย์ยกมาเป็น “ตุ๊กตา” เพื่อนำเสนอเรื่อง “การคิดนอกกรอบ” ตั้งแต่ต้นๆ แห่งกระแสธารของ “ความไร้ราก” นั้น เป็นตัวอย่างที่ดี เพราะสามารถวาดเป็นรูปภาพลายเส้นได้อย่างที่ “ต่อมกระสัน” ของหลาย ๆ คนถึงกับต้องกระตุกขึ้นมาเลยทีเดียว ภาพที่เห็นสามารถสื่อถึงคำบรรยายได้อย่างชัดเจนมาก ... แต่ทั้งหมดนั้นเป็นเรื่อง “ลวงโลก” ... เช่นเดียวกับกรอบ “สี่เหลี่ยมจินตภาพ” ที่จุดต่างๆ ดักจับกระบวนการคิดของเราเอาไว้ ... ย้อนกลับไปทบทวนดูให้ดีๆ อีกครั้งหรืออีกหลายๆ ครั้งก็ได้ครับ !!

มาดูสิว่า “คำสั่ง” ในโจททย์ข้อแรกนั้นจะอ่านอีกอย่างได้ยังไง ...

“ต้อง” ใช้ “เส้นตรง” เพียง 4 เส้น โดยมี “เงื่อนไข” ว่าทั้งสี่เส้น “ต้อง” ต่อเนื่องกัน และจะ “ต้อง” วิ่งผ่านจุดทุก ๆ จุดในภาพให้ครบ “เท่านั้น” !!

จะเห็นได้ว่าเส้นตรงที่จำเป็นต้องวิ่งแลบออกมานอกกรอบ “สี่เหลี่ยมจินตภาพ” นั้น ก็เพราะมันถูกกำหนดไว้แล้วในโจททย์ที่มีเงื่อนไขบังคับจนหมดทุก ๆ ทาง เราจึงเพียงแต่ย้ายกระบวนการคิดของเราให้พ้นไปจากกรอบเดิมๆ แล้วไปสู่กรอบอันใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมเท่านั้น ... ซึ่งในอีกความหมายหนึ่งแล้ว เราจะไม่เคยได้ออกจากกรอบอย่างสมบูรณ์เลย !! ... อาการลักษณะนี้เองที่เขาเรียกกันว่า **Paradigm Shift** หรือการเคลื่อนตัวของ “กรอบกระบวนการคิด” !!

โดยความเป็นจริงนั้น “ความคิดสร้างสรรค์” เป็นคนละเรื่องกับ “ความไร้ระบบระเบียบ” ... และ “ศิลปิน” ย่อมไม่ใช่ “บุคคลไร้ราก” ที่ดีแต่ละเมอเพื่อพอกอย่างไรกันสาร ... ในทางตรงกันข้าม “ความคิดสร้างสรรค์” ก็คือ “การจัดวางระบบระเบียบ” และ “ศิลปิน” ก็คือผู้ที่กำหนดรูปแบบแห่งการจัดวางข้อจำกัดต่างๆ เหล่านั้นให้เกิดเป็นประโยชน์สูงสุดเท่าที่จะทำได้ ... คีตกรรสร้างสรรคดนตรีที่แสนจะไพเราะจากจำนวนตัวโน้ตที่เท่าๆ กันกับเหล่า “สัมภเวสีของโลกดนตรี” ที่ได้แต่โหยหวนครวญครางตามตู้ karaoke หยอตเหรีญ ... ฉันทิก็ฉันทินั้นจริงๆ ไม่ใช่ว่าอัจฉริยะทางดนตรีจะมีเสียง “โด” ที่แตกต่างจากพวกเรา เพียงแต่เขารู้จักเวลาที่เวลาของการ “โด” ที่แตกต่างจากเราบ้าง ... ก็เท่านั้น !!

“การคิดนอกกรอบ” ถือว่าเป็นแนวความคิดที่ดีมีประโยชน์ แต่ก็ต้องขึ้นอยู่กับกรอบที่ปรับประยุกต์ไปใช้ด้วยเหมือนกัน ... “ซี” ที่ใช้รดผักกับ “ซี” ที่ใช้ปาดหน้ารัฐมนตรี ย่อมต้องมีคุณค่าทางโภชนาการที่แตกต่างกันฉันทิใด “การคิดนอกกรอบ” ย่อมไม่ใช่สูตรเด็ดเพื่อสำเร็จความใคร่ทาง “อึดตา” ของทุกๆ คนฉันทินั้น มันมีขอบเขตและข้อจำกัดของการคิดและการปรับประยุกต์ใช้อยู่มากมายพอสมควรทีเดียว

แต่ว่าเรื่องอย่างนี้ไม่ใช่จะสามารถเข้าใจได้ทุกคน องค์ประกอบด้านจิตและสันดาน กับความหนาบางของผิวหนังส่วนหน้าของศีรษะย่อมมีผลต่อระบบประสาทการรับรู้ของแต่ละคนพอสมควร หลายๆ คนถึงกับตีความให้ “ความยืดหยุ่น” เป็น synonymn กับ “ความคล่องตัว” และให้อารมณ์ของคำว่า “กฎระเบียบ” เช่นเดียวกับคำว่า “เฉื่อยฉะและเชื่องช้า” ... และลึกๆ ลงไปก็มีความคิดแบบเด็กเกเรว่า “คนแหกกฎ” ก็คือ “hero” เพราะเสมือน

หนึ่งเป็นผู้กล้าหาญที่พร้อมจะยืนอยู่หัวแถวในฐานะของผู้นำ ... ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วเราเรียกพวกนักรบแถวหน้าว่าพวก “เดนตาย” ซะมากกว่า !!

“การคิดนอกกรอบ” กับ “การคิดนอกกรอบนอกทาง” เป็นคนละเรื่องและคนละประเด็น เพราะคนที่ “คิดนอกกรอบ” จะต้องเป็นคนที่เข้าใจในจุดประสงค์ของตัวเองอย่างชัดเจน มีความมุ่งมั่นในทิศทางใดทิศทางหนึ่งอย่างเด่นชัด และพิจารณาถึงกรอบและกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างสร้างสรรค์จริงๆ เพื่อที่จะจัดวางข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ อย่างมีระเบียบแบบแผนและสามารถชี้นำไปให้ทุกๆ กระบวนการของระบบมุ่งไปสู่ทิศทางใดทิศทางหนึ่งอย่างมีเป้าหมาย ... ส่วนคนประเภทที่ “คิดนอกกรอบนอกทาง” คือคนที่เข้าใจในจุดประสงค์ของตัวเองเพียงกลางๆ แต่กลับหลงใหลใน “อึดตา” ของตัวเองอย่างลึกซึ้ง มุ่งมั่นที่จะให้เห็นเพียงความโดดเด่นและแปลกใหม่ แต่ไม่มีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจน เป็นพวกกระจ่างชัดแบบ *discotheque* ที่แวบไปแวบมาอย่างไม่มีแก่นสาร จะคิดจะทำอะไรก็ไม่ค่อยจะต่อเนื่องอย่างมีระบบระเบียบ ฉาบฉวยและวูบวาบอย่าง “น่าสนใจแต่ไร้สาระ” ... ซึ่งคนประเภทนี้มักเชื่อว่าตัวเองมีความสามารถระดับ **Change Master** ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วควรจะต้องจัดให้เป็นพวก **Master Changing** ซะมากกว่า คือต้องคอยเปลี่ยนเจ้านายใหม่อยู่เรื่อยๆ แบบ “สัปดาห์ในโลกธุรกิจ” ประมาณนั้น !! ถ้าเป็น “เจ้านาย” อยู่แล้ว ก็จะเป็นเจ้านายแบบ **Changed Master** คือเป็นเจ้านายที่จะมีลูกน้องอยู่เพียง 2 ประเภทคือประเภทที่เตรียมพร้อมแล้วจะไป กับประเภทที่ไม่มีทางอื่นจะไป ซึ่งไม่สร้างสรรค์ด้วยกันทั้ง 2 ประเภท ... จะว่าไปแล้วก็น่าจะเรียกเจ้านายประเภทนี้ว่า “สัวมหาธรรณะ” ซะมากกว่า เพราะคนจะมาพักพิงอาศัยก็ต่อเมื่อ “ซึ่จุกตุต” แล้วเท่านั้น !!

จากโจทย์ที่ยกขึ้นมาเป็น “ตุ๊กตา” ตั้งแต่แรกนั้น จะเห็นได้ว่ามันมีเงื่อนไขกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจน มีข้อบังคับมากมายหลายจุดที่เราจะต้องคิดไปในทิศทางของจุดประสงค์ใดจุดประสงค์หนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง ... มันคือการกำหนดกรอบใหม่บนพื้นฐานของกรอบอันเดิม เพื่อให้เกิดการปรับประยุกต์และการพัฒนา การแก้โจทย์ทั้งหมดก็เพียงแค่เป็นภาพจำลองของวิธีการคิดที่แตกต่างออกไปเพื่อมุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายใดจุดมุ่งหมายหนึ่งที่ชัดเจน ... **“การแหกออกนอกกรอบ” ไม่ใช่ตัววัตถุประสงค์ของโจทย์ แต่เพราะวัตถุประสงค์ของโจทย์ทำให้เราไม่สามารถจมปักอยู่ในกรอบอันเดิมต่างหาก !!** “การคิดนอกกรอบ” ที่ผิดฝาผิดข้างย่อมสร้างความสับสนปนวอดวายให้กับชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและผู้อื่นอย่างเสียสติที่สุด !!

พักดูตัวอย่างกันหน่อยดีมั๊ย? เดี่ยวจะหาว่าแตกต้นอย่างไม่มีหลักฐานหรือพยานชี้หน้า ...

เชื่อว่าหลายๆ คนคงจะพอรู้ว่าแป้นพิมพ์ดีดหรือ keyboard ของภาษาไทยนั้นมีอยู่ด้วยกัน 2 ระบบ ชื่อว่า “เกษมณี” และ “ปัตตโชติ” ... ส่วนใหญ่ที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้ก็คือ “เกษมณี” ทั้งๆ ที่ผลการวิจัยระบุออกมาอย่างชัดเจนแล้วว่าแป้นพิมพ์แบบ “ปัตตโชติ” มีความเหมาะสมมากกว่า ทั้งยังช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถพิมพ์งานได้รวดเร็วขึ้นกว่าแป้นพิมพ์แบบ “เกษมณี” ด้วยซ้ำ ... ผลลัพธ์ก็คือ “ปัตตโชติ” เจ๋ง แต่ “เกษมณี” ครองตำนานแป้นพิมพ์ดีดภาษาไทยอย่างถาวร ... **ทำไม?**

แป้นพิมพ์ดีดภาษาอังกฤษเองก็ไม่ด้อยประสิทธิภาพเหมือนกัน เราคุ้นเคยกับแป้นแบบที่เรียกว่า QWERTY ทั้งๆ ที่มีผลการวิจัยออกมาว่า Dvorak สามารถพิมพ์งานได้เร็วกว่า ... ไม่ต้องสงสัย QWERTY เป็นฝ่ายครอบครองโลกแห่งแป้นพิมพ์ภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเป็นเครื่องพิมพ์ดีดหรือคอมพิวเตอร์ ... **ทำไม?**

เพราะทั้ง 2 ตัวอย่างนั้นคิดเพียงว่าจะ “เปลี่ยนแปลงเพื่อการเปลี่ยนแปลง” โดยไม่ได้มีวัตถุประสงค์อื่นใดที่เด่นชัด ความคุ้นเคยกับแป้นพิมพ์แต่ละชนิดก็เพื่อจุดประสงค์ของการพิมพ์ ซึ่งทั้ง “ปัตตโชติ” และ Dvorak ต่างก็ไม่ได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไปเลย ... แล้วชาวโลกเขาจะเปลี่ยนไปทำเวอร์อะไรให้ชีวิตและทรัพย์สินของตัวเองต้องสับสนวอดวาย? บางครั้งการคงเส้นคงวาอยู่กับมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่งก็เพื่อให้ชีวิตสามารถดำเนินต่อไปอย่างราบรื่น ไม่ว่าจะมาตรฐานนั้นๆ จะเก่าคร่ำครึหรือด้อยพัฒนาขนาดไหนก็ตาม การสลับแป้นพิมพ์ดีดหรือ keyboard แม้แต่เพียงอักษรเดียวก็อาจจะมีผลให้โลกของเราสับสนวอดวายอย่างที่ยากจะจินตนาการไปถึงเลยก็ไม่แน่ ซึ่งการที่พวกเรายังคงทำงานทำการอยู่ในกรอบเล็กๆ อย่าง layout ของแป้นพิมพ์ที่มีอายุร่วม 100 ปีนั้น มันทำให้เราหมดสภาพของความเป็น hero ไปด้วยรีเปล่า?

แต่ผมก็ไม่ได้หมายความว่าทั้ง “เกษมณี” และ QWERTY คือสุดยอดแห่งการออกแบบที่ไม่มีใครเสมอเหมือนอีกแล้วในพื้นพิภพ แต่การเปลี่ยนแปลงมาตรฐานใดมาตรฐานหนึ่ง มันก็ไม่ใช่แค่นั้นที่จะเปลี่ยนแปลงลงไปทั่วมันอย่างตรงๆ ซึ่งผมเชื่อว่าปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องยังมีอีกมากโดยที่หลายๆ คนยังไม่ได้ไปสนใจมันอย่างจริงจัง จังๆ ซะมากกว่า ... ซึ่งหากใครนึกออกจะเป็น hero ที่แก้ไขมาตรฐานของแป้นพิมพ์จะต้องคิดให้หนักกว่าแค่เอาผลงานการวิจัยมาโฆษณาชวนเชื่อแต่เพียงมิติเดียว ... **ตราบไค้ที่การยอมรับของผู้คนไม่ได้ขึ้นตรงกับผลงานที่สร้างสรรค์ออกมาแล้วละก้อ ... ลืมมันซะเถอะ !!** ทุกๆ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญๆ ของโลกหรือของชีวิตใดชีวิตหนึ่ง ล้วนแล้วแต่เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันทีในระบบประสาทการรับรู้ ไม่ใช่เกิดขึ้นหลังจากอ่านผลงานการวิจัยที่ยาวเป็นกิโลเมตรนั้นหรือกวะ !!

ตัวอย่างเรื่องมาตรฐานแป้นพิมพ์เป็นตัวอย่างใกล้ตัวที่ผมอยากจะบอกว่า “การคิดนอกกรอบ” เป็นอะไรที่เราจะต้องศึกษารายละเอียดให้มาก ต้องเรียนรู้ข้อจำกัดต่างๆ อย่างถึงรากถึงโคนจริงๆ แล้วจึงจะสามารถทะลวงตรงเข้าจับหัวใจของผู้คนได้ ... ไม่ใช่แค่ “เจียน” อย่างเดียวก็สามารถเรียกว่า **creative !!** “ความคิดสร้างสรรค์” อาจจะไม่ใช่เรื่องของ “พรสวรรค์” ที่ฟ้าประทานแต่เพียงสถานเดียว มันเป็นเรื่องของ “ทักษะ” ที่ต้องมีการปมเพาะและฝึกฝนกันพอสมควรด้วยเหมือนกัน ... เรียนรู้ได้ฝึกฝนได้ แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะเป็นไปได้สำหรับทุกๆ คน ...

ถึงอย่างนั้นก็ตาม ผมก็ยังเชื่อว่าทุกๆ คน “มีโอกาส” ที่จะเป็นมนุษย์ **creative** ได้เสมอกัน แต่อาจจะเป็นคนละเรื่องกันไปนะ ไม่ใช่ว่า “เสมอกัน” แปลว่าจะต้อง **creative** ในด้านเดียวกันได้ เราอาจจะไม่มีทางที่จะ **creative** ทางดนตรีได้เทียบเคียงกับ Mozart หรือ Beethoven แต่ผมก็เชื่อว่าทุกๆ คนสามารถมีด้านอื่นที่โดดเด่นได้ เพียงแต่เราจะต้องค้นมันออกมาให้เจอ อย่ายอมแพ้และอย่ายอมรับในข้อจำกัดที่ตัวเราหรืออิทธิพลไหนเป็นผู้กำหนด ... แต่ต้องอย่าลืมด้วยว่า “การไม่ยอมรับ” กับ “การไม่รู้” เป็นคุณสมบัติที่แบ่งแยกอย่างเด็ดขาดกันระหว่าง “อัจฉริยะบุคคล” กับ “ตัวดีดั่ง” !!

การที่คนเรารู้จักทำอะไรให้มัน “มีระบบระเบียบ” ไม่ใช่แปลว่าคนๆ นั้นเป็น “คนไม่สร้างสรรค์” และการที่ใครคนหนึ่งพยายามทำตัวเองให้ “แปลกประหลาดพิสดาร” ก็ไม่ใช่ว่าเขาคนนั้นจะกลายเป็น “ศิลปิน” ไปได้ ?! ... เพราะทุกๆ “ความคิดสร้างสรรค์” ล้วนแล้วก้อเกิดขึ้นมาจาก “ข้อจำกัด” เสมอ แต่เป็นข้อจำกัดในกรอบที่แตกต่างออกไป เป็นข้อจำกัดที่จะต้องชัดเจนในเป้าประสงค์ของการคิดและการกระทำ เป็นข้อจำกัดที่ “ศิลปิน” นั้นๆ กำหนดขึ้นมาอย่างมีระบบระเบียบเพื่อสนองกับเป้าประสงค์ที่กฎเกณฑ์เดิมไม่สามารถจะเอื้ออำนวยได้ ... “จุดมุ่งหมาย” หรือ “เป้าประสงค์” ที่ชัดเจนก็คือ “ข้อจำกัด” ที่ว่านั้น ... การคิดหรือกระทำการใดๆ เพียงเพื่อที่จะแตกต่างโดยไม่มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนอื่นใดรองรับ เราเรียกมันว่า “วิตถาร” ไม่ใช่ “สร้างสรรค์” !! ... ก็อย่างวิธีการเขียนเอกสารแบบของผมนี้ไง จริงๆ แล้วเขียนให้มันเรียบๆ ร้อยๆ ก็ได้ ใช้ภาษาให้มันน่ารักน่าฟังหน่อยก็ได้ เนื่องจากจุดประสงค์ก็แค่เพื่อที่จะสื่อสารเท่านั้น แต่สันดานคนเขียนมัน “วิตถาร” ของมันเอง แม้ว่า “ความแตกต่าง” จะไม่ใช่วัตถุประสงค์ของการใช้ภาษา แต่ก็เป็น “ความมันในอารมณ์” ของตัวเองที่อยากจะสื่อสันดานอย่างนี้ออกมา ☺ ... เพียงแต่ “วิตถารเป็นการส่วนตัว” ไม่ได้ทำให้ระบบงานหรือชีวิตและทรัพย์สินของใครคนไหนวอดวายสับสน !! ... เอกสารอยู่ในมือใครก็รับผิดชอบอารมณ์จากการเสพนั้นเอาเอง เพราะผมได้สำเร็จความใคร่ทางอารมณ์ตั้งแต่ตอนเขียนมันออกมาแล้วนี้ !!

ไหนๆ ก็ว่ากันมาถึง “ความวิตถารส่วนตัว” ของผมกันแล้ว มันก็มีอยู่คำถามบางคำถามที่ผมมักจะถูกถามอยู่บ่อยๆ นั่นก็คือ “การที่ผมร่ำเรียนมาทางสถาปัตยกรรมศาสตร์นั้น มันเกี่ยวกับธุรกิจการค้ามากน้อยแค่ไหน?” ... “เรียนจบมาทางสถาปัตย์แล้วได้ใช้งานจริงๆ บ้างมั๊ย?” ... “เรียนอะไรมาก็ได้ แต่นี่มันเป็นธุรกิจของเราเอง!!” ...

... .. ผมเชื่อของผมว่าคำตอบของตัวเองมันวิตถารเกินกว่าที่ผู้คนจะเข้าใจได้ในทันที !!

ผู้คนส่วนใหญ่ “จำกัดความ” ให้คำว่า “สถาปัตย์” นั้นเกี่ยวข้องกับแค่ “อาคารบ้านเรือน” หรือ “สิ่งปลูกสร้าง” ต่างๆ ซึ่งครั้งหนึ่งผมเองก็เคยเชื่ออย่างนั้น แต่หลายต่อหลายปีที่ผ่านมาแล้ว เราจะเห็นคนสถาปัตย์เข้าไปวันเขียนเพ้นพาดอยู่ในสาขาวิชาอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวกับอาคารบ้านเรือนอยู่เต็มไปหมด ไม่ว่าจะเป็นวงการเพลง, วงการทีวี, วงการหนังสือ, หรือวงการอาหาร แม้แต่ในแวดวงทางการเมือง ฯลฯ จนถึงกับมีคำพูดเล่นๆ กันในสถาปัตย์ จูฬฯ ว่า “จบสถาปัตย์แล้วทำได้ทุกอย่างนอกจากการออกแบบตึก” !!

แน่นอนว่าพวกเราถูกเลี้ยงสอนให้รู้จักกับ “การคิดนอกกรอบ” อยู่เสมอๆ แต่อะไรที่ทำให้คนที่ศึกษาในสาขาวิชาชีพนี้ออกไปเกาะเกาะอยู่กับสาขาวิชาชีพอื่นอย่างกลมกลืนได้ขนาดนั้น? อะไรที่ทำให้พวกเขาดูเหมือนเข้าไปเกี่ยวข้องได้ทั่วไปหมดทุกๆ วงการ ... ถ้าพวกเขาเรียนแค่ “การออกแบบตึก” !!

คำตอบของผมที่ทุกคนจะต้องแปลกใจก็คือ พวกเขาไม่เคยเรียนวิธีการออกแบบตึกเลยครับ !! แต่จะรู้ตัวอย่างนี้ทุกคนรู้เปล่านั้นผมเองก็ไม่ทราบ แต่ผมคนหนึ่งล่ะที่ยืนยันว่าผมไม่เคยเรียนวิชาการออกแบบตึกเลย !! แต่ที่ผมได้รับการศึกษามาทั้งหมดเป็นเรื่องของ “การออกแบบอวกาศ” แปลเป็นไทยไม่ค่อยรู้เรื่องครับ คือเราเรียนวิธีออกแบบ space หรือช่องว่างๆ ถ้าจะให้ตรงๆ ความหมายก็ต้องบอกว่า ผมเรียนวิชา “ออกแบบช่องว่าง” บางครั้งก็สำหรับมนุษย์ บางครั้งก็สำหรับสัตว์ หรือบางครั้งก็สำหรับสิ่งของ แต่ทั้งหมดจะมีมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกัน “ช่องว่าง” นั้นๆ เสมอ ...

ลองจินตนาการอย่างนี้ครับ ... คิดถึงตึกหรืออาคารที่เราเชื่อว่าสวยงามที่สุดซักหลังหนึ่งสิ ... อีเอ็ม ... เอาอย่าง World Trade ที่โดนถล่มไปแล้วหรือไม่ก็ Petronas ก็ได้ ดูสวยงามและยิ่งใหญ่ดี หรือไม่งั้นก็เอา Taj Mahal หรือ Opera House ของ Sydney ก็แล้วกัน ... แล้วจินตนาการต่อไปว่ามันถูกสร้างขึ้นมาอย่างที่มีนัยเป็นในบริเวณอุทยานประวัติศาสตร์ข้างๆ “ปราสาทหินพิมาย” ก็แล้วกัน ... เป็นไงมั่งครับ? มันไม่ลงตัวเลยถูกมั๊ย? เป็นอาคารที่ขัดแย้งกับสภาพแวดล้อม ยิ่งสภาพแวดล้อมมีความกลมกลืนลงตัวกันเป็นปึกแผ่นมากเท่าไร สิ่งที่เราารู้สึกว่าสวยงามนั้นก็ยิ่งกลายเป็น “ขยะทางสายตา” ซึ่งแสดงต่อการพบเห็นมากขึ้นเท่านั้น ... ดังนั้นที่ผมรำเรียนมาคือสิ่งนี้ คือการออกแบบ “ช่องว่าง” ในอาณาบริเวณหนึ่ง ... อาคารบ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างก็คือสิ่งที่จะเข้าไปปรับปรุงหรือส่งเสริม “ช่องว่าง” ในบรรยากาศรอบๆ บริเวณนั้น ... มันคือ “สสารขนาดใหญ่” ที่ไหลพันระดับพื้นดินพุ่งสู่อากาศและจะแปรเปลี่ยน “เส้นขอบฟ้า” หรือ sky line ของบริเวณนั้นๆ ไปอย่างถาวร !!

ทั้งภายในและภายนอก “สสารขนาดใหญ่” ที่ว่านั้น ก็จะประกอบไปด้วย “ช่องว่าง” ต่างๆ ที่เราเรียกว่า “ห้อง” ไม่ว่าจะเป็นห้องทำงาน, ห้องโถง, หรือห้องส้วม ฯลฯ ... มันคือ “ช่องว่าง” เพื่อให้มนุษย์สามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นการจัดวางหรือจัดเรียง “ช่องว่าง” ต่างๆ ทั้งหมดจึงต้องกลมกลืนสอดคล้องกับพฤติกรรมและขนาดของร่างกายมนุษย์ในอาณาบริเวณนั้นๆ เสมอ หรืออย่างน้อยที่สุดก็ต้องสอดคล้องกับพฤติกรรมและกิจกรรมตลอดจนถึงขนาดของร่างกายมนุษย์ที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกันมัน

จริงๆ แล้วสถาปนิกส่วนใหญ่รู้จักส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งปลูกสร้างไม่ได้มากมายไปกว่าช่างก่อสร้างเลย ทั้งยังรู้จักวิธีคำนวณการรับน้ำหนักของโครงสร้างน้อยกว่าวิศวกรทั่วๆ ไปซะด้วยซ้ำ ... แต่สถาปนิกคือบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนให้คิดออกมาเป็นรูปภาพ พวกเขาถูกฝึกให้เรียนรู้ที่จะสื่อสารกับความคิดของคนที่มาว่าจ้าง เพื่อถ่ายทอดจินตนาการของแต่ละคนออกมาเขียนเป็นภาพในกระดาษ ... แล้วจัดเรียง “ช่องว่าง” ที่เป็นความต้องการของแต่ละคนนั้นใหม่ให้ได้ขนาดและรูปร่างที่สอดคล้องกับสภาพบรรยากาศบริเวณรอบๆ สิ่งปลูกสร้างนั้นๆ เอง ...

... เราไม่ได้เรียนวิธีออกแบบตึก !! ... เราเรียนวิธีเล่นกับจินตนาการของคน เราเรียนวิธีการสื่อสาร เราเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ เราเรียนรู้กิจกรรมในรูปแบบต่างๆ ของมนุษย์ด้วยกัน โดยนำทั้งหมดนั้นไปผสมกับ “อารมณ์” และ “ความรู้สึก” ที่มนุษย์จะมีกับ “ช่องว่าง” ขนาดต่างๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็น “สสารขนาดใหญ่” หรือที่เรียกว่า “สิ่งปลูกสร้าง” นั้นๆ

ถ้าสิ่งที่สถาปนิกรำเรียนมาจริงๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับ “มนุษย์” ไม่ว่าจะเป็นด้านอารมณ์ ความรู้สึก การเคลื่อนไหว และกิจกรรมต่างๆ ของชีวิต ... พวกเราคิดว่าเรามีโอกาสใช้สิ่งที่รำเรียนมานั้นกับวิชาชีพไหนได้บ้าง? มันคือเหตุผลที่คนเหล่านี้รุกร้าอาณาเขตของทุกๆ สาขาวิชาชีพได้อย่างกลมกลืน เพราะไม่มีสาขาวิชาชีพไหนที่ไม่เกี่ยวข้องกัน “มนุษย์” เลย !!

เราจะไม่วางส้วมขวางทางเข้าบ้าน ไม่อย่างนั้นทุกๆ คนก็ต้องเดินทะเลส้วมออกมา ก่อนที่จะเข้าไปถึงส่วนอื่นๆ ของบ้าน จินตนาการให้แยกว่านั่นก็คือจะไม่มีใครเข้า-ออกจากบ้านได้เลยหากบังเอิญว่าสมาชิกคนใดคนหนึ่งทะเลสิ่งจะ “ห้องผูก-ห้องเสียบ” ขึ้นมาในขณะเวลานั้นๆ ... มันคือการจัดวาง “ช่องว่าง” เพื่อการสัญจรและการใช้สอย “ช่องว่าง” ต่างๆ อย่างเป็นระบบระเบียบ ... เช่นเดียวกับการคิดวิธีจัดการกระบวนการหรือขั้นตอนต่างๆ ทางเอกสารและการปฏิบัติงานที่จะต้องสอดคล้องกับจำนวนของกิจกรรมที่องค์กรหนึ่งๆ จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้อง ... สถาปนิกคือบุคคลที่ได้รับการศึกษาเล่าเรียนมาให้รู้จักการทำงานกับสิ่งที่พ้นจากประสาทสัมผัสขั้นพื้นฐาน ...

พวกเขาทำงานกับสิ่งที่จับต้องหรือสัมผัสไม่ได้ ... อย่างเช่นอารมณ์ ความรู้สึก การเคลื่อนไหว ขนาด หรือลำดับของกิจกรรม ... พวกเขาศึกษาสิ่งที่เรียกว่า “นามธรรม” ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ !!

ผมเลือกที่จะให้คำ “จำกัดความ” กับสิ่งที่ผมรำเรียนมาอย่างนี้ เพื่อที่ผมจะเปิดโลกทัศน์ของตัวเองให้กว้างกว่าแค่ “การออกแบบสิ่งปลูกสร้าง” เพื่อที่จะบอกกับตัวเองว่าผมไม่ได้ทำงานอยู่กับเศษวัสดุอย่างอิฐหินดินทราย แต่ผมทำงานกับสิ่งมีชีวิตที่เรียกกันว่า “มนุษย์” โดยสิ่งที่ผมออกแบบจริงๆ คือ “ระบบงาน” ที่เคลื่อนไหว มันไม่ใช่สสารที่จับต้องได้ แต่มันคือ “กล่องดวงใจ” ที่สานสายใยแห่งความคิดและจิตวิญญาณของทุกๆ คนในระดับองค์กรเข้าไว้ด้วยกัน ... การไหลเวียนของเอกสารจะเกี่ยวข้องกับการวางตำแหน่งของโต๊ะทำงาน ปริมาณของเอกสารจะเกี่ยวข้องกับขนาดและพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติงานในกิจกรรมนั้นๆ ทั้งยังเกี่ยวกับจำนวนของบุคลากรที่จะต้องเกี่ยวข้อง ซึ่งโยงไปถึงขนาดและความเร็วของเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานด้วย ทักษะและนิสัยของผู้ปฏิบัติงาน อารมณ์และความรู้สึกของทีมงานทั้งระบบ ความยืดหยุ่นคล่องตัวเมื่อระบบงานติดขัดหรือสะดุดกับปัญหาที่คาดไม่ถึง ... ฯลฯ ... นี่คือนั่นสิ่งที่ละม้ายคล้ายคลึงกับ “การออกแบบดี” ที่ผมไม่ต้องการให้คำจำกัดความของคนอื่นมากำหนดกรอบให้กับชีวิตของผมเอง ...

“การคิดนอกกรอบ” คือการคิดที่หลุดพ้นจากกรอบที่เล็ก ๆ คับแคบและจำกัดจำเขี่ย โดยการกำหนดกรอบทางความคิดที่กว้างกว่า มีความยืดหยุ่นทางคุณค่าที่สูงกว่า และสามารถรองรับกับวัตถุประสงค์ที่หลากหลายกว่าได้ ... มันไม่ได้แปลว่าเราจะต้องเป็นพวก “นอกรีต” ไร้ระบบระเบียบหรือกฎเกณฑ์ หรือเป็นพวก “เดนตาย” ที่จะต้องยื่นแตรหน้าเพื่อทำทายเป็นทุก ๆ มาตรฐานทางสังคม ... “นอกรกรอบ” กับ “นอกรีต” เป็นวิถีสองคนละดวงกัน !!

โจทย์เรื่องจุดกับเส้นที่ยกมาเปิดบทความฉบับนี้ยังเป็นสื่อการนำเสนอที่ดีเสมอ แต่พวกเราต้องไม่หลวมตัวให้ “อึดตา” ที่อยากเด่นอยากดังของพวกเขาปิดกั้น “ปัญญา” ที่ควรจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบและรอบด้าน ซึ่ง “ปัญญา” ในลักษณะนี้เองที่พระพุทธเจ้าท่านเรียกว่า “ความไม่ประมาท” ... คำว่า “ประมาท” ในทางพุทธแล้วไม่ได้แปลว่า “เงอะงะ” หรือ “เซ่อซ่า” หรือว่า “หน่อมแน้ม” แต่หมายถึง “ไม่รอบคอบ” เท่านั้นเอง เป็นคำธรรมดาๆ คำหนึ่งที่เราจะต้องจดจำให้ขึ้นใจ ... การรักษาหน้าที่เป็นเรื่องที่ดี แต่ถ้าจะทำงานเพียงแค่ว่าทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ก็ยิ่งเรียกว่า “ประมาท” อยู่ ... เส้นแบ่งระหว่าง 2 กรณีนี้ยังเป็น “เส้นแบ่งทางจิตภาพ” ที่ทุกๆ คนต้องพิจารณาอย่างละเอียดลึกซึ้งเสมอ !!

เราจะต้องเข้าใจให้ได้ว่า “กรอบทางความคิด” และ “กฎเกณฑ์ในการปฏิบัติ” คือสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ที่ยังประโยชน์แก่ชีวิตของพวกเขาในภาพรวม การเปลี่ยนแปลงหรือการฝ่าฝืนไม่ใช่ไม่สามารถที่จะกระทำ แต่เราจะต้องระลึกถึงจิตวิญญาณดั้งเดิมของ “กรอบ” หรือ “กฎเกณฑ์” นั้นๆ อย่างถี่ถ้วน และยังคงต้องรักษามาตรฐานแห่งดวงวิญญาณที่ยังประโยชน์แก่ชีวิตแห่งสรรพสัตว์ให้เจริญก้าวหน้าและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ... **การตัดแต่งต้นไม้เขาก็ทำกันแต่กิ่งก้านและใบ ไม่ใช่โคนมันที่กลางลำต้น** แม้ว่าบางครั้งอาจจะต้องตัดต่อที่ส่วนของลำต้น แต่เขาก็ไม่ขูดรากมันขึ้นมาขูดลอกหรือและเล็ม ... แก่นแกนของ “กรอบ” หรือ “กฎเกณฑ์” ก็ไม่ใช่สิ่งที่พึงจะเพิกถอนหรือละเลย ... **ต้นไม้ต้องอาศัยรากจึงสามารถยืนหยัดเพื่อผลิดอกใบ ชีวิตมนุษย์ก็ต้องมีแก่นสารจึงจะสามารถพัฒนาเพื่อยังประโยชน์สุขแก่ตนเองและสรรพสัตว์ทั้งมวลในโลก ...** หรือว่า “ข้อจำกัด” ที่ว่านี้พวกเราก็สามารถที่จะละเลยไม่สนใจ ?!

“การคิดนอกกรอบ” มักจะถูกนำไปเป็นคู่ตรงข้ามกับคำว่า “กบในกะลาครอบ” แต่ผมอยากให้เข้าใจอะไรไว้ซักอย่าง ... เรื่อง “กบในกะลาครอบ” นั้นเป็นนิทานเปรียบเทียบที่พยายามจะสอนให้คนรู้จักมองออกไปสู่โลกกว้าง เรียกร้องต้องการให้คนพยายามขยายโลกทัศน์ของตัวเองออกไปให้กว้างไกล อย่าอึดอู้อยู่เพียงในความคับแคบของโลกทัศน์ที่จำกัดจำเขี่ยของตัวเอง ... ซึ่ง “การคิดนอกกรอบ” ก็คืออารมณ์แบบเดียวกันนั้น มันไม่ใช่คู่ตรงข้ามอย่างที่หลายๆ คนพยายามจะโฆษณาชวนเชื่อ ... **การที่คนเราจะออกจากบ้านเรือนของตนเพื่อไปศึกษาเรียนรู้จักโลกกว้างนั้น เราก็ไม่ได้เริ่มต้นที่วางเพลิงเผาบ้านตัวเองให้วอดวายไปก่อนใช่ไหม?** แต่เราจะต้องเตรียมเนื้อเตรียมตัว จัดเตรียมข้าวของเครื่องใช้เท่าที่จำเป็นต้องพกพาไปด้วย จัดเก็บข้าวของต่างๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย และพร้อมสำหรับการใช้ประโยชน์เมื่อมีความต้องการ พร้อมๆ กับปิดประตูหน้าต่างกับตรวตรวจตาให้แน่ใจว่าบ้านเรือนของเราจะไม่เป็นอันตรายใดๆ ในระหว่างที่เราไม่อยู่ ... ใช่หรือไม่? ... “การคิดนอกกรอบ” ก็เป็นเช่นนี้

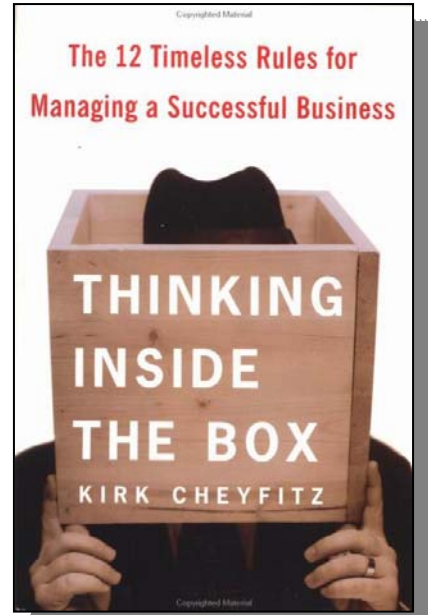
คือการที่เราต้องสำรวจตรวจตราความต้องการขั้นพื้นฐานของตัวเราจริงๆ จัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้เพื่อการประกอบกิจกรรมให้พร้อม และระวังรักษารากฐานเดิมของเราให้พร้อมสำหรับการพัฒนา หลังจากที่เราได้ก้าวล่วงไปสัมผัสกับโลกทัศน์ที่แตกต่างจากเดิมนั้นแล้ว ... เขาไม่ได้เริ่มต้นกันที่การละเมิดกฎเกณฑ์ซักหน่อย !!

ในขณะเดียวกัน คำว่า **Thinking Inside The Box** หรือ “การคิดในกรอบ” ก็ไม่ใช่แปลว่าเราจะต้องเหนียวหนึบกับโครงสร้างหรือกฎเกณฑ์เก่าๆ ที่คร่ำครืออย่างไม่ลืมหูลืมตา แต่มันเป็นข้อความที่สะท้อนกลับเพื่อเตือนให้พวกเรารู้จักที่จะสำรวจตรวจตราให้ถี่ถ้วนก่อนที่เราจะผลະจากกรอบหรือกฎเกณฑ์ใดกฎเกณฑ์หนึ่งไป ทั้ง 2 คำ เป็นแต่เพียง 2 ด้านของเหรียญอันเดียวกันเท่านั้น ซึ่งการตีความอย่างผิดฝาผิดข้างเพียงเพื่อสนองจิตสันดานของตัวเองนั้นย่อมนำแต่ความวอดวายฉิบหายมาสู่สังคมโดยรวมอย่างหลีกเลี่ยงได้ยากเสมอ !!

ความคิดเรื่อง “การคิดนอกกรอบ” หรือ **Thinking Outside The Box** น่าจะเกิดขึ้นมาในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกับคำว่า **holistic** หรือที่แปลเป็นภาษาไทยว่า “บูรณาการ” หรือ “การมองภาพรวม” ... แต่พอนานวันเข้าคนกลับไปสนใจอยู่เฉพาะแค่ “การแหกกรอบ” เท่านั้น จึงเกิดกระแสเรียกร้องให้ **Thinking Inside The Box** ขึ้นมาแทรกซ้อนในสภาพการณ์ที่เกิดความสับสนวอดวายไปแล้ว ซึ่งถ้าเราเรียกบุคคลที่เอาแต่คิดว่าจะ “ต้องแหกกฎ” ว่าเป็น “พวกเดนตาย” เราก็น่าจะเรียกบุคคลประเภทที่ “ต้องรักษากฎ” แล้วเอาแต่คร่ำครึไม่เหลียวหน้าเหลียวหลังกับการเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกเลยเหล่านั้นว่า “พวกสัปเทร่อ” ... ซึ่งแหล่งพำนักอาศัยของบุคคลทั้ง 2 ประเภทนี้ก็จะต้องอยู่ที่เดียวกันคือใน “ป่าช้า” เท่านั้น ... เนื่องจากมันคืออาณาบริเวณที่สงบเย็นเยือกอย่างที่ไม่ค่อยมีใครปรารถนาจะเข้าไปร่วมชีวิตอยู่ด้วยเลย !!

...

“ความวิถิตาร” ของผมไม่ได้หยุดอยู่แค่นี้ครับ ... หลังจากที่ยืนยันบทความนี้มาท่อนหนึ่งแล้ว ก็เริ่มออกตามหาซื้อหนังสือเจ้าของชื่อเรื่องนี้ขึ้นมา ... อยากรู้เหมือนกันว่ามันเขียนอะไรไว้ในนั้น ☺ ก็คงไม่แปลมันออกมาทั้งหมดหรอกครับ ผมเห็นบางส่วนของมันน่าจะคัดลอกเก็บไว้เป็นชุดกับเอกสารฉบับนี้เท่านั้นเอง ... ไหนๆ ก็ขโมยซื้อหนังสือของเขามาใช้อยู่แล้วนี่นา ...

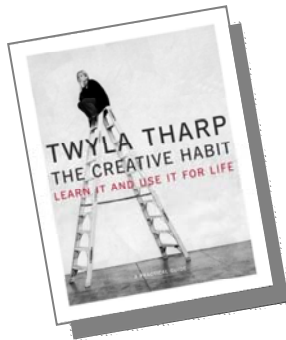
ก่อนที่จะเริ่มเข้าสู่เนื้อความบางตอนของหนังสือ ผมอยากให้อ่าน “คำนิยม” ที่นาย Lee A. Iacocca (ลี ไออาค้อคคา) อุตสาหกรรมเขียนให้สำหรับผู้แต่งหนังสือเล่มดังกล่าวนี้ (นาย Kirk Cheyfitz) ...

“Cheyfitz has the guts to point out a simple truth: **American business has gotten itself into deep trouble by listening to so-called out-of-the-box ideas from a lot of consultants and gurus who know how to run their mouths but have never run a business.** Innovation is a crucial ongoing process, but as Cheyfitz says, everything begins with fundamental business principles that haven't changed since long before Adam Smith first defined capitalism. Everybody in business would profit from reading *Thinking Inside The Box*.”

แปลกันเอาเองนะ ☺ ผมย้ำตัวดำๆ ให้เห็นชัดๆ ว่าผมอยากให้เห็นข้อความในท่อนไหนอย่างตั้งใจ **ไม่ว่าบทความหรือเนื้อหาจากหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งจะอ่านดูสวยงามและน่าเชื่อถือขนาดไหนก็ตาม ผมก็ยังอยากให้ทุก ๆ คนรับรู้รับฟังอย่างคนที่มึนสติสัมปชัญญะ อย่าเชื่อถือหรืออย่าปฏิเสธไปซะทั้งหมด แต่จงพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน** ถ้าเขาบอกว่าการที่ธุรกิจอเมริกันประสบกับปัญหาเรื้อรังจาก “ความคิดนอกกรอบ” ของเหล่าประดา “นักพูด” ที่ไม่เข้าใจใน “ภาคปฏิบัติ” ทางธุรกิจเลยนั้น ผมก็เชื่อว่ามันจะมีปัญหาที่เรื้อรังในอีกด้านหนึ่งได้เหมือนกันหากเราจะเปลี่ยนหัวของ “ความมั่งคั่ง” ไปอยู่ในด้านของ “ความคิดในกรอบ” อย่างไรก็ดี ... อย่างไรก็ตาม ผมยังมีความเชื่อเช่นเดียวกับปราชญ์อย่าง “ซุนวู” อยู่เสมอว่า **“ผู้ชำนาญการศึก ที่ต้องทำคือให้ตนเองเข้มแข็ง รอโอกาสเข้าศึกถูกพิชิต เข้มแข็งเกรียงไกรอยู่ที่ตน การพิชิตชัยอยู่ที่ข้าศึก. ผู้ชำนาญการศึก ที่ทำได้คือสร้างความเข้มแข็งแก่ตน มิอาจทำให้ข้าศึกต้องพราชัย. โบราณกล่าวไว้ว่า ชัยชนะสามารถหยั่งรู้แต่ไม่อาจเสกสร้างขึ้นมา.”** (จากคำแปลใหม่ของ Mr. Z. เรื่อง “พิชัยสงครามซุนจื่อ”) ... ตำรามิใช่เพื่อศึกษาเพิ่มเติมเสริมส่งกระบวนการทัศน์ มิใช่มีไว้เพื่อเทิดทูนบูชา ยังมีใช้มีไว้เพื่อรู้หรือทำลายรากเหง้าแห่งตน !!

เอาล่ะนะ ... พอจะเข้าใจจุดประสงค์ของ “การเล่า” บางส่วนของหนังสือเล่มดังกล่าวแล้วนะ เพราะที่เห็นบนปกเขาเขียนว่า **“12 Timeless Rules for Managing a Successful Business”** แปลกันง่าย ๆ ว่า ... **“12 สูตรอมิตตนิรันดรกาลเพื่อการบริหารธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ”** ... โหมขนาดไหนก็คิดดูเอาเองครับ เพราะถ้าธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้ด้วยเพียง 12 สูตรที่ว่ามี โลกของเราก็น่าจะไม่มีธุรกิจที่ “เจ๊ง” ไปตั้งนานแล้ว และทุก ๆ องค์การธุรกิจก็น่าจะต้องประสบความสำเร็จอย่างถ้วนทั่วไปทั่วโลก ซึ่งเรารู้ ๆ กันอยู่ว่ามันไม่จริง !! (มันคือเหตุผลหนึ่งที่ผมไม่ได้เลือกซื้อหนังสือเล่มนี้ตั้งแต่ครั้งแรกที่เห็น) ... อย่างไรก็ตาม แม้เราจะรู้ว่าการจะบริหารองค์การทางธุรกิจให้เจริญก้าวหน้า นั้น จำเป็นที่จะต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมหรือกฎเกณฑ์ที่มากกว่าแค่ 12 สูตรมหัศจรรย์จากหนังสือเพียงเล่มเดียว แต่การได้รับรู้ไปซะก่อน 12 เรื่องที่ควรจะต้องรู้ก็ยิ่งถือว่าเป็นประโยชน์อยู่บ้างไม่มากก็น้อย ... อย่างน้อยที่สุดก็ยังดีกว่าการไม่รู้อะไรเลย ... การที่เราปฏิเสธไปหมดทุก ๆ เรื่องไม่ได้แปลว่าเราฉลาดกว่าสิ่งที่เราจ้องแต่จะปฏิเสธเหล่านั้น และการเชื่อหรือยอมรับในทุก ๆ กรณีไม่ได้แปลว่าเราจะกลายเป็นคนที่มีความรู้กว้างขวางอย่างไม่มีวันจบสิ้น ... คำว่า “การศึกษา” คืออาการนามของการกระทำอันเป็น “ทางสายกลาง” ระหว่างทั้ง 2 ขั้วที่ไม่ได้เรื่องนั้นนั่นเอง !!

จริงๆ แล้ว “สูตรสำเร็จ” ที่หลาย ๆ คนเฝ้าถวิลหาหรือที่ฝรั่งเขาเรียกกันว่า **Silver Bullet** นั้นเป็นแต่เพียง “ความคิดรวบยอด” จากปริมาณฐานข้อมูลขนาดมหึมาที่บางส่วนก็ได้มาจากการค้นคว้าวิจัย แต่ก็มีส่วนที่ได้มาจาก “ประสบการณ์” และ “สัญชาตญาณ” ดิบๆ ของคนเขียนสูตรนั้นๆ โดยตรง ... กับมีส่วนที่กลั่นออกมาจาก “น้ำตาเทียน” ที่คนเขียนแต่ละคนเอาไปลนดูตั้งแต่ตอนที่ “นั่งเทียน” กันก็เยอะแยะ !! หรือบางครั้งก็เพียงแต่เด็ดเอาจากแหล่งต่างๆ มาที่ละนิดทีละน้อย ผสมกลมกลืนด้วยลีลาการนำเสนอที่แตกต่างกันออกไป ... แต่ไม่ว่าจะเป็นประเภทไหน ผมก็ยังเชื่อว่ามีประโยชน์อยู่ดี ... **เรื่องที่เราเคยรู้อยู่แล้วก็ถือซะว่าได้ทบทวน เรื่องที่เรายังไม่รู้หรือไม่ทันจะนึกถึง ก็ถือเป็นโอกาสดีที่ได้รับรู้รับฟัง ...** อาจจะมีเสียเวลา “ซี” นิดหน่อย แต่ก็คิดว่าคงจะไม่เป็นไรหรอก ... จริงมั๊ย?!

“ before you can think out of the box,
you have to start with a BOX ”

จากหนังสือเรื่อง The Creative Habit, โดย Twyla Tharp

ก่อนที่จะเราจะรู้วิธีการ “คิดนอกกรอบ” เป็นธรรมชาติอยู่เองที่เราจะ “ต้องมีกรอบ”

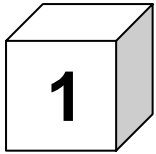
... รีเปล่า?! ...

แม้ว่าจะไม่น่าจะเป็น concept หลักของหนังสือเรื่อง Thinking Inside The Box ที่ผมเอาชื่อหนังสือมาใช้ แต่เป็น concept หลักในเอกสารชุดนี้ของผมเอง แต่บังเอิญว่ามันไปโผล่เป็นคำพูดสั้นๆ ในหนังสืออีกเล่มหนึ่งซึ่งเกี่ยวเนื่องกัน ก็เลยถือโอกาสลอกเข้ามาไว้ ก่อนที่จะเล่าถึง “กล่อง 12 ใบ” ของ Thinking Inside The Box แล้วนี่ก็คือ “กล่อง 12 ใบ” ที่นำเสนอไว้ในหนังสือ Thinking Inside The Box ครับ ...

1. **The Basic Box** : Some Things Never Change
2. **The Jack in The Box** : Profits
3. **The Money Box** : Cash Is Everything
4. **The Bottom-Line Box** : Knowing What Can Be Controlled and What Can't
5. **The Box Top** : Customers Are Boss
6. **The Marketing Box** : Unifying the Whole Business
7. **The Getting-Bigger-Faster Box** : If You Can Buy It, Don't Start It Up
8. **The People Box** : Hire Smart or Manage Hard
9. **The Treasure Box** : Secure The Real Assets
10. **The Ends-Over-Means Box** : Results Are More Important Than Process
11. **The Renewable Box** : Nothing Lasts Forever
12. **The Houdini Box** : Always Have an Exit Strategy

ทั้ง 12 เรื่องนี้ก็คือหัวข้อหลักๆ ในหนังสือที่เขา “โม้” เอาไว้ว่าเป็น *12 Timeless Rules* หรือที่ผมกระแนะกระแหงว่าเป็น “12 สูตรรอกิมทาจอมตะนิรันดร์กาล” นั้นแหละ ... จะว่าไปมันก็ทั้งใช่และไม่ใช่ในหลายๆ หัวข้อ ขึ้นอยู่กับมุมมองที่เราจะเลือกมองซะมากกว่า ... แต่การอ่านหนังสือเนี่ยนะ ... เห็นด้วยเราก็ต้องหาเหตุผลหรือตัวอย่างประกอบ ไม่เห็นด้วยก็ต้องทำอย่างเดียวกัน เพราะการคิดและการให้เหตุผลประกอบด้วยตัวเรานั้นแหละ ที่มันจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิด “ปัญหา” **ขั้นตอนที่สำคัญก็คือ “การคิด” ไม่ใช่ “การอ่าน”** หรอกครับ!! ... เอาเถอะ ... ผมจะทะยอยเปิดกล่องให้ดูทีละใบก็แล้วกัน ที่เห็นหน้ากล่องเป็นภาษาต่างดาวก็เพราะผมอยากจะอวดว่าเป็น “ของมาจากนอก” เท่านั้นเอง เพราะดูเหมือนคนภาคพื้นทางแถบนี้เขาเท่กันน่าดู ☺

ผมจะ “เล่าของผม” ไปเรื่อยๆ ทีละกล่องๆ จนกว่าจะครบ ... โปรดสังเกตด้วยว่าผมจะ “เล่าของผม” เท่านั้นนะ เพราะจริงๆ แล้วผมมีเวลาอ่านหนังสือเล่มนี้เฉพาะแค่หน้าสารบัญเท่านั้นเอง ☺ ... แต่ก็เพียงพอที่จะไขกอกน้ำลายของผมให้พ้นออกมาเป็นฟูฝอยแล้วครับ .. อะ .. แฮ่ม !!

The Basic Box Some Things Never Change

Know the difference between what will change and what won't, and pay attention to the former.

กล่องที่ 1 : บางสิ่งบางอย่างไม่เคยเปลี่ยนแปลง

“ธรรมแห่งสรรพสิ่ง” คือบางสิ่งมักจะเปลี่ยนแปลงแต่บางสิ่งก็จะไม่ จึงศึกษาข้อแตกต่างระหว่างทั้งสองแล้วพินิจพิเคราะห์ในบางสิ่งที่สามารถจะเปลี่ยนแปลงนั้น

ผมเชื่อว่า “กล่อง” ใบแรกนี่ก็คือ concept ของเรื่องราวทั้งหมดในหนังสือเล่มนี้เลยที่เดียว และบังเอิญสอดคล้องกับ concept ของผมเอง ซึ่งก็เป็นไปในแนวทางเดียวกับคำที่ลอกมาให้อ่านก่อนหน้านี้ไปแล้วว่า ...

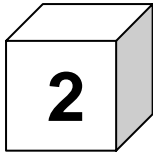
before you can think out of the box, you have to start with a box.
ก่อนที่เราจะรู้วิธีการ “คิดนอกกรอบ” เป็นธรรมดาอยู่เองที่เราจะ “ต้องมีกรอบ”

แน่นอนว่า “กรอบ” ใดๆ ก็อาจจะเป็นสิ่งที่เราสามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ แต่การเปลี่ยนแปลงไม่ใช่หมายถึงการ “ไม่มีกรอบ” การเปลี่ยนแปลงจะต้องเกิดขึ้นหลังจากที่เราได้ศึกษา “กรอบ” และ “กฎเกณฑ์” นั้นๆ อย่างละเอียดลึกซึ้งแล้วเท่านั้น เพื่อที่จะรู้ว่าส่วนใดของกรอบคือ “ข้อจำกัด” และส่วนใดของกรอบที่เป็นเพียง “สิ่งสมมุติ” ที่เราสามารถทดแทนด้วยสิ่งอื่นๆ ได้

ย้อนกลับไปดูตัวอย่างเรื่องจุด 9 จุดที่ยกมาเปิดเป็นหัวข้อของเราตั้งแต่แรก ... เราอาจจะรู้สึกไปเองว่ามันมีสี่เหลี่ยมจัตุรัสล้อมรอบ แต่จริงๆ แล้วมันเป็นเพียงสิ่งลวงที่หลอกให้เราติด “กับดักทางความคิด” แต่จุดประสงค์ของโจทย์กำหนดไว้ชัดเจน และเป็นตัวบีบคั้นให้เรามองหาหนทางอื่นๆ ที่เป็นไปได้มาทดแทนข้อจำกัดทาง “ความรู้สึก” เดิมของเรา เช่นเดียวกับการเบี่ยงเบนของศาของเส้นต่างๆ ให้สามารถบรรจบกันได้ในพื้นที่ที่ห่างไกลออกไป เพื่อที่จะสนองกับจุดประสงค์ของโจทย์ที่ให้เส้นตรงทั้งหมด “ต้องต่อเนื่องกัน” ในการแก้โจทย์ครั้งที่สองที่ผมยกเอามาเล่น

ในการดำเนินกิจการงานต่างๆ ก็ไม่ต่างกัน เราจะต้องแยกแยะให้ออกว่าอะไรคือ “สาระ” แล้วอะไรที่เป็นเพียง “รูปแบบ” ... อะไรคือ “จุดมุ่งหมาย” แล้วอะไรที่เป็นเพียง “เครื่องมือ” เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายนั้นๆ ... น้ำย่อยไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ และจะอ้อมผ่านสิ่งกีดขวางนานาชนิดเพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางของมัน มันจะไม่มีวันไหลย้อนทางเพียงเพราะว่ามีเกาะแก่งหรือเพราะแคว้นหินโสโครกมาเกาะขวางทาง ... ต้นไม้ที่ควรจะต้องลำต้นตรงยังรู้จักเอนเอียงไปหาแสงตะวัน แม้บางครั้งยังถึงกับเลิกล้มการเจริญเติบโตของตัวเอง แทนที่จะยอม “กลายพันธุ์” ... ไม่ว่าเหี่ยวหรือหญ้าต่างก็เป็นอย่างนี้ ... หรือเราจะไม่สามารถ “หนักแน่น” เทียบได้กับเหี่ยวและหญ้า? ... การเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่ไม่มีทิศทางหรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนสมควรเรียกว่า “ซีซีซี” ไม่ใช่ “สร้างสรรค์” ... การไม่มี “จุดยืน” หรือกรอบเกณฑ์ “มาตรฐาน” ในการดำเนินการเลย ก็สมควรเรียกว่า “เหลวไหล” ไม่ใช่ “รวดเร็ว” ...

แม้ว่า “ใดๆ ในโลกล้วนอนิจจัง” แต่เราก็ต้องรู้ให้ได้ว่าอะไรที่เราเปลี่ยนแปลงได้ และอะไรที่เราไม่สมควรเปลี่ยนแปลง การยกคำพูดทางศาสนามาบดบังความหยาบกร้านทางปัญญาของตัวเองนั่นถือเป็นการ “ถ่มน้ำลายรดคัมภีร์” เพราะ “ความเป็นอนิจจัง” ในความหมายทางพุทธนั้น เนื่องเพราะสรรพสิ่งไม่ใช่เป็น “อกาลิก” ต่างหาก คือมีความไม่เที่ยงต่อสภาวะแวดล้อมที่เป็นจริง ไม่ใช่ว่าไม่เที่ยงด้วยสันดานดิบของตัวเอง !!

The Jack in The Box Profits

The first business of business is making money.

กล่องที่ 2 : กำไร

ภารกิจพื้นฐานอันดับแรกของธุรกิจก็คือแสวงหา “กำไร”

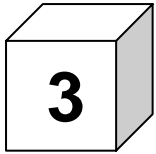
ฟังดู “งก” มากครับ แต่ก็เป็นเรื่องจริง ☺ ... ธุรกิจการค้าทุกประเภทมีความ “งก” เป็นพื้นฐาน จะต่างกันก็แค่จะ “งกจนออกนอกหน้า” หรือว่า “งกอย่างมีจรรยาบรรณ” ซึ่งเป็นเรื่องที่สูงอยู่กับนิสัยและกมลสันดานเดิมของผู้ดำเนินการทางธุรกิจนั้นๆ เองเป็นสำคัญ

การแสวงหา “กำไร” น่าจะเป็น “แรงขับ” เพียงสถานเดียวขององค์กรทางธุรกิจทุกๆ ประเภท ไม่ว่าจะค่ากล่าวอ้างอื่นๆ จะฟังดูสวยหรูแค่ไหนก็ตาม แต่ก็ไม่เคยมีองค์กรธุรกิจใดที่เพียรพยายามไปให้ถึงฝั่งฝันด้วยการยอมที่จะขาดทุนป่นปี้ “ตลอดเวลา” ... นอกเสียจากมันจะ “สติแตก” ไปแล้วเท่านั้น !!

คำว่า **Profits** เองเป็นคำเจ้าปัญหาพอสมควร เพราะเกือบทั้งโลกจะตีความให้คำนี้หมายถึง “กำไร” ที่เป็น “ตัวเงิน” เท่านั้น จนกระทั่งเกิดองค์กรประเภทที่เรียกว่า **Non-Profit Organization** หรือที่แปลกันอย่างไทยๆ ว่า “องค์กรที่ไม่แสวงผลกำไร” ... แต่จริงๆ แล้วไม่ว่าจะเป็นมูลนิธิหรือองค์กรสาธารณกุศลต่างๆ ก็ไม่ได้มีจุดประสงค์ที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อ “ล้างผลาญ” ทรัพย์สินสมบัติของผู้ดำเนินการหรือผู้บริหารรายอื่นๆ อย่างไม่มีจุดมุ่งหมาย ที่แตกต่างกันจริงๆ ก็คือ “ผู้ที่ได้รับผลกำไร” นั้นต่างหากที่เป็นคนละกลุ่มหรือคนละพวกกัน แต่หัวเต็ดตื่นชาติคือ “ต้องกำไร” เท่านั้น เพียงแต่ว่า “กำไร” ในรูปแบบไหนแล้วก็เพื่อใคร

นอกจาก “กำไร” จะมีได้หลากหลายรูปแบบและหลากหลายเป้าประสงค์แล้ว มันก็ยังมีส่วนที่แตกต่างกันในด้านของเวลาที่เราเรียกว่า “กำไรระยะสั้น” กับ “กำไรระยะยาว” อีกด้วย ดังนั้นเราจึงไม่ควรที่จะคิดหยาบๆ อย่างคน “มั่งง่าย” แคว่ว่า “ต้องทำกำไร” โดยไม่สนใจใยดีกับองค์ประกอบอื่นๆ ในทางธุรกิจเลย ... ความรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม, ความสัมพันธ์กับผู้คนในฐานะเพื่อนหรือพันธมิตรทางการค้า, ความรับผิดชอบต่อมโนสำนึกอย่างมนุษย์พึงมีต่อมนุษย์ด้วยกัน, หรือแม้กระทั่งความรับผิดชอบต่อหุ่นส่วนชีวิตส่วนตัวที่เราเรียกรวมๆ ว่า “ครอบครัว” ก็ไม่ใช่จะสามารถละเลยไม่ใส่ใจใยดีด้วย, ฯลฯ

ผมเชื่อเสมอว่าหากองค์กรทางธุรกิจหรือองค์กรสาธารณประโยชน์ต่างๆ ยกเอาคำว่า “กำไร” ให้หลุดพ้นจาก “กรอบทางความคิด” ที่คับแคบอยู่เฉพาะแค่ “ตัวเงินตัวทอง” ไปสู่ “กรอบทางความคิด” ที่ครอบคลุมขอบข่ายความรับผิดชอบต่อที่กว้างขวางกว่าที่ผ่านๆ มา โลกของเราจะดูน่ารื่นรมย์กว่าที่เป็นอยู่นี้สักเยอะทีเดียว !!

The Money Box Cash Is Everything

If you don't manage your cash, you won't be managing anything for long.

กล่องที่ 3 : “เงิน” คือ “ทุกสรรพสิ่ง”

นี่ก็ฟังดู “งก” จนถึงขนาด “บูชาวัตถุ” อย่างที่เราใช้คำสุภาพว่าพวก “วัตถุนิยม” ไปเลยครึ่งสำหรับกล่องใบนี้ แต่ผมอยากให้มองอย่างกลาง ๆ ว่า “เงิน” กับ “งก” จะมากจะน้อยมันก็ใช้ “พยัญชนะต้น” ร่วมกันอยู่ และทำให้เราแยกมันออกจากกันได้ยาก อย่างไรก็ตาม เราก็ต้องตระหนักด้วยว่า “เงิน” เป็น “สื่อกลาง” ในการประกอบการต่างๆ ไม่ว่าจะกิจการนั้นๆ จะมีเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ที่เรียกว่า “กำไร” เพื่อใครที่ไหนเมื่อไหร่ก็ตาม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเราจะต้องตระหนักให้ลึกซึ้งด้วยว่าจุดประสงค์ของ “ระบบเงินตรา” นั้นได้ถูกกำหนดขึ้นมาเพื่อสนองความยึดหยุ่นคล่องตัวของการประกอบกิจการต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินไปสู่ “จุดมุ่งหมาย” ของแต่ละส่วนในสังคมได้อย่างสะดวกรวดเร็วมากขึ้น ... มันคือ “เครื่องมือ” ที่ทรงอำนาจมากในโลกทางธุรกิจการค้าและการดำเนินชีวิตของทุกๆ คน

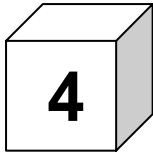
เพราะเงินเป็น “สื่อกลาง” ที่สามารถใช้ในการแลกเปลี่ยนสรรพสิ่งต่างๆ อย่างกว้างขวาง มันจึงถูกสมมุติให้ “แทนค่า” ของ “ทุกสรรพสิ่ง” ได้ ... แต่เงินก็ยัง “ไม่ใช่พระเจ้า” อยู่ดี ถึงแม้จะมีบางลัทธิที่กล่าวอ้างเอาไว้ว่า “พระเจ้า” คือ “ทุกสรรพสิ่ง” ก็ตาม ... แต่ก็เพียงพอที่จะทำให้พวกเรียน “ตรรกศาสตร์” มาครึ่งๆ กลางๆ ดีซุ่มเอาเองว่า ... ถ้าเงินคือทุกสรรพสิ่ง และพระเจ้าคือทุกสรรพสิ่ง ดังนั้นเงินคือพระเจ้า !!? ... ทั้งๆ ที่ความเป็นมาของทั้ง 2 คำสมมุตินั้นแตกต่างกันโดยวัตถุประสงค์อย่างสิ้นเชิง

การกล่าวอ้างว่า “พระเจ้าคือทุกสรรพสิ่ง” มีจุดประสงค์เพียงเพื่อเตือนสติให้มนุษย์รู้จักเคารพในวัตถุสิ่งของต่างๆ ที่จะไม่ทำลายล้างผลาญมันลงไปอย่างไม่มีคุณค่าใดๆ เท่านั้น ส่วนการสมมุติให้ “เงินคือทุกสรรพสิ่ง” เป็นแต่เพียงการ “แทนค่า” เพื่อให้ “เงิน” เป็น “สื่อกลาง” ในการแลกเปลี่ยนทรัพย์สินของต่างๆ อันจะยังประโยชน์ในทางอำนวยความสะดวกแก่การดำรงชีวิต ... มันเป็นเพียง “เครื่องมือ” !!

การ “บริหารจัดการเงิน” จึงเป็นเรื่องของ “ทักษะ” ในการใช้ “เครื่องมือ” ให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่มวลมนุษย์ ที่เราเรียกว่า “กำไร” นั่นเอง ... ไม่ต่างจากการขับขีรถยนต์ ถ้าเราเรียนรู้วิธีการอยู่บ้าง เราก็สามารถใช้รถยนต์นั้นๆ ช่วยให้เราเคลื่อนที่ไปในทิศทางที่ต้องการเร็วขึ้นและสะดวกขึ้น แต่ถ้าไม่สามารถบังคับหรือจัดการกับกลไกการทำงานของรถยนต์ ถ้าไม่ถนัดก็พังป่วนไปชนนั่นพังนี่จนทรัพย์สินสมบัติทั้งของตัวเองและชาวบ้านพังพินาศควอดวายอย่างไม่มีเกิดประโยชน์ ... คนที่เชี่ยวชาญชำนาญกว่าก็รู้จักขับขีได้คล่องแคล่วว่องไว คนที่ชำนาญน้อยกว่าก็อาจจะเข็งเข้าไม่ทันใจอยู่บ้าง เพราะมันเป็นเรื่องของ “ทักษะ” ซึ่งมีองค์ประกอบมากมายที่ต้องเรียนรู้และฝึกฝน

แต่ไม่ว่า “เครื่องมือ” จะมีอำนาจยิ่งใหญ่ขนาดไหนก็ตาม มันก็ยังเป็นเพียง “เครื่องมือ” เพื่ออำนวยความสะดวกแก่การประกอบกิจการงานเท่านั้น จุดประสงค์จึงไม่ใช่อยู่ที่ “การครอบครอง” เครื่องมือไว้เพียงเพื่อกอดหรือเซซมอย่างเสียดสี เพราะคุณประโยชน์และอำนาจของ “เครื่องมือ” จะแสดงออกมาได้จากการถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีคุณค่าเท่านั้น ... ซึ่งเราเรียกการใช้งาน “เครื่องมือ” ต่างๆ ว่า “การบริหาร”

การบริหารเงินไม่ดีหรือการบริหารเงินอย่างไม่ถูกหลักวิธี รังแต่จะทำให้ “เครื่องมือ” นั้น “สึกหรอ” โดยไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ และเมื่อเผาผลาญจนหมด ทุกอย่างก็จะต้องหยุดและไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ เช่นเดียวกับรถยนต์ที่แม้ว่าจะมีเครื่องยนต์ที่ทรงประสิทธิภาพแต่ขาดน้ำมัน ยังไงซะก็ไม่สามารถแข่งด้านความเร็วกับจักรยานที่ยังเหลือพลังงานจากการสันดาปข้าวเหนียวในร่างกายของคนที่ขับขีอยู่ดี ... ดังนั้นที่กล่าวว่า “ถ้าคุณไม่บริหารเงินของคุณให้ดี คุณก็จะบริหารสิ่งต่างๆ ของคุณได้ไม่นาน” นั้นถูกแล้ว ชอบแล้วแล ...

The Bottom-Line Box Knowing What Can Be Controlled and What Can't

It is far better (and more certain) to cut expenses than to pray for sales.

กล่องที่ 4 : รู้ว่าอะไรที่ควบคุมได้ และอะไรที่ไม่สามารถควบคุม

“การบริหาร” กับ “การบริการ” เป็น 2 กิจกรรมที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพราะอาการหนึ่งคือการจัดการกับสิ่งที่เราสามารถควบคุมบังคับหรือปรับเปลี่ยนทิศทาง ในขณะที่อีกอาการหนึ่งคือการสวดวิงวอนอย่างไร้หน้ายาแม้ว่าจะเปี่ยมไปด้วยความคาดหวังอย่างลมๆ แล้งๆ ก็ตาม

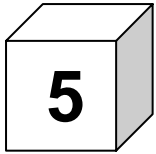
กับแนวความคิดของกล่องใบที่ 4 นี้ ผมอยากจะย้อนกลับไปถึงบทแปลใหม่จากคัมภีร์พิชัยสงครามขุนโจรของตัวเองอีกครั้งหนึ่งว่า “ผู้ชำนาญการศึก ที่ต้องทำคือให้ตนเองเข้มแข็ง รอโอกาสเข้าศึกถูกพิชิต เข้มแข็งเกรียงไกรอยู่ที่ตน การพิชิตชัยอยู่ที่ข้าศึก. ผู้ชำนาญการศึก ที่ทำได้คือสร้างความเข้มแข็งแก่ตน มิอาจทำให้ข้าศึกต้องปราชัย. โบราณกล่าวว่า ชัยชนะสามารถหยั่งรู้ แต่ไม่อาจเสกสร้างขึ้นมา.”

ดังนั้น สิ่งที่ต้องทำคือเสริมสร้างตัวเองให้เข้มแข็งเกรียงไกร ไม่ใช่ขนบานให้คนอื่นฯ อ่อนด้อยและล้มเหลว ที่ต้องพัฒนาคือศักยภาพแห่งตน ไม่ใช่ท่องบ่นคาถาเพื่อสาปแช่งให้คนอื่นฯ โง่เง่าและดักดาน ที่ต้องสำรวจตรวจตราคือความประหยัดมัธยัสถ์ ไม่ใช่เอาแต่ฝ่าฝืนว่าจะมีเงินทองไหลมาเทมา ... แต่ก็ไม่ใช่ว่าต้อง “ซีเหี้ยว” จนไม่ยอมใช้จ่ายอะไรเลย !!

ในความเห็นส่วนตัวของผมนั้น ตั้งแต่กล่องที่ 1 จนถึงกล่องที่ 4 นี้ หากจะอ่านแบบลวกๆ อย่างขอไปที เราก็จะได้ idea เลวๆ ไปเยอะทีเดียว พวกที่ “ดักดาน” ก็จะมีถ้อยคำกล่องที่ 1 เป็นที่ตั้ง โดยอ้างว่าบางสิ่งบางอย่างจะไม่มีวันเปลี่ยนแปลง, พวกที่ชอบ “ฉวยโอกาส” ก็จะมีถ้อยคำกล่องที่ 2 เป็นสรณะ ถ้าวัดดูประสงค์คือ “การเอาเปรียบ” เท่านั้น เพราะต้นท่อนี่ไปแปลว่า “กำไร=ได้เปรียบ”, พวก “หน้าเลือด” ก็จะมีถ้อยคำเอาว่า “เงิน” เป็นใหญ่ตามกล่องที่ 3, ส่วนพวก “สติเฟื่อง” ก็จะมีถ้อยคำเงินเอาไว้มัธยมใช้จ่าย หรือไม่กี่เพื่อแจ่มว่ามีเงินเยอะแยะจนขนาดว่า “ซีไหล” ออกมายังเป็นเหรียญกษาปณ์เพราะหลงเชื่อว่าตัวเองสามารถควบคุมทุกอย่างในโลก ... ซึ่งผมอยากจะเตือนว่า คนเรานะ “บ้า” ได้แต่ “เสียดสี” ไม่ได้ !!

ดูเผินๆ 2 คำนี้อาจจะมีความหมายเดียวกัน แต่ผมอยากให้พิจารณาใหม่ เพราะคำว่า “บ้า” นั้นเรามักใช้กับคนที่ทุ่มเทให้กับเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างสุดชีวิตจิตใจ เช่น บ้างงาน, บ้างวิชา, บ้างตำรา, บ้างผู้หญิง, บ้างพระ, บ้างมวย, ฯลฯ ซึ่งบ่อยครั้งเป็นการทุ่มเทอย่าง “สุดสมาธิ” ของตัวเองไปเลย ... แต่จริงๆ แล้วพวกนี้จะครุ่นคิดเยอะมาก จะใคร่ครวญอย่างหนักในกิจกรรมที่ตัวเอง “บ้า” อยู่ ... ส่วนพวก “เสียดสี” นั้นเป็นพวกที่ไม่มี “ความยั้งคิด” หลงเหลืออยู่แล้ว บางทีเราก็เรียกว่า “สติแตก” ที่ตะเล็ดเปิดเปิงเพราะไม่มีจุดมุ่งหมายและไม่มีทิศทางที่แน่นอน ทำอะไรคิดอะไรก็สุดซ้วสุดกู๋ ไม่เหลียวหน้าเหลียวหลังระแวดระวังในสิ่งต่างๆ รอบข้าง พวกนี้เวลาเขาปักใจเชื่ออะไรก็ทุ่มลงไปจนสุดหลุม เวลาเปลี่ยนใจก็กระโดดไปลงที่หลุมอื่น ... เป็นสัมภเวสีทางอารมณ์และความคิด ล่องลอยไปๆ มาๆ อย่างไม่มีแก่นสาระที่จริงแท้แน่นอน

ดังนั้นจะเลือกเป็น “คนบ้า” หรือ “คนเสียดสี” นี้ต้องเลือกกันเอาเองครับ ชีวิตใครก็ชีวิตมัน ผมก็เลือกแบบของผมคนอื่นฯ ก็เลือกแบบของเขา คนเราบังคับกันได้ไม่หมดทุกเรื่องหรอกครับ !!

The Box Top Customers Are Boss

Give customers what they want, not what you want to give them.

กล่องที่ 5 : “ลูกค้า” คือ “เจ้านาย”

จริงๆ แล้วเป็นแนวความคิดที่เพิ่งจะได้รับการโหมโฆษณาอย่างหนักในระยะหลังๆ มาเนือง และดูเหมือนจะเป็นแนวความคิดที่ถูกทำให้กลายเป็นประหนึ่ง “พระวณะของพระเจ้า” ไปแล้วด้วย ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วมันเป็นเรื่องเก่าที่ “มนุษย์องค์กร” ลืมๆ กันไปเองเมื่อนานมาแล้วเท่านั้น

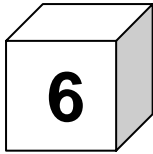
การเปรียบเทียบว่า “ลูกค้า” คือ “เจ้านาย” หรือบางคนก็ว่าคือ “นายจ้าง” นั้นก็ไม่ได้ผิดปกติอะไรหรอกครับ เพราะจริงๆ แล้วองค์กรทุกๆ แห่งก็ยังมีลมหายใจอยู่ได้ด้วย “กำไร” ที่ได้มาจาก “ลูกค้า” ทั้งนี้ ส่วนที่ยังหายใจอยู่ได้ด้วย “เงิน” ของตัวเองนั้นก็น่าจะอยู่ห้อง ICU ซะมากกว่า เพราะต้องอาศัยเครื่องช่วยหายใจอย่างหนักเนื่องจากระบบทางเดินหายใจมีอาการผิดปกติจนไม่สามารถสันดาปอากาศจากสภาพแวดล้อมรอบตัวไปได้

แต่ว่า ... พวกเรารู้จักตัวเองมากน้อยแค่ไหน? เข้าใจในความต้องการของตัวเองมากแค่ไหน? บางครั้งเรื่องอย่างนี้กลับเป็นสิ่งที่เราต้องใช้เวลาคิดอยู่นานกว่าจะกล้ายืนยันว่าตัวเองต้องการอะไรจริงๆ จังๆ ... ซึ่ง “ลูกค้า” ที่เราหมายถึงก็อยู่ในอาการที่ไม่ได้ดีไปกว่าเรามากนัก ถึง “ลูกค้า” จะเป็น “เจ้านาย” แต่ก็ยังเป็น “เจ้านาย” ที่ต้องการ “ลูกน้อง” เก่งๆ ที่สามารถแบ่งเบาภาระของการคิดและการให้บริการ ที่บางครั้งเขาเองกลับนึกไม่ออกว่าตัวเองยังขาดแคลนสิ่งเหล่านั้นอยู่

ผมอยากยกตัวอย่างอย่างนี้ครับ สถาปนิกเก่งๆ ที่ออกแบบตึกงามบ้านช่องสวยสดงดงาม รู้ไปหมดทุกเรื่องแหละครับว่าต้องฉาบปูนให้สวยๆ ทาสีให้เนียนๆ ปะนั้นแต่นั้นให้อยู่ตรงนั้นตรงนี้ ... แต่ก็ลงมือทำจริงๆ สู้ตาลุงที่แกไม่ได้เรียนหนังสือหนึ่งหามาก็ยังไม่ได้ด้วยซ้ำ ... นั่นละครับ “ลูกค้า” ... พวกเขารู้จักแต่เรียกร้องต้องการ รู้จักแต่อยากได้นั้นได้นี้ แต่ไม่รู้กรรมวิธีในการทำมันจริงๆ ชักเรื่องเดียว !! ... การรับคำสั่งจากลูกค้าจึงไม่ใช่แปลว่าเราจะต้องเชื่อไปหมดซะทุกเรื่อง แต่เราจะต้องคิดจะต้องหาวิธีในการทำหรือปฏิบัติตามคำเรียกร้องนั้นๆ ด้วยเทคนิควิธีที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพที่ดี เรายังต้องเป็นตัวของตัวเอง มีความคิด มีสติอย่างเพียงพอ ในการเลือกหาวิธีปฏิบัติเพื่อที่จะสนองความต้องการนั้นๆ อย่างสมบูรณ์ที่สุดเสมอ

บางคนถึงกับใช้คำว่า “ลูกค้าคือพระเจ้า” ซึ่งผมก็ว่ามันออกจะเป็น “การเสียดแทงเสียดซาเจ้านาย” มากไปหน่อย และเท่าที่ผมรู้มา สังคมของเราเขาก็ประกาศ “เลิกทาส” ไปนานกว่า 100 ปีแล้วด้วย การที่เรายอมรับว่า “ลูกค้าคือเจ้านาย” ไม่ใช่แปลว่าเราเองต้องตกเป็น “ทาส” ... และ “เจ้านาย” เองก็มีทั้งที่ดีและไม่ดี ไม่ได้แตกต่างไปจาก “ลูกน้อง” ที่มีทั้งเก่งและไม่เก่งปะปนกันไป ... รัฐมนตรียังมีที่ต้องการ “หน้าห้องทำงาน” ให้ทำหน้าทำหน้า “ในห้องอย่างอื่น” ... หรือว่าเราจะต้องยอม “เสียดูด” เพื่อให้ธุรกิจเจริญมั่งคั่ง? ... มันก็คงไม่ต้องถึงขนาดนั้น !!

ผมว่าบางทีเราก็ต้องทบทวน “บทบาท” ของตัวเราเองและ “ลูกค้า” ซะใหม่ อย่าไปป่วยการคิดว่าใครเป็น “เจ้านาย” หรือใครเป็น “ลูกน้อง” ให้เมื่อยชีวิตเลยครับ ถ้าธุรกิจการงานของเราคือการผลิตสินค้าหรือบริการเพื่อให้อื่นๆ เขายอมเอา “เครื่องมือ” ที่เรียกว่า “เงิน” มาแลกเอาไป สินค้าหรือบริการนั้นๆ ก็ควรจะเป็นสิ่งที่คนอื่นที่ว่านั้นเขาเห็นคุณค่าและความหมายที่มีต่อชีวิตของเขา ไม่ใช่เราจะต้องนั่งรอให้ใครมาชี้นิ้วสั่งให้เราทำนั่นทำนี่อยู่ตลอดเวลา เราควรที่จะมีบทบาทที่ทัดเทียมเสมอกันอย่าง “เพื่อนมนุษย์” มากกว่าที่จะมานั่งแบ่งชนชั้นวรรณะว่าใครใหญ่กว่าใครหรือใครสำคัญกว่าใคร ... อยู่อย่าง “เพื่อน” ที่มีความปรารถนาดีๆ ให้แก่กันและกัน อย่างเสมอดันเสมอปลายน่าจะดีกว่ามั้ง ... ริ้วาไร?

The Marketing Box Unifying the Whole Business

You should be selling all the time.

กล่องที่ 6 : รวมพลังให้เป็นหนึ่ง

ต้องยอมรับว่าผมชอบใจคำว่า “Unifying the Whole Business” มากกว่าตัวขยายความของมัน เพราะบ่อยครั้งมากที่เมื่อ “มนุษย์องค์กร” เอ่ยถึง “การตลาด” หรือ Marketing แล้วก็จะต้องเจาะจงลงไปเฉพาะเรื่องของ “การขาย” เพียงสถานเดียว ... ทั้งๆ ที่ “การขาย” เป็นเพียงจุดมุ่งหมายทางการตลาดเท่านั้นเอง ซึ่งก็แน่นอนอยู่แล้วว่างานด้าน “การตลาด” จะต้องพยายามบรรลุให้ถึงจุดมุ่งหมายนั้น ...

“การตลาด” มีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ “การขาย”

“การขาย” มีจุดมุ่งหมายที่ต้องเป็น “การสร้างกำไร”

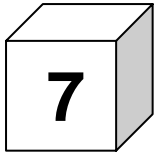
“การสร้างกำไร” มีจุดมุ่งหมายที่ “การเจริญเติบโต” อย่างต่อเนื่องขององค์กร

“การเจริญเติบโต” มีจุดมุ่งหมายที่จะต้อง “สมส่วน” ไม่ใช่ “พิกลพิการ”

หลายปีมานี้หลายคนอาจจะเคยได้ยินหลักสูตรที่เขาเรียกว่า IMC หรือ IMM ซึ่งย่อมาจากคำว่า Integrated Marketing Communication และ Integrated Marketing Management หมายถึงการสื่อสารทางการตลาดแบบผสมผสาน หรือการบริหารการตลาดแบบผสมผสาน คือการรวบรวมทุกๆ อนุขององค์กรให้มุ่งสู่กิจกรรมด้านการตลาดอย่างเป็น “น้ำหนึ่งน้ำเดียวกัน” (ใส่เครื่องหมายคำพูดเพื่อยืนยันว่าไม่ได้พิมพ์ผิดสำนวน เพราะว่ามันเป็นสำนวนแบบของผม !!) ซึ่งเป็นแนวความคิดทางการบริหารจัดการด้านการตลาดที่เห่อขึ้นมาหลังจากเกิดความนิยมในคำว่า Holistic หรือ “บูรณาการ” ไม่นานนัก

ปกติแล้วภายในองค์กรหนึ่งๆ มักจะถูกแบ่งแยกออกเป็นหลายๆ หน่วยงาน แต่ละหน่วยงานก็ยังแบ่งแยกออกเป็นหลายๆ ส่วน โดยแต่ละส่วนก็ยังซอยย่อยลงไปเป็นฝ่ายต่างๆ แล้วฝ่ายต่างๆ ก็จะมีงานอยู่กับกิจกรรมเฉพาะเรื่องเฉพาะตน เกือบจะตลอดเวลาที่ไม่มีใครรู้ว่าใครกำลังทำอะไรภายในองค์กรเดียวกันของพวกเขาเองด้วยซ้ำ ... น่าเข้าใจมาก !! ... ดังนั้นจึงมีคนเสนอความคิดให้ทั้งหมดนั้นหันมา “สูมหัวกัน” ใหม่ ตกลงกันให้เรียบร้อยว่าพวกเขา กำลังจะทำอะไร ดำเนินกิจการไปในทิศทางไหน มีวัตถุประสงค์เพื่ออะไรบ้าง โดยที่ทุกๆ คนมีภาระหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับทิศทางและจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกันนั้นๆ ... ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ต่างคนต่างง่วน ... แต่จะต้อง integrated และ collaborated เข้าด้วยกันอย่างสมบูรณ์ ... แปลงง่าย ๆ แบบไม่กระตะทางวิชาการว่า ต้อง “ร่วมหัวจมท้าย” กัน

งานทางด้านการตลาดไม่ได้เกี่ยวกับเฉพาะเรื่องของการซื้อ-ขายเท่านั้นหรอกครับ มันมีองค์ประกอบอีกหลายเรื่องไม่ว่าจะเป็นในแง่ของภาพพจน์, ชื่อเสียง, ค่านิยม, ความน่าเชื่อถือ, ความมีน้ำจิตน้ำใจ, ความมีมาตรฐานทั้งตัวสินค้าและการปฏิบัติงาน, ความคงเส้นคงวาของนโยบาย, ฯลฯ บางทีก็รวมไปถึงความสะอาดสะอาดของห้องส้วมด้วยเหมือนกัน ... เราไม่มีทางแน่ใจได้ 100% หรือครับว่าเรื่องไหนเป็นเรื่องที่โคตร serious สำหรับลูกค้า หรือ supplier แต่ละราย เพราะไม่ว่าองค์กรที่เราติดต่อด้วยจะเป็นฝรั่งมังค่าหรือฝรั่งซิ่นก เราก็ต้องติดต่อกับ “มนุษย์” ธรรมดาๆ ที่มีทั้งโลก, โกรธ, หลง กันไปคนละรูปแบบ ... อย่าไปเชื่อพวก “อวดรู้” หรือ “อวดฉลาด” ทางเทคโนโลยีให้เสียเวลาว่าโลกเรากำลังจะกลายเป็น electronic society หรือ e-society แบบที่ประชากรก็จะ เป็น e-citizen ที่ปกครองโดยรัฐบาลแบบ e-government เพราะทั้งหมดนั้นถ้าไม่มี “มนุษย์” ที่ตั้งใจจะ “ร่วมหัวจมท้าย” กันอย่างจริงๆ จังๆ แล้วละก็ ทุกอย่างก็ evaporable กันหมดทั้งยวงนั่นแหละครับ !!

The Getting-Bigger-Faster Box If You Can Buy It, Don't Start It Up

Follow the example of virtually every big company in history and buy your way to bigness (at resonable prices).

กล่องที่ 7 : เราไม่มีเวลา “ลองผิด-ลองถูก” เองในทุก ๆ เรื่อง

หาคำแปลที่ลงตัวไม่ได้สำหรับกล่องใบนี้ ก็เลยแปลเอาเฉพาะความหมายที่เขาต้องการจะสื่อออกมาแทน จริงๆ แล้วคำว่า buy ในความหมายของภาษาอังกฤษมันจะหมายถึงการ “รับเอามาด้วยการแลก” ได้ด้วย ไม่ใช่หมายถึงเฉพาะแค่การซื้อ-ขายด้วยระบบเงินตราเท่านั้น การรับความคิดเห็นหรือแนวทางในการปฏิบัติงานของคนอื่นมา ปรับประยุกต์ใช้ ภาษาอังกฤษจะใช้คำว่า buy-in ซึ่งมีความหมายคล้ายๆ กับว่าเรายอมสละความคิดหรือความยึดติดบางอย่างออกไป เพื่อแลกกับการปฏิบัติตามแนวความคิดใหม่นั้นเข้ามา ส่วนความคิดหรือแนวทางที่เราสละทิ้งออกไปนั้น เราจะใช้คำว่า trade-off ครับ ซึ่งเป็นความหมายของการแลกเปลี่ยนในลักษณะนี้

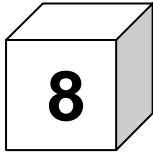
เคยมีคนกล่าวเอาไว้ว่า **“ชีวิตของมนุษย์แต่ละคนนั้น สั้นเกินกว่าที่จะสามารถลองผิด-ลองถูกเองได้ทุกอย่าง”** มันคือเหตุผลที่เราต้องเรียนรู้จากคนอื่น ๆ จากการเรียนรู้แบบปากต่อปาก จนพัฒนาไปสู่ระบบการศึกษาเพื่อที่จะถ่ายทอดความรู้, ความคิด, และกระบวนการในการค้นคว้าของมนุษย์คนอื่น ๆ ในโลก ให้กระจายตัวออกสู่วงสังคมที่กว้างมากขึ้น ... **จุดประสงค์จริง ๆ ของ “การศึกษา” ก็เพื่อให้พวกเราได้มีโอกาส “ขยายผล” ในทางพัฒนาให้แก่ของความรู้ที่ผิด ๆ ถูก ๆ เหล่านั้น ถือเป็น การต่อยอดออกไป แทนที่จะต้องเริ่มต้นใหม่ทุก ๆ ครั้ง สำหรับทุก ๆ คน ...** ดังนั้นเอง “การศึกษา” จึงไม่ใช่เรื่องของ การท่องบ่นตำรารับตำราราวกับความรู้เป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ทั้งยังไม่ได้จำกัดขอบเขตอยู่แต่เฉพาะในรั้วในกำแพงของสถาบันการศึกษาเท่านั้น ... เพราะจริงๆ แล้วตัวเรานั้นเองที่เป็น **“สถาบันทางการศึกษา”** ไม่ใช่แผ่นดินแผ่นฟ้าที่ถูกล้อมเอาไว้ด้วยรั้วและกำแพง

การพัฒนาองค์กรก็เหมือนกัน บางครั้งเราก็ไม่จำเป็นต้องไปนั่งคิดหรือเริ่มต้นใหม่ไปหมดทุกอย่าง บางสิ่งบางอย่างก็มีคนทำสำเร็จหรือล้มเหลวไว้ให้เรา “ศึกษา” เป็นตัวอย่างอยู่แล้ว จึงไม่มีเหตุผลที่เราจะยอมสละโอกาสทางการศึกษาอย่างนี้ไป เพียงเพื่อที่ “อวดโอ้” กับใครต่อใครว่า เราเป็น original หรือ pioneer !!

“ความคิดรวบยอด” ในสังคมของพวกเรา มักให้คำจำกัดความของ “การสร้างสรรค์” ไว้แคบๆ เพียงแค่ว่า เป็นการ “สร้าง” สิ่งใหม่ที่ “ต้อง” ไม่เหมือนใครเลย ... ทั้งๆ ที่ “การสร้างสรรค์” จะกินความรวมถึงการปรับประยุกต์ใช้สิ่งเดิมที่มีอยู่แล้วในสภาวะการณ์แวดล้อมแบบใหม่ หรือหมายถึงการนำสิ่งที่มีอยู่แล้วหลายๆ สิ่งมาผสมผสานกัน เพื่อการใช้งานในวัตถุประสงค์ที่แตกต่างออกไปจากเดิมของแต่ละสิ่งที้นำมาผสมเหล่านั้น ... หรือความหมายอื่นๆ อีกมากมายไม่รู้จบ ... แต่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือความเชื่อทางสังคมนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย กระแสความเชื่อว่าการ “การสร้างสรรค์” ต้องเป็น “สิ่งใหม่” เท่านั้นค่อนข้างที่จะฝังรากไว้ลึกพอสมควร ... ดังนั้น ผมจึงแค่อยากจะบอกว่าการที่เรายอมรับคำจำกัดความที่มีอยู่แล้วนั้น มันก็คือ **“การลอก” ตั้งแต่เริ่มต้น และคนที่เชื่ออย่างฝังจิตฝังใจในคำจำกัดความเดิมๆ นั้น ย่อมไม่สามารถสร้างสรรค์ “สิ่งใหม่” ให้เกิดขึ้นอย่างแน่นอน !!**

ในโลกของ “ศิลปิน” อาจจะมีคำว่า “การลอกเลียน” เป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่จริงๆ แล้วมันก็เป็นเพียงแง่คิดแคบๆ ของ “ศิลปินทั่วไป” แต่ไม่ใช่ของ “ศิลปินผู้ยิ่งใหญ่” เช่นเดียวกับที่สังคมมนุษย์มีปริมาณของ “คนธรรมดา” มากกว่า “อัจฉริยะบุคคล” ซึ่งความแตกต่างในด้านปริมาณนี้ก็เริ่มต้นจากทัศนคติพื้นๆ ที่พวกเราไม่ทันสังเกตเห็นเท่านั้น เพราะแม้แต่ไปหลงตื่นตาตื่นใจกับผลลัพธ์ที่ “ผู้ยิ่งใหญ่” เหล่านั้นสรรค์สร้างออกมา ... ทัศนคติที่ไม่ยอมลอกทำให้คนเราปฏิเสธการศึกษาดผลงานของคนอื่นๆ ในขณะที่ “ผู้ยิ่งใหญ่” ทั้งหลายยอมทุ่มเทเวลาให้กับการศึกษาผลงานของคนอื่นๆ รวมทั้งของตัวเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ไม่ว่าจะ เป็น Mozart หรือ Einstein หรือคนอื่นๆ

มีแต่คนที่ไม่มีปัญญาจะคิดสิ่งใหม่ๆ เท่านั้นแหละครับที่กลัวคนอื่น ๆ มาลอกเลียนของตัวเอง การโหมประโคมเพื่อชวนเชื่อชาวโลกให้รังเกียจการลอกเลียนนั้น เป็นผลงานสร้างสรรค์ของไอ้พวก “ลูกโซ่เต่า” ทั้งนั้นแหละครับ !!

The People Box Hire Smart or Manage Hard

When it comes to people, you can hire smart and get out of the way, or you can run yourself ragged micromanaging.

กล่องที่ 8 : ธุรกิจนั้นแหละคือ “คน”

ไม่ว่าเทคโนโลยีจะก้าวหน้าไปไหนกนาสาหัสซัคแคไหน องค์ประกอบที่จะขาดไปไม่ได้เลยก็คือ “คน” ไม่ว่า “คน” ตามที่ว่ามันจะโหด-เลว-ดี ฉลาดเป็นกรดหรือว่าโง่เป็นควาย จะร่ำรวยล้นฟ้ามหาศาลหรือยากจนข้นแค้นแสนลำเค็ญ ... ไม่ว่ามันจะน่าเบื่อหน่ายราคาแพงหรือทุเรศทุรังในสายตาของเรายังไงก็ตาม ... ขาดหายไปไม่ได้แน่นอน !!

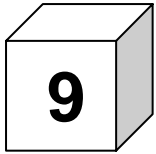
แต่ก็มี “มนุษย์เทคโนโลยี” บางจำพวกที่แกล้มไม่ค่อยจะรู้สึกรู้สากับคุณค่าของ “เผ่าพันธุ์” เดียวกับตัวเอง ทั้งๆ ที่เอ่ยปากหาเสียงที่รักก็น้ำลายกระจายเป็นฟุฝอยว่า “ไทยรักฯ ไทย” หรือไม่งั้นก็ออกปายโฆษณาชวนส่ารอกว่า “หัวใจ คือประชาชน” (เต็มเครื่องหมาย “ฯ” ไว้ให้รู้ว่ามันบางอย่างละเอาไว้ในฐานที่เข้าใจ) แต่พอเอาเข้าจริงก็ชอบเอ่ยอ้างแต่ “เทคโนโลยี” ทั้งนิยมพรั้าพรอดแต่คำหยาบๆ คายๆ ว่า “อี” ไอนั้นบ้าง “อี” ไอนี้บ้าง เช่น e-government บ้าง, e-citizen บ้าง, e-auction บ้าง, e-procurement บ้าง, ฯลฯ ... ในทำนองว่าใครไม่ยอมทำตัวเป็น “อี” ก็แปลว่าเซยบ้างละ, โง่ตูดตาดบ้างละ, ไม่สร้างสรรค์บ้างละ, ส่ารพัสส่ารพะจะเฉไฉว่า “ตัวซ้า” คือผู้ยิ่งใหญ่ในปลูฟี่ เพราะมี “อี” มากมายซะจน “อีลู่จยแจก” ไปหมด ... (ฮา ... กระต๊บบเท้า)

คนที่เข้าใจ “เทคโนโลยี” แต่เพียงผิวเผินก็มักจะเชื่ออย่างฝังจิตฝังใจว่ามันคือทางออกของปัญหา ทั้งๆ ที่เอาเข้าจริงแล้วมันจะเป็นบ่อเกิดของปัญหา ถ้ามันจืดจางไว้ “ไม่ถูกที่” หรือ “ผิดฝาผิดตัว” แบบเดียวกับที่เราไม่ควรติดอาวุธให้กับนักเลงหัวไม้ หรือแจกเลื่อยแจกกุญแจกุญให้กับนักโทษ ... ฉนั้นได้ก็ฉนั้น “เทคโนโลยี” จะเป็น “เครื่องมือ” ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเมื่ออยู่ในมือของ “คน” ที่รู้จักใช้งานมันเท่านั้น !!

“เทคโนโลยี” เป็นเพียง “เครื่องมือ” ที่ควรจะนำมาใช้งาน ไม่ใช่เอาไว้ “เสพติด” มันคือสิ่งที่สังคมมนุษย์ควรจะได้รับ “การเผยแพร่” ให้รู้เท่าทัน ไม่ใช่เอามา “มอมเมา” ประชาชนด้วยการยกย่องเทิดทูนแต่คุณประโยชน์จนไม่เอ่ยถึงคุณค่าที่แท้จริงแห่ง “เผ่าพันธุ์” ที่ควรจะต้องเป็นผู้ประยุกต์ใช้ให้เกิดผลลัพธ์ที่เจริญก้าวหน้าทั้งทางโลกและทางธรรม ... “เทคโนโลยี” มีไว้ก็เพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่สำหรับพึ่งพาอาศัย !!

การพัฒนาคนให้มี “ความฉลาด” ยังเป็นเรื่องจำเป็น แต่ที่จะขาดหายไปไม่ได้ก็คือ “ความดี” ที่ต้องพัฒนาควบคู่กันไปด้วยเสมอ แม้ว่าหลายๆ ตำราจะพยายามยืนยันว่า “คนคือมนุษย์” ที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงด้วยการฝึกสอน เพราะ “ระบบใยประสาท” ได้สำเร็จกิจแห่งการสร้างโครงข่ายทางความคิดและพฤติกรรมไปเรียบร้อยแล้วตั้งแต่เยาว์วัย (ลองไปอ่านเรื่อง “รอให้ถึงอนุบาลก็สายเสียแล้ว” หรือเรื่อง First, Break All the Rules กันเอาเอง แล้วจะรู้สึก “น่าเศร้าใจอย่างมีความหวัง” มาก !!) แต่ผมก็อยากยืนยันว่านั่นคือ “ข้อจำกัด” คือ “กรอบ” ทางความเชื่อ หรือจะเป็น “กรอบ” ของความจริงแห่งธรรมชาติก็ตาม ที่ทำทายความสามารถใน “การสร้างสรรค” ของเราในการจะพยายามปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่การงาน แก่การดำเนินชีวิต แก่สังคมโลกเสมอ

“คน” นะจะให้ “ดี” หรือ “ฉลาด” ได้ไม่เท่ากันทุกคนหรอกครับ แต่ถ้าเอามา “ผสมพันธุ์” กันดี ๆ เราก็สามารถสร้าง “ระบบ” ที่เอื้อต่อ “ความดี” และ “ความฉลาด” ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยการ “แตกต่วนทางเทคโนโลยี” เสมอไปหรอก ... **ดีเหลือยม !!** ... ถ้าสังเกตกันดี ๆ ฝรั่งเศสก็ใช้คำว่า smart people นะ คือ people เป็น “พหูพจน์” ที่มีรูปเป็น “เอกพจน์” นึกออกมั๊ย? ... มันสื่อถึง “การรวมเป็นหนึ่ง” ด้วยเสมอ สำหรับภาษาไทยนั้น การที่เขาเปลี่ยนพยัญชนะต้นจาก “ค” มาเป็น “ศ” เนี่ย คิดว่าคงไม่ใช่แค่ซี้เกียจ “หยักหัว” หลอกนะ เพราะมันถูกเปลี่ยนให้ไปตรงกับคำกริยา “คน” ที่หมายถึงการ “คลุกเคล้าเข้าด้วยกัน” ด้วย ... ไม่รู้ว่าอ่านเยอะๆ แล้วเที่ยวแนะนำหนังสือให้คนอื่น ๆ อ่านนะ ... สังเกตตัวหนังสือเล็กๆ พวกนี้รีเปล่า ... **ดีเหลือยม?**

The Treasure Box Secure The Real Assets

Find your business's real assets (the ones that generate your profits) and exploit them for all they're worth.

กล่องที่ 9 : ขุมทรัพย์ในแก่นสารแห่งตน

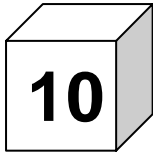
หนึ่งในนิยามของ “การสร้างสรรค์” ก็คือ “ความเป็นตัวของตัวเอง” หรือที่บางคนอาจจะใช้คำว่าความเป็น “เอกลักษณ์” เฉพาะตน ... ตามรูปศัพท์อาจจะแปลว่า “ลักษณะที่เป็นหนึ่งเดียวไม่ซ้ำซ้อนกับใคร” แต่ผมอยากจะยืนยันว่าความไม่เหมือนใครเลยเป็นสิ่ง “ไร้สาระ” ที่สุดเท่าที่มนุษย์รู้จักสร้างค่าอย่าง “ทรัพย์สินทางปัญญา” ขึ้นมาเพื่อ “ยกยอก” ความคิดใดความคิดหนึ่งให้ “ผูกขาด” เป็นกรรมสิทธิ์ของตัวเองเท่านั้น !!

อย่างไรก็ตาม “ทรัพย์สินทางปัญญา” เป็นทั้ง “อาวุธ” และ “สื่อเกราะ” ในสนามรบทางธุรกิจการค้า มันมีประโยชน์ก็เพื่อป้องกันตนไม่ให้คนอื่น ๆ มาแอบอ้างแล้วขโมยผลงานของเราไปอย่างหน้าด้านๆ (แต่ไม่มีประโยชน์เพื่อการพัฒนาตัวเองหรือพัฒนาสังคมโลก) ส่วนการที่เราจะต้องพยายามไม่ให้เหมือนใครนั้น ก็เพื่อจะไม่ไป “เข้าทางอาวุธ” ของคนอื่น ๆ เขาเท่านั้น เพราะ “อาวุธ” ที่เราใช้เพื่อตีคนอื่นก็เป็น “อาวุธ” ประเภทเดียวกับที่คนอื่น ๆ พร้อมจะใช้ตีเรา ถ้าไม่ระมัดระวังให้ดี !! ... สรุปได้ว่ามันเป็นเครื่องมือในการทำลายล้างมากกว่าการสร้างสรรค์หรือเพื่อการพัฒนา

แต่การศึกษาหรือสำรวจตรวจตราเป็นคนละเรื่องกัน การศึกษาของของคนอื่น ๆ ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ “น่าอาย” การปรับประยุกต์เอาความคิดของคนอื่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการพัฒนาตัวเราเองก็ไม่ใช่ “สิ่งที่ชั่วร้าย” และการที่เราไม่ได้คิดอะไรของเราเองมาตั้งแต่ต้นก็ไม่ใช่แปลว่าเรา “ไม่มีความคิดสร้างสรรค์” ... แต่ “การลอกเลียน” โดยไม่คำนึงถึง “ความเหมาะสม” กับสภาพความเป็นจริงของตัวเองต่างหากที่ผมเรียกว่า “โง่งง” ... การหยิบยืมเอาความคิดของคนอื่นมาเพื่อหวังผลทางทำลายล้างแทนที่จะสร้างสรรค์ ผมเรียกว่า “ชั่วช้าสามานย์” ... และการวิ่งไล่ตาม “เทคโนโลยี” หรือเทคนิควิธีการต่าง ๆ อย่างไม่เหลียวหน้าเหลียวหลังถึงศักยภาพที่แท้จริงของระบบงานตัวเองเลยนั้น ผมก็เรียกว่า “แตกต่วนทางเทคโนโลยี” !! ... การศึกษาแม้จะยิ่งกว้างยิ่งดี แต่หากลืมหือไม่ใส่ใจที่จะศึกษาตัวเองอย่างถ่องแท้ด้วยแล้ว มันก็เหลวไหลทั้งเพครับ ... ความจำเป็นที่จะต้องเหมือนคนอื่นหรือแตกต่างอย่างสิ้นเชิงนั้น ต้องพิจารณาจาก “ความเหมาะสม” ของศักยภาพที่แท้จริงของตัวเองเป็นบรรทัดฐานเสมอ

ย้อนกลับไปทีกล่องใบที่ 7 และ 8 อีกครั้ง ผมเองก็ไม่ได้สนับสนุนว่าเราจะต้องคิดใหม่ไปซะทั้งหมด แต่ก็ได้บอกไว้ว่าเราต้อง “ลอกเลียน” ไปซะทุกอย่าง ... ผมเพียงแค่งำลั้งบอกว่าเราต้อง “เรียนรู้” ไม่ว่าจะตัวเองหรือว่าคนอื่น ๆ ... ไม่มี “คนฉลาด” ที่ไหนหรอกครับที่จะยอมทำงานให้กับเจ้านายที่ละอะเทอะกระทั่งว่าตัวเองเป็นยังงี้หรือต้องการอะไรแบบไหนก็ไม่ว่าเรื่องซักร้อยเดียว ... เจ้านายที่ “ละอะเทอะ” จึงควรคู่กับลูกน้องที่ “ละอะ” เพื่อที่จะร่วมกันเสกเป่าระบบงานที่ “เหลวแหลก” ออกมาอดความระยำให้ชาวโลกเขาพบเห็น ... หน้าไม่อายที่สุด !!

ไม่ว่าในระดับบุคคลหรือระดับองค์กร การเปลี่ยนแปลงให้ตัวเองเป็นสิ่งที่ “ไม่ใช่” ตัวเรานั้นเป็นเรื่องที่น่าเหนียว (และน่าหน่ายด้วย) แต่การสำรวจตรวจตราเพื่อที่จะรู้จักตัวเองจริงๆ แล้วมุ่งเน้นการพัฒนาไปในแนวทางที่ตนเองถนัดนั้น แม้ในมุมหนึ่งนั้นหมายถึงการยอมรับสภาพที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลง แต่ในอีกมุมหนึ่งมันคือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่เราเคยมีต่อตัวเองและต่อพฤติกรรมโดยรวม ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จะไม่มีทางเหมือนเดิมเด็ดขาด ... เวลาที่พูดถึง “การเปลี่ยนแปลง” เราหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในมิตินี้ครับ ไม่ใช่เปลี่ยนผิวเปลี่ยนเมื่อยเปลี่ยนโคตรเหง้าวงศ์ตระกูล หรือกลายเป็นไปเป็น “สัตว์ประหลาดที่ชาญฉลาด” ที่เห็น “เผ่าพันธุ์” เดิมของตัวเองว่า “โง่งงเป็นเต่าบาปัญญาอย่างไม่มีทางรักษาอีกแล้ว ... เวลาใครวิพากษ์วิจารณ์หรือทักท้วงก็พาลหัวเสียหาว่า “เต่าล้านปี” รืออันจะมาเสนอ “ความศรี” ต่อสัตว์พันธุ์ใหม่ ... อูย ... อูย ... อูย ... ผมของถอนคำพูดก็ได้ครับท่านประธานที่เคารพ

The Ends-Over-Means Box Results Are More Important Than Process

Remember that the end result is what really matters.

กล่องที่ 10 : “ผลลัพธ์” มีความสำคัญกว่า “กระบวนการ”

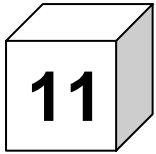
นี่คือ “คาถาศักดิ์สิทธิ์” อีกบทหนึ่งของ “พวกนอกรีต” ครับ เป็นคาถาที่ใช้เพียงเพื่อจะหลบเลี่ยงกฎข้อบังคับหรือระเบียบมาตรฐานของการปฏิบัติงาน บางครั้งก็เรียกว่า “คตินอกกรอบ” แต่บางครั้งก็จะต้องบ่นเป็นคาถายาวๆ ว่า “เราจะต้องเลี่ยงผลเลิศไปที่ผลลัพธ์ที่เป็นเป้าหมาย ไม่ใช่แม้แต่จุดจิกหุยมหิมกับกระบวนการทำงาน” ... ผมจัดให้คนพวกนี้เป็นพวกที่ไม่เข้าใจ “ธรรมดา” ของโลก !!

ผมเคยเป็นคนที่ทำงานในระดับ routine คนหนึ่ง และยังคงทำงานในระดับเดิมๆ นั้นอยู่ แม้ว่าจะน้อยลงไปมากแล้ว แต่ก็อาจจะมีคนมองว่า “ศิลปิน” ที่ร่ำเรียนมาทางการออกแบบอาคารน่าจะทำงานที่ “สร้างสรรค์” กว่านี้ ไม่ใช่แม้แต่ว่าเค้ายังบังคับให้ทุกอย่างมีความเป็นระบบระเบียบที่ชัดเจน ... แต่จริงๆ แล้วเพราะผมเองยังไม่มีเหตุผลที่พอฟังได้ไว้ตอบตัวเองว่า ระบบงานมาตรฐานแบบ ISO หรือขั้นตอนมาตรฐานระดับโลกอื่นๆ นั้น เขามีเอาไว้ “ทำแเวอร์” อะไรถ้ามันไม่มีประโยชน์ ... ถ้า “กระบวนการ” ไม่มีความสำคัญแล้วเราควรจะเรียกคำเต็มๆ ของ ISO ว่า **Idiotic Slavery Organization** ด้วยรีเปล่า?

“กระบวนการ” ที่มี “เพื่อกระบวนการ” ถือเป็นเรื่อง “เหลวไหล” แต่ “ผลลัพธ์” ที่ไม่มีขั้นตอนมาตรฐานในการปฏิบัติมารองรับเขาเรียกว่า “เพื่อเจ้อ” เพราะไม่ว่าการทำงานจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว เราเองก็ไม่มีทางที่จะตรวจสอบหรือศึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุง หรือแม้แต่จะถ่ายทอดเป็น “องค์ความรู้” ไปสู่สังคมในยุคถัดๆ ไป ... แต่ถ้าจะให้มันฟังดูเป็นธรรมดาสามัญของ “มนุษย์ไร้อุดมการณ์” หน่อยก็ต้องว่า กระบวนการที่เป็นมาตรฐานนั้นก็เพื่อที่จะถ่ายทอดหรือมอบหมายงานออกไปให้คนอื่นทำ มุ่งงานทำ โดยที่เรายังสามารถติดตามและตรวจสอบได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเราจะไม่มีเวลาไปนั่งคิดนั่งฝันถึงอุดมการณ์อันยิ่งใหญ่ของเราต่อไปได้

การสร้าง “กระบวนการมาตรฐาน” มันไม่ได้ยิ่งใหญ่อย่างคำที่ถูกนำมาใช้เรียกนักพรอกครับ จริงๆ แล้วมันคือการกำหนดรูปแบบและขั้นตอนในการทำงานให้เป็น “ธรรมดารีลตี้” เท่านั้นเอง มันจะได้เป็นอย่างดีของมันไปได้เรื่อยๆ โดยที่เราไม่ต้องไปพะวักพะวงกับมันอีก แล้วเอาเวลาไปคิดและสร้างสรรค์สิ่งอื่นเพิ่มเติมขึ้นมาให้กับชีวิต ... ผมถึงได้บอกว่า “พวกนอกรีต” นั้นเป็นพวกที่ไม่เข้าใจ “ธรรมดา” ของโลก ... จริงๆ แล้วมันก็ไม่ต่างจากระบบระเบียบในชีวิตประจำวันของเราที่ว่าจะนอนตรงไหน จะซื้อเสื้อผ้ายังไง ภูพินก็ครั้ง อาบน้ำท่าไหน ใส่กางเกงในรีเปล่า แล้วจะกินข้าวกันก็มือก็โหม่งบ้าง ... จิปาถะในชีวิตประจำวันที่เราเองไม่เคยต้องไปใส่ใจในรายละเอียด มันเป็น routine ธรรมดาที่ทำให้เราสามารถสละละความสนใจ แล้วเอาเวลาไปคิดอย่างอื่นแทน ... นี่คือความสำคัญของ routine หรือ “กระบวนการมาตรฐาน”

แน่นอนครับว่า “ผลลัพธ์” นั้นมีความสำคัญกว่า “กระบวนการ” เพราะสิ่งที่กำหนดให้เป็น “กระบวนการ” ไปแล้วนั้น ก็เพื่อให้เราสามารถละความพะวักพะวงลงไปได้ จะได้มีกะจิตกะใจไปเอาใจใส่กับ “ผลลัพธ์” ที่เราคาดหวังเอาไว้ แต่เราก็ต้องรู้จักความสำคัญในมิตินี้ของ “กระบวนการ” ด้วย ไม่ใช่เอาแค่ท่องคาถาแต่แปลไม่ออกหรือไม่เข้าใจความหมาย ... ระบบระเบียบต้องรวบรัดชัดเจน กระบวนการในการทำงานต้องไม่เยิ่นเย้องุ่นง่าน ชีวิตในการทำงานมันถึงจะ “เรียบง่าย” และ “สร้างสรรค์” ... สักแต่หรือสักแต่เปลี่ยนสักแต่ทำอย่างไรระบบระเบียบแบบแผน เขาเรียกว่า “มั่งง่าย” ไม่ใช่ “เรียบง่าย” ... คน “ซีซัว” มัน “สร้างสรรค์” อะไรให้กับโลกอย่างนั้นหรือ?

The Renewable Box Nothing Lasts Forever

Always be ready to renew your basic business.

กล่องที่ 11 : ใดๆ ในโลกล้วน “อนิจจัง”

อย่างที่บอกเอาไว้แล้วว่า ผมมีเวลาอ่านหนังสือ Thinking Inside The Box แค่หน้าสารบัญเท่านั้น แต่ถ้ากล่องที่ 10 บอกว่า “ผลลัพธ์มีความสำคัญกว่ากระบวนการ” นั้นมาต่อด้วยกล่องที่ 11 ที่บอกว่า “ไม่มีสิ่งใดจะยืนยงอย่างถาวร” ผมกล้าที่จะพนันได้เลยว่า เนื้อในของกล่องที่ 10 ตามหนังสือจะต้องนำเสนอแนวคิดที่ไม่ต่างไปจากที่ผมร่ายมาแล้วซักเท่าไรเลย ... ไม่เชื่อไปซื้อมาอ่านสิ ถ้าไม่เป็นไปตามนี้ให้มาเก็บตังค์ที่ผมเลยเอา !!

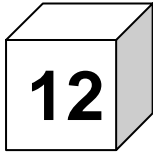
การให้ความเคารพใน “กฎเกณฑ์” และพยายามรักษา “มาตรฐาน” ของการทำงานอย่างมีระบบระเบียบนั้น ถือเป็น “เครื่องมือ” ที่มีประสิทธิภาพในการที่จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพ แต่การที่เราพูดว่า “ผลลัพธ์มีความสำคัญกว่ากระบวนการ” ไม่ใช่หมายความว่า “กระบวนการ” เป็นสิ่งที่ไม่สำคัญเลย ในทางตรงกันข้าม “กระบวนการ” กลับเป็น “ตัวแปรสำคัญ” อย่างมากในการที่จะบรรลุผลลัพธ์นั้นๆ หรือจะเรียกให้มันเป็นศัพท์แสงสมัยนิยมซักหน่อยก็ต้องว่า “กระบวนการ” นั้นเองที่เป็น “ดัชนีชี้วัด” โอกาสของความสัมฤทธิ์ผล ... เป้าประสงค์ที่แท้จริงก็ยังคงอยู่ที่ “ความสัมฤทธิ์ผล” ไม่ใช่ตัว “กระบวนการ” ... ดังนั้นเอง “กระบวนการ” ในการทำงานจึงต้องมีเพื่อ “นำเสนอ” แก่ “เป้าประสงค์” ไม่ใช่มีเพียงเพื่อ “สนองตัณหา” ในความหรรษาหรือการของระบบระเบียบพิธีรีตองที่ไม่เกี่ยวกับเป้าประสงค์ที่ต้องการจะสัมฤทธิ์นั้น

โดยเหตุผลนี้ เราจึงจำเป็นที่จะต้องสำรวจตรวจตราอย่างถ้วนทั่วว่า “กระบวนการ” ในการทำงานต่างๆ นั้นยังมีความถูกต้องเหมาะสมแก่ “กาลละ-เทศะ” มากน้อยแค่ไหน การปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยน “กระบวนการ” ในการทำงาน ก็จะต้องเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบแบบแผน หรือมี “กระบวนการ” แบบอื่นขึ้นมารองรับ ไม่ใช่ยุบเลิกไปเฉยๆ ด้วยการสักแต่ท่องบ่นคาถาแค่ว่า “ผลลัพธ์มีความสำคัญกว่ากระบวนการ” จึงจะทิ้งแม่่งไปเฉยๆ โดยคิดเอาอย่างมั่งง่ายว่า “ไม่ต้องมีแม่่งเลยก็ได้ !!”

จริงๆ แล้วก็ไม่ได้เฉพาะ “กระบวนการ” เท่านั้นที่ควรจะต้องมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมแก่ “กาลละ-เทศะ” แม้แต่ตัว “วัตถุประสงค์” เอง บางครั้งก็ยิ่งต้องถูกสำรวจตรวจตราให้ถี่ถ้วนเหมือนกันว่า มันยังมีความถูกต้องเหมาะสมแค่ไหนด้วย ... ความเป็น “อนิจจังลักษณะ” หรือความไม่เที่ยงนั้น ไม่ใช่หมายความว่าเราไม่ต้องมีจุดยืนหรือหลักยึด เพียงแต่เราไม่ควร “ยึดติด” จนถึงขั้น “งมงาย” หรือ “ดักดาน” แบบที่ไม่ยอมสำรวจตรวจตราความถูกต้องเหมาะสมของ “เป้าประสงค์” หรือ “กระบวนการ” นั้นๆ อีกเลย ... การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงถือเป็นเรื่อง “ปกติวิสัย” ที่ควรจะต้องมีการสำรวจตรวจสอบเป็นระยะๆ อย่างมีกฎเกณฑ์และสอดคล้องกับ “กาลละ-เทศะ” แต่การไม่ยอมรับหลักการหรือมาตรฐานใดๆ เลย เอาแต่แกว่งไกวโยกไหวไปตามอารมณ์คึกคะนองแบบ “เฒ่าทารก” เขาเรียกว่า “ปลิ้นปล้อน” ไม่ใช่ “เปลี่ยนแปลง” ... มันไม่ใช่ “คิดใหม่-ทำใหม่” แต่มันเป็น “คิดอย่าง-ทำอีกอย่าง” !!

“เป้าประสงค์” และ “กระบวนการ” คือสิ่งที่ต้องคิดควบคู่กันไปตลอดเวลา และจะต้องเป็นคิดอย่างชนิดที่ควรจะใช้คำว่า “พินิจพิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ” เพราะมันต้องคิดเยาะๆ กว้างๆ ยาวๆ ใหญ่ๆ ไม่ใช่กุดๆ ด้วนๆ แค่ว่า “คิด” อย่างไม่ใส่ใจรายละเอียดแบบที่อาจจะกลายเป็น “คิด” ไปได้ง่ายๆ ... ดังนั้น “ความเรียบง่าย” ในรายละเอียดต่างๆ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะมันจะช่วยให้ “การพินิจพิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ” นั้นมีความลัดสั้นประหยัดเวลา ไม่เยิ่นเย้อยืดเยื้อเพราะมันแต่ไปหุยมหิมอยู่กับการรายละเอียดที่มากเกินไปจนจำเป็นการตัดสินใจในเรื่องราวต่างๆ

ไม่ว่าจะเป็นพวกที่ให้ความสำคัญกับ “กรอบ” กับ “กฎระเบียบ” หรือพวกที่มุ่งเน้น “ผลสัมฤทธิ์” หรือ “การเปลี่ยนแปลง” อย่าทำตัวเป็นแค่ “นกแก้ว-นกขุนทอง” เลยครับ ... เพราะถ้าอยากจะทำน่ารักแค่นั้นจริงๆ เราก็ต้องยอมรับเวลาที่คนอื่นเขาจะเรียกเราว่า “ไอ้สัตว์” ด้วยนะ ... จะบอกให้ !!

The Houdini Box Always Have an Exit Strategy

Make a plan to get your money out, and keep the plan updated and handy.

กล่องที่ 12 : รู้หลบเป็นปีก รู้หลีกเป็นหาง

การดำเนินการทุกอย่างให้สัมฤทธิ์ผลต้องอาศัย “ความจริงใจ” และ “ความทุ่มเท” อย่างเต็มกำลังและสติปัญญา ไม่ใช่มีแค่รีรอหรือลังเลจนเสีย “กาล” หรือโอกาส จนกระทั่ง “การณ์” ที่ไม่ว่าเล็กหรือใหญ่ต้องล้มเหลวอย่าง “เสียรูป” ที่วาดหวังไว้ในใจไปจนหมดสิ้น ... แต่ “การทุ่มเท” กับ “การถาโถม” เป็นอาการนามที่มีระดับของ “ความประมาท” ที่แตกต่างกัน

“การเผื่อทางหนีทีไล่” ไม่ใช่เป็นเรื่องของ “การมองโลกในแง่ร้าย” ในขณะที่ “การระมัดระวัง” ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องของ “ความหวาดระแวง” การเตรียมแผนสำรองไม่ใช่การسابแข่งให้แผนงานหนึ่งๆ ประสบกับปัญหา แต่เป็นเรื่องของการเตรียมพร้อมกับสถานการณ์ที่บางครั้งเราเองไม่ทันนึกถึง หรืออุบัติเหตุที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่ไม่น่าจะเป็นไปได้จริงอยู่ที่เราจะต้องคิดการณ์ต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบ แต่*ไม่มีใครสามารถทำนายอนาคต เพราะปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือล้มเหลวนั้นมีขอบข่ายที่กว้างกว่าที่มนุษย์คนใดคนหนึ่งจะสามารถบังคับควบคุมได้อย่างสมบูรณ์*

หากจะสังเกตให้ดีแล้ว ตั้งแต่กล่องที่ 1 ถึงกล่องที่ 11 นั้นได้นำเสนอแต่เรื่องที่เราจะต้องรู้จะต้องเป็น หรือไม่งั้นก็เป็น การเตือนสติให้วาระมัดระวังที่มุมใดมุมหนึ่งของกระบวนการคิดและกระบวนการในการดำเนินงาน ซึ่งในที่สุดแล้วก็มีแต่กล่องสุดท้ายนี้เท่านั้นที่เอ่ยถึง Strategy หรือ “กลยุทธ์” ซึ่งจะใช้คำให้มันพึ่ๆ หน่อยก็เรียกว่า “การวางแผน” นั่นเอง

“การตั้งเป้าประสงค์” กับ “การวางแผน” ถึงแม้ว่าจะต้องเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ก็เป็งานคนละขั้นตอน “เป้าประสงค์” ต้องมีกำหนดไว้ก่อน แล้วจึงมาถึง “แผนงาน” ที่จะต้องลงรายละเอียดไปเป็น “กระบวนการ” ในการปฏิบัติต่างๆ เพื่อจะบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดเอาไว้ ... “แผนงาน” หนึ่ง ๆ จึงต้องละเอียดรอบคอบ มีความเรียบง่ายและรวบรัดชัดเจน เพื่อให้ระบบงานทั้งระบบมีมาตรฐานที่ไม่สลับซับซ้อน อันจะเอื้อให้เกิดความยืดหยุ่นคล่องตัว และสามารถปรับเปลี่ยนการรุกหรือหลบหลีกได้อย่างทันต่อเหตุการณ์

ความขัดแย้งในตัวเองที่เรียกว่า paradox ของการวางแผนก็คือ “ต้องละเอียดและเรียบง่าย” บ่อยครั้งที่การคิดให้ละเอียดมักจะจบลงที่ความสลับซับซ้อนของกระบวนการในการปฏิบัติ แต่ผมอยากจะยืนยันว่า *แผนงานหรือกระบวนการที่สลับซับซ้อนนั้น เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการคิดที่ยังไม่ละเอียดและไม่ลึกซึ้งเพียงพอ ... การคิดที่ไม่ละเอียดรอบคอบจึงจบลงด้วยกระบวนการทำงานที่อ้อมค้อมวกวน เป็นการผลักภาระของการคิดที่ต้องรอบคอบให้ไปตกเป็นเวรกรรมของการปฏิบัติที่วกวนอ้อมค้อมไปรอบโลกแทน ... นั่นคือ “กฎแห่งกรรม” ... ผลแห่ง “ความมั่งง่าย” ที่เกิดในภพหนึ่ง จะกลายเป็นภาระหรือเวรกรรมให้ต้อง “มั่งยาก” ในอีกภพหนึ่งเสมอ !!*

Bill Jensen เจ้าของผลงานหนังสือเรื่อง Simplicity กล่าวว่า “ปริมาณของความยุ่งยากในการทำงานนั้นไม่เคยเปลี่ยนแปลงในทางที่มากขึ้นหรือลดลง ต่างกันก็เพียงแต่เราจะเอามันไปวางไว้ที่จุดไหนของระบบเท่านั้นเอง” ผมเองมีความเชื่ออยู่ว่า สิ่งที่ต้องทำในการวางระบบงานนั้น ไม่ใช่เราจะต้องเตรียมตัวตายไว้หลายๆ ท่า แต่การจัดวางระบบให้มีความกระชับ รวบรัด ชัดเจน และตัดตรงสู่เป้าหมายนั้น จะเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการปรับเปลี่ยนอยู่ในตัวของมันเองแล้ว เพราะความตรงไปตรงมาของกระบวนการทำงานคือภาพสะท้อนที่แท้จริงของความละเอียดรอบคอบในขั้นตอนของการคิด และเป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่แท้จริงของการทำงานทั้งระบบอยู่แล้ว ... “ความไม่ประมาท” คือ “ความรอบคอบ” และ “ความรู้เท่าทัน” ไม่ใช่การระแวงระวังจนถึงขั้น “หวาดระแวง” หรือ “หวั่นหวา” ไปหมดทุกเรื่องราว ... คนที่ “เสียสติ” นะ ยังไงก็ไม่เรียกว่า “ไม่ประมาท” หรือกลัว เพราะเราเรียกว่า “ไม่สมประกอบ” ซะมากกว่า !!

ปิดกล่องชั้นนอก ... แง้มกล่องชั้นใน !!

เป็นอันว่าภารกิจในการ “เล่าหนังสือ” ของผมก็ลุล่วงไปอีกหนึ่งชุด หลายคนที่มีโอกาสและใช้โอกาสในการอ่านบทเขียนทั้งหมดมาตั้งแต่ชุดแรก ๆ อาจจะเริ่มรู้สึกว่าการนำเสนอของผมยังวนเวียนอยู่กับเรื่องราวคล้าย ๆ กัน ตลอดเวลามาตั้งแต่ชุดแรก ๆ ... ซึ่งผมเองก็รู้สึกว่ามันเหมือนกัน ☺

แต่เราก็เห็น ๆ กันอยู่ว่า แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ยังวนอยู่กับเรื่องราวของการพันทุกข์ เวียนไปเวียนมาอยู่กับเรื่องของการศึกษาที่เรียกว่า “ไตรสิกขา” ของพระองค์ก็จบจะตลอดช่วงอายุขัยของพระองค์เอง จะแตกต่างกันก็เพียงแต่วิธีการหรือตัวอย่างที่พระองค์หยิบยกขึ้นมาประกอบการสั่งสอนเท่านั้น ... แน่ะ !! แปลว่าผมเอาตัวเองไปเทียบชั้นกับพระพุทธองค์เลยอย่างนั้นสิ !!? ... ถึงผมจะค่อนข้าง “หยาบช้า” และ “วิตถาร” ทางความคิดและภาษาที่ใช้ แต่ก็ไม่ใช่คนที่จะ “กำเริบเลียบสาน” ขนาดนั้น ผมเพียงแต่อยากจะบอกว่า ถ้ามนุษยโลกยังคงวนเวียนกระทำในเวอร์กรรมแบบเดิม ๆ ที่ไม่มีการพัฒนา พระพุทธองค์ก็ทรงทำถูกต้องแล้วในการตรัสสั่งสอนแต่สิ่งเดิม ๆ นั้นอย่างไม่รู้เหน็ดหน่าย ... และผมก็คงทำได้ไม่ดีกว่านั้น หากว่าทุก ๆ คนยังคง “ย้ายบาส” ตัวเองอยู่กับที่เดิม ๆ อย่างไร้สติเหมือนที่ผ่านมา มา

การหยิบยกเอาประเด็นจากหนังสือเรื่อง Thinking Inside The Box มาเล่าไว้ในที่นี้ ก็เพราะเห็นว่ามันเป็นหนังสือ “ขายดี” และถึงกับมีคนยกย่องว่าน่าอ่านเอาไว้ใน Internet ซึ่งผมเกรงว่าอาจจะไม่มีใครซักคนที่ไปซื้อหามาอ่านแล้วถ่ายทอดต่อแบบผิด ๆ ถูก ๆ ตามความเข้าใจของแต่ละคนออกไปให้พวกเราได้รับรู้ไม่เวลาใดก็เวลาหนึ่ง ... ดังนั้นจึงตัดสินใจเล่าแบบผิด ๆ ถูก ๆ ของตัวเองออกมาก่อนถือเป็นการ “ตัดหน้า” เพื่อเป็น **background ให้พวกเราได้ศึกษาเอาไว้** ... อย่างน้อยก็ยังพอจะรู้เป็นแนวทางว่าในโลกของพวกเรา ยังมีความคิด “วิตถาร” บางอย่างที่ควรจะต้องคำนึงถึงอยู่ด้วย จะได้ไม่ผลอตัวผลอใจไปรับ idea ของคนอื่นมาอย่างเต็ม ๆ

แต่ก็อย่างที่ผมบอกไว้ตั้งแต่แรกแล้วว่า เอกสารฉบับนี้ไม่ได้เขียนขึ้นมา “สด ๆ” เหมือนกับทุกครั้ง แต่มันมีฉบับ “ต้นร่าง” ที่บังเอิญถูกกระทบจากเหตุการณ์บางอย่างประกอบอยู่ด้วย ซึ่งผมเอามาแนบท้ายไว้ทั้งฉบับเพราะไม่รู้ว่า จะตัดทอนข้อความตอนไหนออกไป เนื่องจากมีบางอย่างที่อยากจะถ่ายทอดออกมาจากเหตุการณ์นั้น อย่างไรก็ตามมันน่าจะเป็นเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเล็ก ๆ ที่นอกเหนือไปจากเนื้อหาที่บอกเล่าชะยัดยาวอยู่ก่อนแล้วในตอนต้น ๆ เพราะถึงยังไงมันก็เป็นเอกสารเรื่องเดียวกัน เพียงแต่ต่างกรรมต่างวาระกันอยู่บ้างเท่านั้นเอง

ผมถือโอกาสปิด “กล่องชั้นนอก” ของเอกสารชุดนี้แต่เพียงเท่านี้ สำหรับ “กล่องชั้นใน” นั้นถือเป็น **supplementary** ที่ไม่ต่อเนื่องกับเนื้อหาตอนต้น ... คนที่ยังเห็นความ “วิตถาร” ของผมไม่หน้าใจก็เปิดไปอ่านต่อกันเอาเองก็แล้วกัน !! ... ควรไม่ควรก็อย่ากระโดด ...

Mr. Z., กรุงเทพฯ
05.04.2004

บทความที่เลื่อนไหล

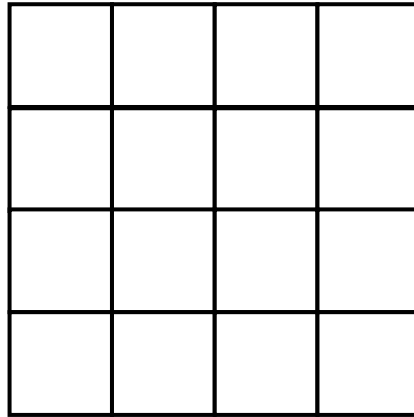
น่าจะเป็นครั้งแรกที่ผมเขียนบทความจากหัวเรื่องเพียงหัวเรื่องเดียว แต่ปล่อยให้สถานการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามากระทบในแต่ละช่วง หรือ idea บางอย่างจากการอ่านหนังสือบางเล่มของผม นำพาอารมณ์ของตัวเองให้หมุนวนอยู่รอบๆ แกนเดิมของหัวเรื่องที่หยิบยกเอาไว้ แล้วผูกโยงโครงของเรื่องราวทั้งหมดให้หมุนวนต่อเนื่องกันไปอย่างไม่สิ้นสุด จบจากความคิดหนึ่งแล้วต่อยอดด้วยอีกความคิดหนึ่ง จบจากเหตุการณ์หนึ่งหมุนวนกลายเป็นอีกเหตุการณ์หนึ่ง ... และบันทึกรอยต่อทางความคิดเอาไว้เฉพาะวันที่เกิดขึ้นของการแกว่งไกวทางความคิดของตัวเองเท่านั้น แม้ว่าบางท่อนบางตอนก็ใช้เวลาในการเรียบเรียงมากกว่าหนึ่งวันก็ตาม

ด้วยความตั้งใจแล้ว ผมอยากจะดูว่าด้วยแกนของหัวเรื่องหนึ่งๆ ที่ตัวเองหยิบยกเอาไว้ นั้น ผมยังจะเขียนเล่าอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ได้ยาวซักเท่าไร และผลลัพธ์สุดท้ายเมื่อเรื่องราวที่รบกวนจิตใจตัวผมเองจบลงไปแล้วนั้นมันจะต้องใช้พื้นที่ซักกี่หน้ากระดาษ โดยเป็นความต่อเนื่องที่ประกอบด้วยความคิดที่แกว่งไกวไปมาซักกี่เรื่อง

เรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้นในวันที่เท่าไรผมเองก็จำไม่ได้ แต่เหตุการณ์จริงๆ แล้วเกิดขึ้นหลังจากที่พนักงานในบริษัท คนหนึ่งมาขอลาออกเพื่อจะไปทำงานในบริษัทอื่น และเกือบจะเป็นธรรมเนียมส่วนตัวของผมที่อยากจะหาหนังสือดี ๆ ซัก 1-2 เล่มมอบให้ไปในวันสุดท้ายที่ร่วมงานกัน ... ก็น่าจะแถวๆ นั้นที่ความคิดบางอย่างของผมสะดุดกับ idea ที่นำเสนอไว้ในหนังสือบางเล่ม แล้วก็เลยอยากจะถ่ายทอดเป็นร่องรอยเอาไว้ ประจวบกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในช่วงจังหวะเวลานั้นเองที่ทำให้เกิดการผสมปนเปกันทางความคิดที่หลากหลายต่อยอดกันออกไปเรื่อยๆ

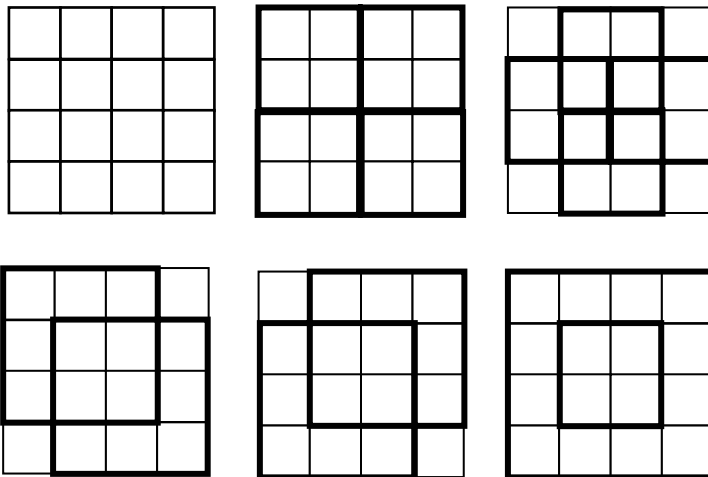
... ประมาณ 10 หน้ากระดาษต่อจากนี้ก็คือบทความที่เลื่อนเปื้อนนั่น ...

โลกทัศน์ที่แตกต่าง

ภายในเวลาเพียงไม่กี่วัน ผมได้พบเห็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสนี้จากหนังสือ 2 เล่มที่มีช่วงเวลาของการจัดพิมพ์ห่างกันถึงกว่า 25 ปี และแน่นอนที่ผมเคยพบเห็นมันมาก่อนหน้านี้แล้วหลายครั้ง เนื่องจากนี่คือโจทย์ระดับ classic ของการจัดฝึกอบรมทั่วๆ ไปเลยก็ว่าได้ ... โดยโจทย์เพียงแต่ถามว่า “มีสี่เหลี่ยมจัตุรัสทั้งหมดกี่รูป?”

โดยทั่วไปแล้วเราอาจจะได้ยินคำตอบแรกๆ ว่ามีสี่เหลี่ยมจัตุรัสอยู่ 16 – 17 รูป จากนั้นจำนวนที่ตอบออกมาก็จะค่อยๆ เพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ จนไปหยุดอยู่ที่ 30 ซึ่งครั้งหนึ่งมันคือคำตอบสุดท้าย

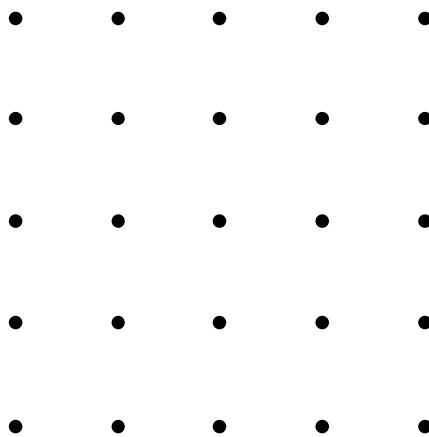
แต่ในที่สุดก็ถึงกับมีคนเสนอว่ามันควรจะนับได้ 60 รูปแทนที่จะเป็น 30 รูป โดยจำนวนที่ทวีคูณขึ้นมาี้เกิดจากการมองว่าสี่เหลี่ยมจัตุรัสทั้งหมดนั้นแบ่งเป็น “จัตุรัสทึบ” กับ “จัตุรัสโปร่ง” ซึ่งเราต้องใช้จินตนาการเอาจากสีของกระดาษที่เห็นนี้เป็นตัวอย่าง คือจะมีสี่เหลี่ยมจัตุรัสสีขาว กับสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่มีแต่เส้นกรอบสีดำ โดยทั้งสองกลุ่มนี้วางซ้อนทับกันอยู่นั่นเอง

แต่ปัญหาไม่ได้อยู่ที่เรานับได้กี่รูป แล้วยังไม่ได้แปลว่าคนที่นับได้ 30 รูปเก่งกว่าคนที่นับได้น้อยกว่านั้น หรือคนที่เสนอให้นับได้มากถึง 60 รูปจะกลายเป็นอัจฉริยะบุคคลขึ้นมา ... สิ่งเดียวที่ภาพสี่เหลี่ยมจัตุรัสนี้ต้องการบอกก็คือ

“ในเหตุการณ์หรือเรื่องราวเดียวกัน คนแต่ละคนจะมีวิธีการในการมองหรือทัศนคติที่แตกต่างกันไปได้เสมอ” โดยความแตกต่างนั้นมีมูลเหตุที่มาจากปัจจัยต่างๆ ได้อีกมากมายสารพัด ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดไปจนถึงวัฒนธรรมที่ปลูกฝังคุณค่าบางอย่างในการรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัวของแต่ละบุคคลนั้นๆ ด้วย

20.01.2004

แต่แล้วจู่ๆ ผมก็เกิดนึกอยากสนุกด้วยการแก้โจทย์ classic ข้อนี้ให้กลายเป็นรูปร่างอย่างที่เห็นข้างล่าง แต่ใช้คำถามเดิมก็คือ “มีสี่เหลี่ยมจัตุรัสทั้งหมดกี่รูป?”

แน่นอนที่มันไม่มีสี่เหลี่ยมใดๆ เลยด้วยซ้ำในทางกายภาพ แต่ภาพของสี่เหลี่ยมจัตุรัสได้กลายเป็นเพียงจินตภาพหรือภาพในจินตนาการที่เกิดจากจุดต่างๆ กำหนดขึ้นมาแทนไว้เท่านั้น *ความไม่มีร่องรอยของเส้นกรอบที่ตายตัวทำให้เกิดความเป็นไปได้ของการเห็น “เส้นทะแยงมุม” เพิ่มเติมขึ้นมาจากเพียงเส้นตั้งและเส้นนอนอย่างไร้ในโจทย์ดั้งเดิมของมัน* ซึ่งจะมีผลให้สี่เหลี่ยมจัตุรัสที่เป็นไปได้นั้นสามารถถูกกำหนดขึ้นมาอย่างอิสระจนแทบจะนับได้ไม่หมดสิ้น และยังหากเราตัดข้อจำกัดของความเป็น “จัตุรัส” ออกให้เหลือเพียง “มีสี่เหลี่ยมทั้งหมดกี่รูป?” ความเป็นไปได้ก็จะยิ่งมากมายมหาศาลทันที

นี่จึงเรียกว่า “**ทุกสรรพสิ่งก่อเกิดจากความว่าง**” เพราะหากเราขยับปล่อยวางกรอบข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ใดๆ ในใจของเราลงไปมากเท่าไร เราก็จะมองเห็นโอกาสแห่งความเป็นไปได้มากมายมหาศาลยิ่งๆ ขึ้นไปอย่างไม่จบสิ้น เพียงแต่ว่าบางครั้งพวกเรานั้นเองที่ยึดติดทางความคิดหรือความเชื่อจนไม่ยอมปล่อยวาง และกักขังจินตนาการของตนเองอย่างทารุณโหดร้ายที่สุด !!

อย่างไรก็ตาม ในโลกที่เราต้องดำเนินชีวิตจริงๆ นั้น กลไกในชีวิตของพวกเราถูกแยกเป็น mode ไว้หลาย mode ด้วยกัน โดย mode ที่ชัดเจนที่สุดก็คือ mode ของ “*การคิด*” กับ mode ของ “*การกระทำ*” ซึ่งการละวางหรือมองข้ามขีดข้อจำกัดต่างๆ เพื่อการปลดปล่อยตนเองนั้นจะกลายเป็นพิษทันทีที่เราใช้ผิด mode ของชีวิต นี่คืออันตรายที่หลายๆ คนไม่เข้าใจและมองข้ามไปอย่างอหังการที่สุด !!

การปฏิเสธข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ทางความคิดถือเป็นเรื่องที่ดีและควรจะต้องพยายาม เพื่อเปิดประตูสู่วิวัฒนาการใหม่ๆ อย่างไม่รู้จบ แต่การปฏิเสธข้อจำกัดหรือกฎเกณฑ์ในทางการกระทำนั้นถือเป็นภพภัยที่จะต้องสังวรให้หนัก

การรักษาสมดุลระหว่าง “ความมี” (ขอบเขต) กับ “ความไร้” (ขอบเขต) นี้เองคือสิ่งที่ปราชญ์ทั้งหลายนับแต่อดีตพยายามบอกเล่าแก่พวกเราทุกคน

หากโจทย์เรื่องสี่เหลี่ยมที่เห็นข้างบนนี้ถูกส่งให้กับทุกๆ คนในลักษณะที่เป็นกระดาษเปล่าๆ เราก็คงจะสามารถมีสี่เหลี่ยมได้หลากหลายรูปแบบและมากมายมหาศาล เพราะไม่มีแม่แต่เครื่องหมายกำหนดขอบเขตด้วยซ้ำไป แต่ทั้งหมดนั้น ก็จะได้มาพร้อมกับความไม่มีแก่นสารและไม่อาจนับรวมเป็นหมวดหมู่หรือกลุ่มก้อนที่บ่งบอกถึงบางสิ่งที่มีอยู่ร่วมกันของทุกๆ ความคิดที่ปรากฏออกมา บางครั้งอัจฉริยภาพของบุคคลจึงมิได้วัดจากการแหกกรอบหรือฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ แต่กลับประเมินได้จากการรับรู้กรอบและกฎเกณฑ์นั้นๆ อย่างสร้างสรรค์ และประยุกต์กฎเกณฑ์ที่มีอยู่เดิมนั้นให้แผ่ขยายออกไปสู่อาณาจักรใหม่ ๆ ทางความคิดและการรับรู้ของผู้คน ...

“ความไม่ยึดติด” กับ “ความไม่รับรู้” เป็น 2 สิ่งที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง เพียงแต่ในบางลักษณะมันก็ดูคล้ายกันเสียจนคนโง่ๆ หลายคนเชื่อว่ามันคือสิ่งเดียวกัน และพยายามแสดงความปัญญาอ่อนของตนเองออกมาในรูปแบบที่เอ่ยอ้างว่าเป็นอัจฉริยภาพ ... “คนบ้า” หรือ “คนปัญญาอ่อน” กับ “อัจฉริยบุคคล” มีขีดขั้นที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนที่คุณสมบัติของเรื่องนี้ เพราะฝ่ายหนึ่งไม่ยอมรับรู้กฎเกณฑ์ใดๆ ไม่ว่าจะโดยธรรมชาติหรือความจงใจ ในขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งรับรู้กฎเกณฑ์และเรื่องราวต่างๆ อย่างพิถีพิถันและมีจินตนาการที่กว้างไกลยิ่งกว่ากรอบเกณฑ์แห่งอาณาเขตเหล่านั้นออกไปอย่างสร้างสรรค์และสวยสดงดงาม

นานมาแล้วที่พวกเรามักจะให้นิยามแก่นมนุษย์ประเภท “ศิลปิน” ว่าเป็นพวก “เสรีชน” ที่ไร้ระเบียบแบบแผน มีผมเผ้ายุ่งเหยิงรุงรัง สกปรกมอมแมมทั้งเสื้อผ้าและการแต่งตัว ถือเอาความพอใจและความสบายใจเป็นบรรทัดฐานสำคัญกว่าความเชื่อหรือค่านิยมต่างๆ ของสังคมรอบข้าง ในขณะที่เดียวกันก็มีความเชื่อที่ตงตงๆ อยู่ลึกๆ ว่า “อัจฉริยะ” กับ “ความตึงตึง” มีส่วนที่ละม้ายคล้ายคลึงกัน !! ... ซึ่งผมอยากจะแนะนำว่าทุกๆ คนควรที่จะทบทวน “กรอบ” ทางความคิดอันเก่าแก่เหล่านั้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง ...

บางครั้งก็อาจจะเพราะตัวผมเองที่ไม่ยอมรับกติกาข้างต้นนั้น ผมเชื่อว่า “ศิลปิน” ไม่จำเป็นต้องสกปรกรุงรัง ไม่ใช่ว่าต้องเป็นคนไร้หลักการหรือไม่มีระเบียบแบบแผน แต่ “ศิลปิน” ในนิยามแบบของผมกลับเป็นคนเจ้าระเบียบและเคร่งครัดในหลักการ มีกรอบเกณฑ์และเงื่อนไขขั้นตอนของการปฏิบัติที่ชัดเจน เพียงแต่เป็นกรอบหรือกฎเกณฑ์ที่ “ศิลปิน” นั้นๆ เองเป็นผู้บัญญัติขึ้นมาใหม่จากสภาพแวดล้อมของเรื่องราวหนึ่งๆ ที่กำลังขบคิดอยู่ในขณะเวลานั้นๆ ... “ศิลปิน” ไม่ใช่ “มนุษย์ไร้ราก” ไม่ใช่เผ่าพันธุ์ที่เอาแต่ละเมอเพื่อพกหรือเลื่อนลอย ... แต่พวกเขา คือมนุษย์ที่พยายามสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จากโลกทัศน์ที่แตกต่างออกไปเท่านั้น

หากพิจารณาในแง่มุมมองเช่นที่ว่านี้ “ความเป็นศิลปิน” กับ “ความเป็นอัจฉริยะ” ก็อาจจะมีอะไรที่ละม้ายคล้ายคลึงกัน ซึ่งผมมีความเห็นส่วนตัวว่ามันเป็นความแตกต่างของค่าที่เลือกใช้เท่านั้น เพราะคนเรามากจะสรรหาคำประหลาดๆ มาเรียกหาบุคคลอื่นที่คิดอะไรไม่เหมือนกับตัวเอง ... ค่อนข้างเป็นประจำ ☺

ผมหยิบยกเอาโจทย์เรื่องสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ขึ้นมาในการประชุมฝ่ายการตลาดครั้งแรกของปี 2004 เพื่อที่จะสื่อสารกับทุกๆ คนว่า พวกเราแต่ละคนสามารถที่จะรับรู้เรื่องราวเดียวกันแต่มองเห็นแตกต่างกันออกไปได้เสมอ ไม่มี ความหมายซ่อนเร้นใดๆ ว่าความคิดเห็นของใครจะดีกว่าหรือเหนือกว่าของคนอื่นๆ อยู่ตลอดเวลา ผมกำลังพยายามเรียกร้องให้ทุกคนเลิกที่จะย้ายความคิดเห็นของตัวเองด้วยการเก็บมันไว้เงียบๆ และ “ไม่กล้า” ที่จะแสดงออกมาอย่างผ่าเผย โดยผมเชื่อว่าหากเราสามารถระดมความคิดเห็นที่หลากหลายจากบุคลากรภายในองค์กรของเราออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เราก็จะสามารถสร้างรากฐานที่สำคัญสำหรับการพัฒนาองค์กรต่อไปได้ในอนาคต เพราะนี่คือรากเหง้าที่แท้จริงของวัฒนธรรมแห่งการคิดและการเรียนรู้

24.01.2004

ในอีกแง่มุมมองหนึ่งของโลกทัศน์ส่วนตัวแบบ “ศิลปิน” ของผมเอง ซึ่งบังเอิญอยู่ในหน้าที่การงานที่ต้องดูแล “ทรัพย์สินมูลค่าล้ำค่า” ขององค์กรคือ “ฐานข้อมูล” ที่จะต้องถือเป็น “ความลับสุดยอด” เสมอนั้น ผมกลับมองว่าการพยายามซ่อนเร้นความเป็นจริงของสถานการณ์ทั่วไปขององค์กรต่อบุคลากรเป็นเรื่องเหลวไหลและสิ้นเปลืองพลังงานทางสมองอย่างมาก ซึ่งมันจะส่งผลกระทบต่อบุคลากรที่ได้รับความไว้วางใจทุกคนต้องสิ้นเปลืองพลังงาน

ทางกล้ามเนื้อและพลังใจไปพร้อมๆ กันด้วย เนื่องจากเราจะไม่มีความล้มเหลวหมายความว่าการทำงานให้กับใครเลยในโลกที่แสนจะใหญ่โตแบบนี้ ... ผมร่ำเรียนมาจากสถาบันการศึกษาที่เรียกว่า “คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์” ที่เขาสั่งสอนวิชาความรู้เกี่ยวกับการออกแบบอาคารบ้านเรือนหรือสิ่งปลูกสร้าง ซึ่งถ้าจำไม่ผิดก็นับเป็นรุ่นที่ 50 พอดี โดยในแต่ละรุ่นก็จะมีจำนวนนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาประมาณ 50 คนเป็นอย่างน้อยจากสถาบันเดียว และคงจะมีเป็นหลายร้อยคนด้วยกันหากจะนับรวมทั้งโลก ... หลักสูตรก็คงไม่แตกต่างกันมากหรืออาจจะถึงขั้นลอกเลียนกันมาเลยด้วยซ้ำ ... แต่เราก็ไม่เคยเห็นอาคารบ้านเรือนที่เหมือนกันเปี้ยบ 100% เลยนับตั้งแต่วันแรกที่มีมนุษย์เรียกบุคคลในอาชีพนี้ว่า “สถาปนิก” ... หรือว่าพวกเขาเรียนหนังสือมาคนละเล่ม? หรือพวกเขาได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกัน? ... หรือพวกเขาจะต้องนับสี่เหลี่ยมจัตุรัสในโจทย์นั้นได้เท่าๆ กันทั้งโลก? ... ซึ่งพวกเราทุกคนก็รู้ว่าความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้นเลย!!

ปัญหาของเรื่อง “ฐานข้อมูล” นั้นไม่ใช่อยู่ที่การมองเห็นหรือรับรู้ แต่อยู่ที่การปรับประยุกต์ไปใช้งานต่างหาก และผมกล้าที่จะบอกว่าไม่มีมนุษย์สองคนใดในโลกที่เห็นฐานข้อมูลขึ้นเดียวกันแล้วจะเกิดความคิดที่เหมือนกัน ... ซึ่งผมก็มีความเป็น “ศิลปิน” มากพอที่จะ “อวดดี” ว่าตัวเองมีวิธีการประยุกต์ใช้ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงกว่าคนอื่น ๆ ได้เสมอ เพราะมันอยู่ที่เหลี่ยมมุมของการมองและจังหวะของการเลือกใช้ ... ดังนั้นแม้ว่าโดยส่วนใหญ่ของเวลางานของผมจะหมดไปกับการรักษาความปลอดภัยของฐานข้อมูล แต่การเฝ้าระวังนั้นก็เพื่อไม่ให้มันเสียหายหรือถูกบิดเบือน ไม่ใช่เพื่อการปกปิดเพราะกลัวว่าจะมีใครมาเห็นมันเข้า ... ผมไม่เคยกลัวว่าใครจะมาเห็น !!

แต่ว่า “สารศิลปิน” ไม่ได้มีอยู่ในเลือดของทุกคน หรืออาจจะมีในปริมาณที่เข้มข้นไม่เท่ากัน ... เพราะฉะนั้นจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่เราจะเห็นความพยายามในการปกปิดซ่อนเร้นข้อมูล และถือเอาเรื่องของความเปิดเผยของข้อมูลมีระดับความสำคัญเท่ากับความคอขาดบาดตายหรือเรื่องราวของขั้วอื่น ๆ ในชีวิต ... มันเป็นเรื่องการปกปิดที่พวกเราแต่ละคนจะนับรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสนั้นได้ไม่เท่ากัน !!

ผมไม่ได้กำลังโฆษณาชวนเชื่อให้ใครต่อใครคล้อยตามว่าวิธีคิดแบบของผมนั้นถูกต้องที่สุด ดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด เพราะที่ผมกำลังจะบอกก็คือ ไม่เคยมี “ความถูกต้องสมบูรณ์แบบ” หรือ absolute truth ในโลกใบนี้หรือใบไหนๆ เลย เนื่องจาก “ความถูกต้อง” เป็นสภาวะการณ์ที่เลื่อนไหลไปกับเหตุผลที่ถูกหยิบยกขึ้นมาอธิบายประกอบเสมอ !! มันอยู่ที่ว่าเรากำลังค้นหาความถูกต้องนั้นเพื่อจุดประสงค์อะไรต่างหาก !!

หากมีคนตั้งคำถามว่า “สารศิลปิน” ในตัวของผมเป็นประเภทเดียวกับ “สารอวดดี” ด้วยรึเปล่า? ผมก็คงจะตอบว่าน่าจะเป็น “สารอวดดีชนิดเข้มข้น” ซะด้วยซ้ำ เพราะมันมีผลให้เกิดพฤติกรรมทางสมองแบบ “โคตรอวดดี” อยู่บ่อยๆ แล้วผมเองก็ไม่เคยเถียงว่าตัวเองเป็นคนเรียกร้อยสมถะเจียมเนื้อเจียมตัว ... แต่กลับยอมรับอย่างหน้าขึ้นตาบานเลยว่าตัวเองเป็นคน “โคตรอวดดี” อย่างที่สุด ทั้งยังพยายามเรียกร้องให้ทุกๆ คนรู้จักการเป็นคนประเภท “อวดดีอย่างสร้างสรรค์” อีกต่างหากด้วย

“คนอวดดี” มักถูกตั้งแง่รังเกียจ ในขณะที่ “คนสร้างสรรค์” กลับมีคนอยากใกล้ชิดสนิทสนม แต่ไม่มีมนุษย์คนไหนที่รู้จักการสร้างสรรคโดยไม่มีควมอวดดีอยู่ในตัว เพราะความอวดดีนั่นเองที่เป็นแรงขับให้เขาคนนั้นเชื่อเสมอว่ายังมีสิ่งที่ดีกว่ายิ่งๆ ขึ้นไปเสมอ และเชื่อว่าเขาสามารถที่จะค้นพบมัน ... มันคือเหตุผลที่คนเหล่านี้ไม่ยอมหยุดคิด ไม่ยอมงอมืองอเท้าแล้วรอให้คนอื่น ๆ มาชี้หน้าตลอดเวลา ... เพราะเชื่อเสมอว่าเขาสามารถเป็นผู้บุกเบิกโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้กับสังคมได้ ... ซึ่งจุดนี้คือข้อแตกต่างจากพวก “อวดดีอย่างดื้อด้าน” เพราะคนที่มีความอวดดีนั้น ไม่แน่เสมอไปว่าจะรู้จักการสร้างสรรคไปพร้อมๆ กันด้วย โดยบุคคลประเภทหลังนี้เองที่ทำให้คำว่า “อวดดี” มีจุดต่างพร้อยในชีวิตของคำศัพท์ธรรมดาๆ คำหนึ่งในพจนานุกรมตราฉบับทุกวันนี้

พวก “อวดดีอย่างดื้อด้าน” เรียกอีกอย่างว่า “หลงตัวเอง” คือหาตัวเองไม่เจอ แบบเดียวกับคำว่า “หลงทาง” ที่หมายถึงการหาทางที่ถูกต้องไม่เจอนั้นแหละ ... ผมใช้คำนี้เป็นนิยามสำหรับพวกไม่รู้จักประเมินตัวเองแล้วยังไม่รู้จักรับฟังความคิดเห็นของคนรอบๆ ข้างอีกด้วย ... คล้ายๆ กับคนที่แต่งหน้าแต่งตัวหรือโกนหนวดโกนเคราโดยไม่ยอมดูกระจก เพราะเชื่อว่า “หน้าตาของกู กูก็ต้องรู้ดีกว่าภาพสะท้อนอยู่แล้ว” ... พวกนี้จึงมักจะมีพฤติกรรมแบบตั้งตนอย่างทุลึกลุเล ปกติไม่ใช่เชื่อว่าตัวเองเก่ง แต่มักจะดูถูกคนอื่นว่ามีน้ำยาน้อยเกินไป ดังนั้นกลุ่มมนุษย์ประเภทนี้จึง “มีน้ำมากกว่าเนื้อ” ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็จะเป็น “น้ำลายเหนียวๆ” แทนที่จะเป็น “น้ำยาชนิดเข้มข้น”

ทั้งสองประเภทนี้ก็เป็อีกคู่หนึ่งที่มีขีดชั้นในการแบ่งแยกที่ชัดเจน เพราะพวกหนึ่งหนักแน่นมั่นใจในสิ่งดี ๆ ที่ตัวเองสามารถจะสร้างสรรค์ขึ้นมา มีโลกทัศน์ที่ท้ออาจเปิดเผยและพร้อมที่จะเรียนรู้จากทุกสรรพชีวิตหรือสิ่งของไม่ว่าจะเป็นความผิดพลาดของตัวเองและผู้อื่น หรือความสำเร็จของผู้คนบนพื้นพิภพ เพื่อการพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีกว่าอย่างไม่มีสิ้นสุด ... ส่วนอีกพวกหนึ่งตั้งต้นและต่อต้าน หลับหูหลับตาที่จะเชื่อว่าคนทั้งโลกไม่มีน้ำยามากพอที่จะหล่อเลี้ยงให้โลกหมุนต่อไปได้ นอกจากน้ำสายเหนียว ๆ ของตัวเองเท่านั้น ... ทั้งสองประเภทจัดว่าเป็น “คนอวดดี” ที่อยู่คนละขั้ว หรือเปรียบได้กับคนละด้านของเหรียญนั่นเอง ... เช่นเดียวกับ “อัจฉริยบุคคล” กับ “มนุษย์ดัดตอง” ที่กล่าวไปแล้ว

ย้อนกลับไปทีรูปลี่เหลี่ยมจัตุรัสเดิมหนึ่งอีกครั้ง แม้ว่าโดยพื้นฐานแล้วมันจะนับได้เพียง 30 รูป แต่การนำเสนอว่ามันเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส 30 รูปที่วางซ้อนกันคือพวกมีแต่โครงเส้นขอบ กับพวกที่มีแต่สีพื้นไม่มีเส้นขอบ มันก็จะกลายเป็น 60 รูปทันที ... เรายังจะมีวิธีอื่นอีกมั้ยที่จะนับให้มันมีจำนวนมากมายนั่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป? การมองให้เส้นทั้งหมดหายไปโดยคงไว้เฉพาะจุดบอกตำแหน่งมุมอาจจะเป็นการมองข้ามกรอบหรือกฎเกณฑ์บางอย่างเพื่อเปิดทางให้กับการจินตนาการไปถึงเส้นทะแยงที่ยังอาจจะเป็นไปได้ การมองว่าเส้นขอบทั้งหมดเกิดจากเส้นประที่นำมาวางซ้อนกันเป็นชั้น ๆ ก็ยังทวีค่าของการนับต่อไปอย่างไม่รู้จักจบ และยิ่งเราเจาะลึกลงไปถึงคำนิยามของ “เส้น” ที่หมายถึง “จุด” ที่นำมาเรียงต่อ ๆ กัน สี่เหลี่ยมจัตุรัสในโจทย์ที่ยกมานั้นก็จะกลายเป็นจำนวนนับล้าน ๆ อย่างไม่ต้องสงสัย !! นับประสาอะไรกับเรื่องราวต่าง ๆ ในโลกที่สลับซับซ้อนยิ่งกว่ารูปลี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ยกมาเล่าไว้呢 ?!

ความหลากหลายของวิธีคิด ความซับซ้อนของกระบวนการ ความไม่เหมือนกันของผู้คน เหล่านี้คือเหตุปัจจัยที่จะทำให้เรื่องราวหนึ่ง ๆ ถูกตีความและปรับประยุกต์ไปใช้อย่างไม่มีทางที่จะคาดเดาได้อีกเลย ปัญหาจึงไม่ใช่อยู่ที่ความพยายามที่จะทำให้คนอื่น ๆ ใจง่า แต่จะต้องพยายามทำให้ตัวเองฉลาดลึกล้ำยิ่ง ๆ ขึ้นไปจึงจะเป็นหนทางที่สร้างสรรค์ไปสู่ความเจริญก้าวหน้า ... **คนเราไม่ควรกลัวว่าคนอื่นจะรู้ เพราะสิ่งที่ต้องกลัวคือตัวเองที่ยังไม่รู้ ... อย่างกลัวว่าคนอื่นจะเก่งกว่า จงกลัวว่าตัวเองไม่รู้จักพัฒนา !!**

ก็ต้องยอมรับความจริงด้วยว่า กระบวนการคิดแบบนี้ถือว่ามันยิ่งกว่า “โคตรอวดดี” จนกระทั่งมันอาจจะดูสุดขีดไปถึงขั้นที่จะต้องใช้คำว่า “โอหัง” ซะมากกว่า ... ผมเลือกที่จะไม่ใช้คำที่ดูดีกว่านี้ อย่างเช่น “อหังการ” เพราะผมกำลังจะบอกกว่าอีกด้านหนึ่งของความอวดดีที่ผมเรียกว่า “ความอวดดีอย่างต่อต้าน” นั้น มันจะไปสุดขีดที่คำว่า “ดักดาน” เพื่อให้เห็นภาพชัด ๆ ว่า ไม่ว่าเราจะสุดขีดที่ด้านไหนก็ตาม ก็ล้วนแต่ให้ความรู้สึกที่ไม่ดีได้เท่า ๆ กันเสมอ !!

เป็นไปได้มั้ยว่าความผ่าเผยและเปิดกว้างทางความคิดที่ไม่แคร์กับเรื่องของความลับใด ๆ เลยในโลกของการแก่งแย่งแข่งขันนั้น อาจจะกลายเป็นอาวุธที่ทิ่มแทงตัวเองได้ไม่เวลาใดก็เวลาหนึ่งโดยบุคคลที่เราไว้วางใจ? การไม่เกรงกลัวต่อทุกอุปสรรคทั้งโดยธรรมชาติหรือการกระทำของผู้คนจะถือเป็น “ความกล้าหาญ” หรือว่า “ความบ้าบิ่น” ... ผมเองก็ไม่อาจจะสรุปออกมาให้ชัดเจน เพราะมันขึ้นอยู่กับทัศนคติหรือมุมมองของแต่ละคนเป็นสำคัญ ... แต่เพราะ**ผมเชื่อว่า**การที่จะ**ทำให้ตัวเองแกร่งกล้าสามารถ ไม่ใช่อยู่ที่การทำลายผู้อื่น แต่อยู่ที่การพัฒนาตัวของตัวเอง** ... หรือทุก ๆ คนในโลกก็ต้องคิดอย่างเดียวกันนี้? หรือทุก ๆ คนในโลกไม่ได้มีความคิดที่จะทำลายล้างผู้อื่นเพื่อหล่อเลี้ยงความรู้สึกที่อยากจะเหนือกว่าทุกคนของตัวเอง? การทำให้ตัวเองตกอยู่ในสภาวะที่สูญเสียต่อการถูกทำลายได้นั้น เรียกว่าฉลาดเหลือล้นแล้ววีรเปล่า? ... นี่คือนิยามของโลกของเราตกอยู่ในสภาพที่ไม่มีไม่วางใจเชื่อใจซึ่งกันและกัน ต่างฝ่ายต่างเพาะเชื้อแห่งความหวาดระแวงระหว่างคนกับคนให้ทวีความเข้มข้นขึ้นไปเรื่อย ๆ ... ซึ่งผมก็รู้อยู่ว่ามันเป็นเหตุผลที่พอจะเข้าใจได้ ... แต่เราไม่มีทางเลือกอื่นใดอีกแล้วอย่างนั้นหรือเปล่า นอกจากจะต้องกระโดดเข้าไปในวังวนที่น่าสลดหดหู่ใจนี้? ... ความอหังการที่เชื่อว่าไม่มีใครสามารถทำลายเราได้จะจัดว่าเป็นความอวดดีประเภทไหน? ... แต่อาศัยเพียงความหวาดระแวงกับการป้องกันตัวอย่างระแวดระวังสุดชีวิตก็จะสามารถเป็นหลักประกันว่าตัวเราเองจะปลอดภัยจากมนุษย์ด้วยกันไปตลอดกาลอย่างนั้นหรือ? เรากำลังป้องกันภัยจากผู้อื่นหรือว่าเรากำลังหวาดผวากับจินตนาการของตัวเอง?

“การไม่กลัวถูกทำร้าย” กับ “การเชื่อว่าคนอื่นไม่มีปัญญาทำร้าย” นั้นเป็นสองความรู้สึกที่ไม่เหมือนกัน การที่ผมไม่ค่อยหวาดระแวงคนอื่น ๆ โดยเฝ้าแต่จินตนาการถึงความมุ่งร้ายจากโลกภายนอก แล้วสร้างความป็นป่วนุ่นวายให้กับชีวิตของตัวเองด้วยการรักษาทุก ๆ เรื่องราวให้เป็นความลับนั้น เพราะผมมีความสงสัยอยู่เสมอว่าความลับที่

เราอุตส่าห์ระวังรักษานั้น สิ่งมุ่งร้ายจากโลกภายนอกไม่มีทางล่วงรู้ด้วยวิธีการอื่นเลยอย่างนั้นหรือ? แล้วหากสิ่งมุ่งร้ายนั้นมีความปรารถนาที่จะทำลายล้างกันจริงๆ มันจำเป็นต้องใช้ความลับที่ว่ามันเพียงสถานเดียวหรือเปล่า? กระทั่งถึงกับสงสัยว่าสิ่งมุ่งร้ายนั้นอยู่ที่โลกภายนอกหรือโลกภายในจินตนาการของเราเองกันแน่? ... **มีคนกลัวผีซึกก็คนที่เคยเห็นผีจริงๆ ?!**

จริงๆ แล้วผมก็ไม่ใช้คนที่มองโลกในแง่ดีซะจนเชื่อว่าคนทุกคนในโลกล้วนเป็นคนดี และไม่เคยอวดดีถือดีว่าทุกๆ สิ่งในโลกล้วนแต่ไม่มีปัญหาทำอันตรายผมได้ ... แต่เพราะผมไม่รู้ว่าจะระแวดระวังทุกกระเบียดนิ้วเพื่อป้องกันสิ่งที่ไม่มีความป้องกันได้ 100% ไปเพื่ออะไรต่างหาก ทั้งยังเป็นเรื่องที่ยากจะคาดคำนวณทิศทางที่จะเข้ามาของสิ่งที่มุ่งร้ายทุกๆ ชนิด เพราะยิ่งเราคาดคำนวณมากเท่าไร อันตรายทั้งหมดก็จะยิ่งเป็นเพียงอันตรายจากจินตนาการของตัวเองมากขึ้นเท่านั้น ... แล้วมันก็จะไปสอดคล้องกับทฤษฎีโบราณของผมที่ว่า **“มีแต่คนที่กลัวผีเท่านั้นที่เห็นผี”** ... เพราะเขาเชื่อเขาจึงคิด เพราะเขาคิดเขาจึงพบเห็น ... สิ่งที่เขาเชื่อและถูกพบเห็นนั้นคือความจริงหรือเป็นเพียงกระแสคลื่นความถี่ที่บังเอิญไปตรงกับความถี่ของคลื่นในระบบประสาทการรับรู้รีเปล่า ... ยังเป็นเรื่องยากที่จะยืนยัน ... ไม่ใช่ว่าทั้งหมดเป็นเรื่องเหลวไหล แต่ก็ไม่ทั้งหมดที่เป็นเรื่องจริง !!

“การไม่กลัว” ไม่จำเป็นว่าจะต้องแสดงออกด้วย “การหลบหลู่” หรือ “การทำทายเป็น” การตั้งอยู่ใน “ความไม่ประมาท” ก็ไม่ได้แปลว่าคนเราจะต้อง “หวาดระแวง” หรือตั้งอยู่ใน “ความประสาธตแตก” ตลอดเวลา ... ข้อมูลข่าวสารหนึ่งๆ จะเกิดเป็นประโยชน์กับใครต่อใครได้ก็ต่อเมื่อสภาวะแวดล้อมของผู้ที่รับรู้มันมีความสอดคล้องและเอื้ออำนวย โลหะธรรมดาจะกลายเป็นอาวุธที่คมกล้าต่อเมื่อถูกหล่อหลอมและปรับแต่งอย่างถูกกรรมวิธี อิฐหินดินทรายจะกลายเป็นงานศิลปะ ก็ต่อเมื่อได้สัมผัสกับมือและมันสมองของช่างผู้ชำนาญเท่านั้น ... แหน่หนอนที่ข้อมูลข่าวสารเป็นวัตถุดิบทางความคิดที่ดีเยี่ยม แต่ปัจจัยแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์จริงๆ ยังต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ อีกมากมายสารพัด ... หาก “ความลับสุดยอด” ทางข้อมูลนี้มีอำนาจภาพที่เหลือล้นจริงๆ ทำไมเจ้าของ “สิ่งทรงอำนาจภาพ” ที่ว่านี้ส่วนใหญ่ จึงยังต้องใช้เวลาคั่งหลายปีกว่าจะพัฒนาจนมันก่อให้เกิดประโยชน์จริงๆ จังๆ ขึ้นมา? ... หรือ “วัตถุดิบ” ที่ถูกพัฒนาโดยคนอื่นแล้ว จะต้องกลายเป็นโทษภัยแก่เจ้าของเดิมเสมอไป?

เป็นไปได้ว่ากระบวนการคิดของผมถูกบ่มเพาะมาจากสภาพแวดล้อมที่สอนให้มองทุกอย่างว่ามีความเป็นไปได้ และให้เชื่อว่าทุกๆ เรื่องมีทางออกที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ณ สถานการณ์หนึ่งๆ ได้เสมอ หากจะมีใครสังเกตวิธีคิดและวิธีทำงานที่ผ่านมาของผม อาจจะพบว่าผมค่อนข้างที่จะคล้อยตามได้ในทุกๆ เหตุผลหรือการตัดสินใจของใครต่อใคร และมีวิธีจัดการกับสถานการณ์นั้นๆ ที่แตกต่างออกไปจากแนวความคิดเดิมๆ ของตัวเอง บางครั้งอาจจะดูคล้ายกับว่าไม่มีจุดยืนหรือหลักการที่ตายตัว แต่เพราะผมเชื่ออย่างเหนียวแน่นว่าทุกๆ สถานการณ์จะไม่มีคำว่า “ทางตัน” อย่างเด็ดขาด เราสามารถที่จะสร้างทางเลือกได้อีกมากมายในแต่ละสถานการณ์ที่ดูเหมือนกับถูกบีบบังคับ ... มันเป็นเหตุผลเดียวกับที่ผมยังสามารถใช้ประโยชน์จากระบบงานฐานข้อมูล โดยใช้ software ที่เก่าคร่ำครวญกับยุคหินทางเทคโนโลยี แทนที่จะมัวแต่คร่ำครวญว่าที่มงานของตัวเองไม่เข้าของกับทักษะทางคอมพิวเตอร์ หรือรู้สึกท้อแท้สิ้นหวังว่าไม่ได้ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย หรือเฝ้าแต่มองว่าโลกทั้งโลกถูกความไม่ประสีประสาของบุคลากรบีบบังคับจนไม่มีทางออก ... แต่ก็เพราะข้อจำกัดของที่มงานทุกคนรวมทั้งตัวผมเองด้วย ที่ทำให้ระบบงานฐานข้อมูลของพวกเราถูกออกแบบและวางโครงสร้างไว้ในลักษณะอย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ !!

28.01.2004

หรือคนที่ไม่กลัวผีหนึ่งคนสามารถเปลี่ยนให้คนทั้งโลกเลิกกลัวผีได้? ... ทุกคนก็รู้นั่นเป็นเรื่องเหลวไหลจริงๆ แล้วเราไม่สามารถเปลี่ยนแปลงใครคนใดคนหนึ่งได้เลย ไม่ว่าเราจะพยายามให้มากขนาดไหนก็ตาม คนทุกคนยังเป็นตัวตนเดิมๆ ของเขาเสมอ และจะเป็นตัวตนที่ไม่มีวันเปลี่ยนแปลงนั้นตลอดกาล !! นั่นอาจจะเป็นความจริงที่ฟังดูโหดร้าย และเหมือนกับโลกของเราถูกสาปไว้แล้วอย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้เลย ... ในแง่มุมมองหนึ่งแล้วผมอาจจะดูเหมือนคนที่มองโลกในแง่ดีจนเกินกว่าเหตุ แต่สำหรับมุมมองที่ผมยอมรับว่าผมเชื่อในเรื่อง “คำสาป” ที่ว่านั้น ... คนทุกคนยังเป็นตัวตนเดิมๆ ของเขาเสมอ และจะเป็นตัวตนนั้นอย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลง ...

มันเป็นคำสาปที่หลายคนพร้อมจะโต้แย้ง หลายคนพร้อมที่จะยกเอาหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากมายมาคัดค้าน ... แต่มันคือการแสดงข้อโต้แย้งจริงๆ หรือเพราะเขาเหล่านั้นไม่ยินดีทำให้ยอมรบกับคำสาปที่ว่านี้ !! เป็นเพราะคนถูกปมเลี้ยงให้หิ่งผยองจนไม่อาจยอมรับชะตากรรมที่กำหนดไว้แล้ว? หรือเป็นเพราะพวกเขาสามารถเปลี่ยนแปลงได้จริงๆ? ไม่ว่าสิ่งมีชีวิตชนิดใดก็ตามก็ไม่สามารถแก้ไขธรรมชาติอันเป็นข้อจำกัดนี้ เราไม่มีทางบินได้โดยธรรมชาติ ไม่ว่าจะอยากบินซักขนาดไหนก็ตาม ... หรือพลังจิตที่แกร่งกล้าก็จะสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งจะแห่งธรรมชาติทางกายภาพนี้ได้? ... เราบินได้เพราะการประดิษฐ์คิดค้นต่างหาก เราบินได้โดยอาศัยสิ่งที่เป็นข้อจำกัดอื่นมาประยุกต์ใช้งานร่วมกันเท่านั้น ... เรายังไม่สามารถบินได้โดยธรรมชาติจริงๆ ของตัวเรา !!

ข้อเท็จจริงที่ว่านี้อาจจะดูน่าสลดหดหู่ และหลายครั้งที่ผมไม่ค่อยอยากจะยอมรับมัน แต่คำสอนทางศาสนาหรือปรัชญาทางด้านจิตวิญญาณของมนุษย์เองกลับมีแนวโน้มที่จะบ่งชี้ไปในทิศทางที่ว่านี้เสมอ บ้างก็ว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นชั่วร้าย บ้างก็ว่าธรรมชาติของมนุษย์นั้นสุดประเสริฐ ... ฝ่ายหนึ่งว่าการศึกษาและความเพียรพยายามปฏิบัตินั้นก็เพื่อขัดเกลาให้มนุษย์เป็นคนดี บ้างก็ว่าการศึกษานั้นเพียงเพื่อเอื้อยวาร์กษาธาตุแท้ที่ติดอยู่นั้นให้หยิ่ง รากลึกลงไปจิตใจของมนุษย์อย่างถาวร ... แม้แต่ในศาสนาพุทธก็มีคติที่ว่าธรรมชาติของจิตนั้นเปรียบดั่งน้ำที่ไหลจากเบื้องสูงลงสู่เบื้องต่ำ และการปฏิบัติธรรมทั้งหลายก็เพียงเพื่อให้เรารู้จักธรรมชาติของจิตนี้เองอย่างมีสติตลอดเวลาเท่านั้น ... หมายความว่าเราไม่มีทางเปลี่ยนแปลงอย่างนั้นหรือเปล่า? ... การที่พร่ำสอนให้พวกเราพยายามค้นหาความเป็น "ตัวของตัวเอง" นั้นเพื่ออะไร? ... เพื่อให้เรารู้จักธาตุแท้ที่แตกต่างของตัวเองหรือเพื่อที่เราจะเปลี่ยนแปลงแก้ไข? ... หากธรรมชาติของความคิดและจิตใจของทุกคนสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ โดยการศึกษาหรือโดยการฝึกปฏิบัติในทิศทางใดทิศทางหนึ่งแล้ว ... ยังจะหา "ตัวของตัวเอง" ไปเพื่ออะไร? ! ทำไมไม่สั่งสอนให้พวกเราสร้าง "ตัวตน" นั้นขึ้นมาอย่างที่ศาสดาทั้งหลายเชื่อว่ามีดั่งมาล่ะ ?!

10.02.2004

เอาล่ะ !! ถ้ามนุษย์ทั้งโลกไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นเพราะ "ธาตุแท้" ของพวกเขาแตกต่างกันอย่างถาวร จะหมายความว่า "มนุษย์ชาติ" ไม่มีทางเอื้อยวาร์กษาอีกแล้วหรือเปล่า? เราไม่มีทางที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาใดๆ ให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างนั้นหรือ? ... ผมอยากให้มองว่านั่นคือ "ข้อจำกัด" ซึ่งพวกเราทุกๆ คนก็มีเหมือนกัน เป็นคุณสมบัติที่แตกต่างกันอย่างยั่งยืน ... เช่นเดียวกับคำว่า "มนุษย์" กับ "มนุษย์ชาติ" นั้นมีความแตกต่างกัน !!

สมมุติเช่นเสียงสูงต่ำของโน้ตดนตรี แต่ละคีย์แต่ละเสียงจะแตกต่างกันอย่างถาวรเช่นกัน แต่เพราะลำดับของการเล่น ความสั้นยาวของท่วงทำนอง และจังหวะจะโคนที่สลับซับซ้อนต่างหากที่ทำให้เกิดเสียงเพลงที่แตกต่างกันมานับร้อยๆ ปี ก่อเกิดอัจฉริยะบุคคลทางดนตรีอย่างไม่ขาดสาย ... หรือพวกเขาไม่ได้ใช้ตัวโน้ตที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน? หรือพวกเขาเรียนรู้หลักทางดนตรีที่ใช้มาตรฐานที่แตกต่างกัน? ... แต่มันเป็นเพราะการสร้างสรรคบนพื้นฐานของข้อจำกัด มันเป็นเรื่องของการเลือกหยิบเลือกใช้อย่างมีพิธีรีตองที่เหมาะสมในมาตรฐานที่กำหนดเป็นกฎเกณฑ์ไว้แล้วต่างหากที่ทำให้จินตนาการของนักดนตรีแปลงอานุภาพมาสู่ประสาทสัมผัสของเรา ... ซึ่งก็แน่นอนที่มันมีนักดนตรีช่วยๆ กับท่วงทำนองเสียงช่วยด้วย ... แต่นั่นก็ไม่ใช่ความผิดของมาตรฐานในระดับเสียงที่เป็นข้อจำกัดนั้นเลย !!

ในโลกแห่งวิทยาศาสตร์ด้านฟิสิกส์-เคมี เราก็มีการค้นพบบ้าง มีการสังเคราะห์บ้าง แต่จนแล้วจนรอดตลอดเวลากว่าร้อยปีมานี้ เราก็มี "ธาตุ" ต่างๆ เพียงไม่ถึง 200 ธาตุ แต่เรากลับมีสสารและพลังงานที่หลากหลายรูปแบบ มีสารประกอบทางเคมีชีวภาพนับล้านๆ ชนิด ... เป็นเพราะธาตุต่างๆ เหล่านั้นเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติของตัวเองหรือเป็นเพราะปฏิกิริยาที่พวกมันตอบสนองซึ่งกันและกันจากพื้นฐานที่แน่นอนของแต่ละธาตุกันแน่ ที่ทำให้โลกของเรากลายเป็นโลกที่หลากหลายชีวิตทางวัตถุได้ขนาดนี้?

"มนุษย์" ก็ไม่แตกต่างกันนักจากปรากฏการณ์เหล่านี้ คนๆ เดียวแม้ว่าไม่อาจจะเปลี่ยนแปลง แต่ปฏิกิริยาระหว่างคนกับคนต่างหากที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้ "มนุษย์ชาติ" ยังดำรงคงอยู่และมีวิวัฒนาการอย่างไม่หยุดยั้งตลอดเวลา มันเป็นเรื่องเดียวกันกับปฏิกิริยาทางเคมีที่มีทั้งคุณประโยชน์และโทษภัย มันเป็นเรื่องเดียวกับการผสมเสียงสูงๆ ต่ำๆ ของระดับเสียงเพื่อให้เกิดดนตรีที่ดีเลิศหรือว่าห่วยแตก ... มันอยู่ที่เราจะมองว่า "ธาตุแท้" ที่ไม่อาจแก้ไขหรือ "ข้อจำกัด" แห่งชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่น่าสลดหดหู่ หรือว่าทำลายความสามารถทางจินตนาการของเรา ...

เพราะอย่างนี้เอง ผมจึงไม่ค่อยจะหวาดระแวงว่าใครที่ไหนจะมาล้วงดับหรือทะเลงความลับสุดยอดอะไรไปจากผม เพราะสิ่งที่มีอยู่จริง ๆ ยังเป็นวัตถุที่ไม่ว่าใครก็สามารถที่จะไปค้นหาเอามาได้ไม่ว่าวันใดก็ตาม และไม่ว่าจะเป็นว่าจะต้องหาได้จากผมเพียงแหล่งเดียวด้วยซ้ำไป หรือไม่ว่า “ข้อมูล” ที่เฝ้าระวังรักษาและถูกเก็บงำเป็นความลับที่สุดนั้น อาจจะมีคุณภาพด้อยกว่าแหล่งทรัพยากรทางข้อมูลอื่นๆ ก็ยังเป็นไปได้เช่นกัน ... ในโลกของการแก่งแย่งแข่งขันไม่ว่าจะเป็นธุรกิจการค้าหรือการดำเนินชีวิตต่างๆ ไป เราควรจะใช้เวลาเพื่อหวงแหวนระแวงระวัง หรือใช้เวลาเพื่อศึกษาเทคนิควิธีในการประยุกต์ใช้งานทรัพยากรทั้งหลายที่มีอยู่กันแน่ละ? ... **ผมอาจจะมีความเป็น “ศิลปิน” มากพอที่จะเลือกใช้เวลากับการศึกษาเทคนิควิธีเพื่อพัฒนาทักษะของตัวเองและเพิ่มพูนความรู้กับข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ให้กับตัวเอง แทนที่จะมัวมาหวาดระแวงว่าคนอื่น ๆ จะเก่งกว่าหรือขโมยใช้ทรัพยากรของเราได้ดีกว่าตัวของเราเอง ...** ปล่อยให้คนที่รอเวลาลอกเลียนหรือรอให้ผมค้นพบเส้นทางใหม่ๆ ให้นั้น เป็นเพียง “ผู้ตาม” หรือไม่ก็กลายเป็นมนุษย์ที่หลุดไปคนละโลกไปเลย เพราะวันหนึ่งเขาก็จะค้นพบเส้นทางที่เหมาะสมแก่ส่วนผสมทางเคมีในชีวิตของพวกเขาเองอยู่แล้ว !!

ความสามารถในการแข่งขันขององค์กร ไม่ใช่อยู่ที่องค์กรไหนกำความลับได้แน่นหนากว่าองค์กรอื่นๆ และไม่ได้แปลว่าองค์กรที่ถูกขโมยความลับนั้นจะต้องเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำเสมอไป ... ผมก็ไม่เถียงว่า “ข้อมูล” คือสิ่งที่ไม่พึงเปิดเผยแก่บุคคลภายนอก แต่ก็ไม่เห็นด้วยกับอาการหวาดระแวงต่อสิ่งที่เกิดขึ้นไปแล้วทางประวัติศาสตร์ เพราะข้อมูลดิบทั้งหลายทั้งมวลส่วนใหญ่คือสิ่งที่เกิดขึ้นและสิ้นสุดไปแล้วทั้งหมด มันไม่ได้บอกว่าคุณที่เห็นหรือคนที่อ่านข้อมูลกำลังคิดอะไรอยู่จากตรงนั้น ... **การใช้เวลาเพื่อปกปิดไม่ได้มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างศักยภาพทางการแข่งขันเลย ... แต่หลายๆ คนกลับมีความเห็นว่าการถูกเปิดเผยของข้อมูลเหล่านี้มีอันตรายอย่างน่าขนลุกขนพอง ... การไม่รีบสร้างระบบงานที่ชัดเจน การไม่รีบพัฒนาทีมงานที่แข็งแกร่ง และการไม่เตรียมตัวสำหรับอนาคตต่างหากที่จะเป็นตัวบ่อนทำลายความดำรงอยู่ขององค์กรหนึ่ง ๆ อย่างแท้จริง !!** โดยยังไม่ต้องคิดแทนคนอื่น ๆ ด้วยซ้ำว่า เรามีเวลามากขนาดไหนกันที่จะคอยมาคุกคามข้อมูลของคนอื่นๆ ทั้งๆ ที่งานของเขา ก็ยังมีข้อมูลของตัวเองให้ต้องทำงานอย่างขมุกขมอนอยู่แล้ว ... แล้วมีอะไรเป็นปัจจัยที่บ่งชี้ว่าใครจะต้องเป็นเป้าโจมตีของใครตลอดเวลาอย่างที่เกรงกลัวกันนักหนารึเปล่า? ... คำตอบก็คือ “ไม่มีเลย” !!

ในโลกของความเป็นจริง มีปัจจัยแวดล้อมมากมายที่สามารถส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของแผนงานหรือโครงการหนึ่ง ๆ หรือแม้กระทั่งความดำรงคงอยู่ขององค์กรทั้งองค์กร ... แต่เราจะเหมาเอาว่าความสำเร็จเกิดขึ้นเพราะตัวเราเอง แต่ความล้มเหลวล้วนเป็นเพราะปัจจัยอื่นอย่างนั้นรึเปล่า? เราจะใช้เวลาเพื่อความภาคภูมิใจแล้วสละทิ้งซึ่งโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างนั้นหรือ? ... **ตราบดีที่คนเราเฝ้าแต่กันต่าหนีว่าสิ่งอื่นคือสาเหตุแห่งความล้มเหลว ตราบนั้นเขาคอนั้นจะไม่มัวนอยมรับว่าตนยังบกพร่องในเรื่องใดบ้าง ...** เพราะเขาจะมีความเชื่ออยู่ลึก ๆ ว่าทุกอย่างในตัวตนอันจำกัดของเขานั้นมันสมบูรณ์พูนพร้อมอย่างที่สุดแล้ว !! “ศิลปิน”ทั้งหลายอาจจะมีความทะนงตนและหยิ่งผยองในศักยภาพที่เชื่อว่าตนเองมีอยู่ ... แต่ “ศิลปิน” ที่แท้จริงจะไม่กันโทษฟ้าตำหนิตินด้วยสาเหตุที่ผลงานของตนมันไม่เข้าท่า ... ถ้าผู้กันมันห่วยหรือสี่ที่ใช้มันแล้ว ก็ล้วนแล้วแต่เป็นความรับผิดชอบของศิลปินนั้นที่เลือกเลือกมาใช้เองไม่ใช่หรือ?! ... โลกของเรายังมีอีกมากมายที่เราต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาและค้นหาศักยภาพที่แท้จริงของตัวเอง จะเสียเวลาไปตำหนิฟ้าตำหนิตินเพื่ออากาศวิมานอะไรให้มันเมื่อยชีวิต?

อย่างไรก็ตาม เราไม่มีทางนำหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ใดๆ หรือนำทฤษฎีที่ฟังดูน่าเชื่อถืออย่างมากมาขนาดไหนก็ตามมาพาล่ามอธิบายปรากฏการณ์เกี่ยวกับผีให้กับคนที่กลัวผีรับรู้อะไร ... แล้วก็คาดหวังได้ว่าพวกเขาจะเข้าใจความเป็นจริงแบบของเราแล้วเลิกที่จะกลัวผีไปตลอดช่วงอายุขัยที่เหลือของพวกเขา ... คนแต่ละคนไม่ต่างจาก “ธาตุ” ที่จะไม่สามารถถูกเปลี่ยนแปลงคุณสมบัติได้ตลอดกาล !! ไม่ใช่ความไร้อายของคนที่อธิบาย และไม่ใช่ความผิดของคนที่ไม่ยอมรับรู้อะไร ... มันคือ “ข้อจำกัด” โดยธรรมชาติของ “ธาตุแท้” ที่เป็น “ตัวตน” ของแต่ละคนเท่านั้น ... ผมก็เป็นแบบของผม และคนอื่น ๆ ก็จะเป็นในแบบอย่างที่ถูกกำหนดไว้แล้วอย่างตายตัว ... การบริหารจัดการเพื่อปรับประยุกต์ส่วนผสมของความแตกต่างทั้งหมดนั้นในแต่ละหน้าที่การงานต่างหากที่เป็นเรื่องของ “ศิลปะ” และ “ทักษะ” อย่างแท้จริง

13.02.2004

ความเปิดเผยของข้อมูลถือว่าเป็นอันตรายต่อองค์กรหรือไม่? แนนอนที่มันมีความไม่ถูกต้องและมีความไม่เหมาะสมอยู่ในสถานการณ์ที่วุ่น ... และบุคคลที่ก่อให้เกิดความไม่ถูกต้องนี้ก็ถือว่ามีความผิด หนักเบาแค่ไหนก็ขึ้นอยู่กับว่าเป็นความตั้งใจหรือไม่ด้วย เพราะข้อมูลนั้นๆ จะต้องถือว่าเป็นทรัพย์สินขององค์กรเสมอ และการหยิบฉวยข้อมูลออกไปแจกจ่ายโดยพลการก็มีผลเท่ากับ “การลักทรัพย์” หรือ “การยักยอกทรัพย์” เช่นกัน ... แต่ว่ามันถึงกับจะเป็นอันตรายต่อองค์กรหรือไม่นั้นเป็นคำถามของคนละประเด็นกัน!! **ความอยู่รอดปลอดภัยขององค์กรหนึ่ง ๆ สำคัญที่ “ความพร้อม” ทั้งในด้านระบบงาน โครงสร้างองค์กร และทีมงานทุก ๆ คน กับปัจจัยแวดล้อมอีกหลายอย่าง** ถ้าพึ่งเฉพาะข้อมูลที่รั่วไหลเพียงสถานเดียวยังห่างไกลกับคำว่าอันตรายอยู่อีกมาก ซึ่งผมคิดว่าเราไม่ควรจะตื่นตระหนกกันจนเกินกว่าเหตุ ... แต่สิ่งที่เราจะต้องสังวรให้หนักก็คือ **เราจะต้องมีทิศทางที่ชัดเจนในการทำงาน ที่โครงสร้างและระบบการทำงานที่ประสานกันอย่างลงตัว มีมาตรฐานของสินค้าและบริการที่เชื่อถือได้ในสายตาของตลาด ทั้งยังต้องประกอบด้วยทีมงานที่เหมาะสมและมุ่งมั่นกับทิศทางนั้น ๆ ขององค์กรอย่างพร้อมมูลตลอดเวลา** ... การกระทำใดๆ ที่กระทบกระเทือนกับองค์ประกอบเหล่านี้ต่างหากที่ถือว่าเป็นอันตรายต่อองค์กรอย่างแท้จริง ... ซึ่งผมยังจินตนาการไม่เห็นว่าการเล็ดรอดรั่วไหลของข้อมูลทางประวัติศาสตร์นั้น จะมีส่วนใดหรือไม่ที่ถือว่าบั่นทอนองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งดังที่กล่าวไว้ข้างต้น!!

ผมอาจจะให้น้ำหนักของ “ความเป็นทีม” และ “มาตรฐานของระบบงาน” มากกว่าปัจจัยแวดล้อมด้านข้อมูล เพราะหากจะเปรียบเทียบกันจริงๆ แล้ว ข้อมูลอาจจะเปรียบเทียบได้เพียงแค่ว่ายังไม่ได้ผสม โดยมีมาตรฐานของระบบงานเป็นแปรทางหรือถูกกัน และมีทีมงานทุก ๆ คนเป็นผู้ลงมือสร้างสรรค์ชิ้นงานหนึ่ง ๆ ออกมา ซึ่งงานศิลปะแนวนี้จะให้สวยหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับว่าทุกคนวาดรูปเดียวกันหรือเปล่า? มีสัดส่วนของแปรทางและปริมาณของสีสันทันเหมาะสมกับพื้นที่รับผิดชอบของแต่ละคนหรือไม่ จังหวะจะโคนของการลงมือรบกวนกันเองมากน้อยแค่ไหน ... แม้ว่าบังเอิญที่ใครจะมีสีสันทันแบบเดียวกันอยู่ในมือ ก็ไม่แน่ว่าจะสร้างสรรค์ผลงานได้ดีกว่าหรือแย่กว่าเสมอไป ... แต่ก็ไม่มีความที่ จะออกมาเหมือนกันอย่างแนนอน ... โหนดดนตรีชุดเดียวกัน ต่อให้มีเครื่องดนตรีชิ้นเดียวกัน แต่อยู่ในมือของนักดนตรีต่างวงกันยังเล่นได้แตกต่างกันคนละคุณภาพ ... หรือแม้แต่ทั้งโน้ตดนตรี, เครื่องดนตรี, และนักดนตรีเป็นชุดเดียวกันทั้งหมด ผู้กำกับวงที่ต่างบุคคลกันก็ยังสามารถผลงานได้ไม่เหมือนกันอยู่ดี ... ปัญหาจึงไม่ได้อยู่ที่ข้อมูลจะรั่วไหลหรือไม่ แต่ปัญหาจริงๆ จะอยู่ที่เราควรจะทำอะไรมาแค่ไหนต่างหาก ?!

ผมเป็นคนๆ หนึ่งที่เติบโตมากับความเชื่อว่าผีนั้นเป็นสิ่งที่น่ากลัว ไม่ว่าจะป็นหนังสือหรือภาพยนตร์ที่ยัดเยียดเข้ามาในระบบประสาทตั้งแต่เด็ก ๆ ... แต่ความเป็นจริงจากประสบการณ์ครั้งแรกนั้นก็ไม่ได้น่ากลัวจนขนหัวลุกขนาดที่ชาวบ้านได้สาธยายเอาไว้อะไร ... กลัวมากมัยในวันทีประสบเหตุ? มันเป็นอาการกลัวอดีตที่ถูกฝังไว้ในหัวมากกว่า มันเป็นความกลัวที่มีต่อจินตนาการของตัวเองเท่านั้น !! ... วันนั้น ... ผมอยู่ในอาการครึ่งนั่งครึ่งนอนบนเตียงในโรงแรม มีวิญญาณที่บางเบาเฝ้าอยู่ตรงหน้าซึ่งขวางทางเข้าออกจากห้องนั้นไปเรียบร้อยแล้ว ... หรือว่าการตะโกนโหวกเหวกจะมีใครสนใจมาช่วย ในเมื่อภูมิปัญญาของสังคมของเราสอนให้ทุกคนเกรงกลัวสิ่งที่ว่านี่? ดังนั้นจึงได้แต่สงบสติอารมณ์ตัวเอง บังคับให้จินตนาการของตัวเองหลุดพ้นจากอดีตที่ถูกเสียมสอนและมองความเป็นจริงที่อยู่ตรงหน้า ... ผมบอกเขาว่าไม่มีใครตั้งใจที่จะรบกวนเขา แต่หากบังเอิญที่ชะตาของเราจะต้องมาปะปนกันในวันนั้นซึ่งเขาถือว่าเป็นการรบกวน ผมก็คงได้แค่ขอโทษ แต่ไม่มีคำแก้ตัวและไม่รู้จะแก้ไขได้อย่างไร เพราะผมไม่ได้ทำอะไรผิด ผมเองเหนื่อยจากการเดินทางและต้องการจะพัก ซึ่งเจ้าหน้าที่ของโรงแรมเป็นคนจัดการเรื่องห้องไม่ใช่ผมเป็นคนเจาะจงเลือก ส่วนเขาเองก็คงเหนื่อยไม่น้อยกว่ากันกับการมาแสดงตัวให้เห็น ดังนั้นเมื่อเดินทางถึงกรุงเทพฯ แล้วผมจะทำบุญไปให้ถือว่าเป็นการขอขมา เพราะผมต้องเดินทางอีกหลายจังหวัดให้ทันกับตารางการทำงานของตัวเอง ขอให้เราต่างคนต่างพักผ่อนดีกว่า ไม่มีประโยชน์ที่ทั้งสองฝ่ายจะทำให้เรื่องราววุ่นวายมากกว่าเดิม ... แล้วเขาก็ค่อยๆ จากไปโดยสันติจริงๆ ส่วนผมก็นอนในห้องเดิมนั้นต่อจนถึงเช้า จากนั้นก็เดินทางเพื่อทำงานของตัวเองจนจบโปรแกรมที่ตั้งเอาไว้ ... ถึงกรุงเทพฯ แล้วยังสะสางงานอีกหลายวันกว่าจะไปทำบุญให้เขาตามสัญญา ... เราเจอกันอีกครั้งที่โรงแรมเดิมแต่มองไม่เห็นกัน ผมเชื่ออย่างนั้นเพราะมีเพียงฝักบัวในห้องน้ำที่เปิดขึ้นมาได้เองอย่างไม่มีสาเหตุ แต่ผมคิดว่าเราคงจะมาทักทายเพื่อบอกกล่าวอะไรบางอย่างเท่านั้นเอง ...

ผมอาจจะโชคดีที่บังเอิญเจอกับรายที่คุยกันเข้าใจ แต่ทุกๆ คนจะเลือกปฏิบัติอย่างผมในวันนั้นมั๊ย? ทุกๆ คนจะเลือกสำรวจรากเหง้าของความรู้สึกกลัวของตัวเองก่อนที่จะตัดสินใจอะไรลงไปหรือไม่? ผมเองก็ไม่มีทางที่จะรู้ ...

แต่หากถามว่าจากประสบการณ์ในวันนั้นทำให้ผมเลิกกลัวผีไปเลยรึเปล่า? ผมก็ตอบว่าผมยังกลัวอยู่ มันเป็นความรู้สึกที่ถูกปลุกฝังโดยโลกทัศน์ที่แวดล้อมผมมาตั้งแต่เด็ก ๆ ซึ่งไม่มีเหตุผลที่ผมจะโยนหาโอกาสที่จะเจออย่างนั้นอีกในชีวิต ... แต่เพราะเราไม่จำเป็นที่จะต้องเชื่อว่าทุกสิ่งในโลกต่างมุ่งหวังที่จะทำร้ายเราไม่ใช่หรือ? หรือว่าเราเองมีความมุ่งหวังที่จะทำร้ายคนอื่น ๆ จึงใช้โลกทัศน์ของตัวเองไปตัดสินทุกผู้คนและทุกสรรพสิ่ง?

ผมไม่เรียกเหตุการณ์ในวันนั้นว่า “ความกลัว” หรือ “ความบ้าดีเดือด” อย่างที่หลายคนที่ได้รับฟังเรื่องนี้พยายามจะให้เนียน เพราะผมรู้ว่าตัวดี ๆ ณ ขณะเวลานั้น ๆ ผมต้องต่อสู้กับ “ความกลัว” ในใจของตัวเองขนาดไหน ... แต่ผมคิดว่าสิ่งที่กระทำให้ไปคือทางเลือกที่ผมคิดว่าผมอยากจะทำตลอดทำ มันเป็นทางเลือกที่ผมเชื่อของผมเองว่ามีความสร้างสรรค์มากกว่าการเอะอะว๊าวว๊าว หรือท่องบ่นคาถาบริกรรมบทสวดมนต์ที่ตัวเองก็ออกเสียงไม่ถูกต้องและเปล ไม่ออกซึกคำเดียว ... ผมเพียงแต่เลือกที่จะพูดคุยความเป็นจริงอย่างมีเหตุผลเท่านั้นเอง ... คนที่เป็นหมอมืออาจจะเลือกที่จะกำราบผี ด้วยการลงมือกระทำในสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งเจ็บปวด อาศัยความกลัวของผู้ที่มาสยบความกลัวในใจของตัวเอง ฝ่ายที่กลัวมากกว่าจะต้องถอยห่างออกไปอย่างผู้ที่พ่ายแพ้ ... ถ้าผมเอะอะแล้ววิ่งเตลิดเปิดเปิงก็แปลว่าผมแพ้ ถ้าผมพยายามทำร้ายเขาจนเขาต้องหลีกหนีไปก็แปลว่าผมแพ้ ... ผมเพียงแต่ไม่ยอมให้โลกของเรา มีทางออกให้เลือกเพียงเท่าที่เคยเห็นในหนังสือหรือภาพยนตร์ ... ดังนั้นผมจึงเลือกที่จะรักษาภาพลักษณ์และศักดิ์ศรีของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ประหลาดที่ว่านั้นอย่างสงบสุขที่สุดเท่าที่จะทำได้ ... ผมตั้งใจและตั้งใจอย่างมากที่เขายอมรับในเจตนาแบบ “คิลปิน” ของผม ☺ ... เหตุการณ์ที่ว่านั้นน่าจะเป็นหลายปีก่อนที่ความคิดเรื่อง win-win เกิดนิยมแพร่หลายในเวลาต่อมา แต่ผมก็เลือกที่จะใช้ความคิดแบบ win-win กับ “ผี” ไปก่อนแล้วอย่างที่คุณคิดหลายคนไม่มีวันจะจินตนาการไปถึง !!

ผมยังเป็น “คนกลัวผี” อยู่ และยังเป็น System Admin ที่กลัวว่าข้อมูลจะถูกหยิบฉวยไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม แต่การกำราบความกลัวของตัวเองด้วยการพยายามกำจัดสาเหตุแห่งความกลัวออกไปนั้น เราได้สร้างสรรค์อะไรใหม่ให้แก่สังคมที่คนยังต้องมีความสัมพันธ์กับคนบ้าง? เราได้เปิดมิติใหม่เพื่อขยับขยายโลกทัศน์อันจำกัดของตัวเองบ้างหรือไม่? แล้วเราได้เพิ่มพูนทักษะหรือความรู้ใหม่ ๆ อะไรให้กับตัวเองบ้างจากการกำจัดสาเหตุที่ว่านั้น? หรือการปิดกั้นทุกอย่าง ประตู่ที่ข้อมูลอาจเล็ดรอดออกสู่โลกภายนอกได้แล้ว เราก็จะมีศักยภาพทางการแข่งขันที่สูงส่งกว่าเดิม? จริง ๆ แล้วเรากลัวว่าข้อมูลจะรั่ว หรือกลัวว่าคนอื่นจะทำได้ดีกว่า? ... เรากำลังพยายามต่อสู้กับสาเหตุไหนของ “ความกลัว” ที่เรามีอยู่กันแน่? เราต้องระบุสาเหตุที่แท้จริงของความกลัวนั้นออกมาให้ได้ เพื่อจะตรวจสอบวิธีการของเราอีกครั้งว่ามันเป็นอะไรที่ถูกที่ถูกทางแค่ไหน ... เราไม่ควรที่จะหลบหลีกหลบตาทำอะไรลงไปโดยที่ตัวเองก็ไม่แน่ใจในปัญหาของตัวเอง ...

18.02.2004

อย่างไรก็ตาม ในที่สุดผมคิดว่าตัวเองน่าจะมาถึงข้อสรุปสุดท้ายได้แล้ว จริงอยู่ที่ผมไม่เคยหวาดหวั่นเลยซักนิดเดียวกับการรั่วไหลของข้อมูล แต่การร่วมงานกันเป็นทีมมันเป็นเรื่องละเอียดอ่อน มันเป็น “ระบบนิเวศน์วิทยา” ขององค์กรที่ประกอบด้วยบุคคลหลายประเภท ซึ่งในองค์ประกอบทั้งหมดของระบบนิเวศน์ที่ว่านั้น ความสัมพันธ์แบบที่มีการให้เกียรติกัน, ให้ความเคารพกัน, และให้ความเชื่อถือระหว่างกันเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากองค์กรหนึ่ง ๆ หากปราศจากบรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ก็จะกลายเป็นองค์กรที่ไม่ว่าใครก็ไม่มีอารมณ์ที่อยากจะร่วมทำงานอยู่ด้วย ผมถือว่านี่คือปัจจัยหลักของกระบวนการคิดทั้งหมดของผมเอง การไม่ทำอะไรลงไปบนพื้นฐานของ “ความหวาดระแวง” ก็เพราะผมไม่เห็นด้วยกับการสร้างบรรยากาศที่ว่านั้นขึ้นมาโดยไม่จำเป็น เนื่องจากผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมาคือความเสียหายที่ไม่อาจจะประเมินไม่ว่าจะเป็นจำนวนเงินหรือว่าเวลาในการเยียวยารักษา เพราะเราจะไม่มีความไว้วางใจของทีมงานทั้งหมดที่เหลืออยู่หลังจากนั้นอีกเลย และมีความเป็นไปได้มากกว่าเราจะไม่มีวันรวบรวมความเป็นปึกแผ่นขององค์กรอีกเลย เพราะบรรยากาศที่ว่านั้นจะอบอวลอยู่ภายในให้พนักงานรุ่นต่อ ๆ มาได้สัมผัสกันอย่างต่อเนื่องรุ่นแล้วรุ่นเล่า !!

แต่หากผมต้องเลือกกระทำอะไรลงไปในทิศทางที่ตรงกันข้าม แม้ว่ามันอาจจะดูเหมือนว่าผมยอมโอนอ่อนผ่อนเพราะติดเชื่อ “หวาดระแวง” เข้าไป แต่นั่นก็เป็นเพียงด้านที่แค “ดูเหมือน” เท่านั้น ... หากว่าบรรยากาศของความไม่ไว้วางใจเริ่มก่อตัวอย่างเฉพาเฉพาคนไปแล้ว การที่ผมจะปกป้องรักษาใครไว้เพื่อที่จะยืนยัน

“ทฤษฎีศิลปะ” ของตัวเองก็ดูเหมือนกับว่าผมเองจะเห็นแก่ “ความรื่น” ส่วนตัวมากกว่าความอยู่รอดปลอดภัยของผู้อื่น การรังแกใครบางคนต้องตกอยู่ในบรรยากาศของ “การถูกหวาดระแวง” น่าจะเรียกว่าเป็น “ความหวังดีแต่ประสงค์ร้าย” ซึ่งไม่ควรจะให้มันเป็นของขวัญสำหรับใครทั้งสิ้น ... โดยยังไม่ต้องเอ่ยอ้างถึงสถานการณ์แปลกประหลาดอื่นๆ ที่จะเกิดขึ้นจากอาการหวาดระแวงระหว่างกันนั้นในเวลาต่อๆ ไปด้วย ...

ไม่ว่าจะมีการตีความการตัดสินใจของผมด้วยเหตุผลส่วนตัวของใครก็ตาม ผมไม่เคยคาดหวังว่าจะต้องมีคนเข้าใจมันอย่างถูกต้องชัดเจน และไม่เคยแสร้งว่ามีใครคนไหนเข้าใจผิดไปเป็นอย่างอื่นหรือไม่ ... เช่นเดียวกับงานด้านศิลปะที่ไม่ว่าใครก็ไม่อาจเข้าใจในปัจจัยแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลงานชิ้นนั้นๆ ขึ้นมาในโลก ... สีเหลืองมัจจุรัสเล็กๆ ที่ยกขึ้นมาเอ่ยอ้างไว้ตั้งแต่เปิดฉากเอกสารฉบับนี้ เป็นเพียงแบบจำลองทางความคิดที่จะยกเป็นตัวอย่างให้รู้ว่า ภายใต้ปัจจัยแวดล้อมที่สลับซับซ้อนของกลไกทางความคิด ไม่มีทางที่ใครจะเข้าใจใครอย่างทะลุปรุโปร่งจริงๆ อยู่แล้ว ... ผมไม่เคยสนใจว่าตัวเองจะถูกคนอื่นเข้าใจผิดหรือถูกกับทุกๆ การกระทำ แต่ที่ผมสนใจก็คือทุกๆ การตัดสินใจของตัวเองนั้น ไม่ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่มุ่งร้ายกับใคร ...

จะเข้าใจก็ได้ จะไม่เข้าใจก็ได้ จะเข้าใจผิดหรือถูกก็ได้ หรือจะไม่สนใจที่จะรับรู้ว่ามีสิ่งมีชีวิตชนิดนี้อยู่ในโลกก็ได้ ... แต่การมีอยู่ของตัวตนแบบนี้ของผมคือสิ่งที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงได้อีก จะพอใจก็ได้ ไม่พอใจก็ได้ ซึ่งคนที่เชื่อในพระเจ้าก็ไปสรรเสริญหรือกล่าวโทษกันเอาเอง คนที่เชื่อในกฎแห่งกรรมก็ไปว่ากล่าวในแบบที่ตัวเองเชื่อ เพราะทั้งหมดนั้นไม่เกี่ยวข้องกับกรรมและการเป็นสิ่งมีชีวิตแบบของผมอยู่ดี !!

ไหนๆ ก็เริ่มต้นกันที่โจทย์แบบคณิตศาสตร์ ผมจึงอยากจะลงท้ายด้วยโจทย์ที่ classic ไม่แพ้กัน ...

1+1=?

เด็กๆ ทุกคนที่ไม่มีประสบการณ์ทางความคิดมากก็จะได้คำตอบว่า $1+1=2$... ผู้ใหญ่ที่ผ่านโลกแห่งความหวาดระแวงมาอาจจะมีเล่ห์เหลี่ยมก่อนจะตอบว่า “น่าจะ 2 นะ” หรือพวกที่แก้ปรัชญาหน่อยอาจจะพูดพล่ามอะไรออกมาได้สารพัด ... ลูกของผมตอบว่า $1+1=1+1$ โดยถือเอาคติความเชื่อแบบ Safety First “คำตอบอยู่ที่คำถาม”... แต่ถ้าผมสลับข้างของโจทย์ที่ว่าเป็น $2=x+y$ ละ? พวกเราคิดว่าจะมี x กับ y ได้ทั้งหมดกี่คำตอบ?

แม้ว่าผลสรุปของเรื่องราวทั้งหมดจะออกมาเป็นคำตอบเดียวกัน พวกเราก็จะไม่มีทางรู้ได้เลยว่าคำตอบนั้นได้ผ่านกระบวนการกลั่นกรองอะไรมาแล้วบ้าง มีความคิดและความรู้สึกมากมายขนาดไหนที่บรรดาฟันกันในสนามรบของระบบประสาททางความคิด มีตรรกะและทฤษฎีอะไรบ้างที่เข้าไปเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจนั้นๆ ... ยังมีใครที่คาดหวังว่าคนอื่นจะ ต้องเข้าใจตัวเองอีกมั๊ยละ? ในเมื่อทุกๆ คนมีวิถีชีวิตที่หลากหลายไม่น้อยกว่าคำตอบของ x และ y ที่ผมหยิบยกมาให้เห็นในโจทย์ข้อที่ว่าเป็น ... หวังเพื่อให้ผิดหวังนะ ผมเองก็ไม่วางขนาดนั้น !!

...

19.02.2004